

**USKONNON REPRESENTAATIO
XCONFESSIONS-PORNOSIVUSTOLLA**

Anna Rajala
Uskontotieteen maisterintutkielma
Tammikuu 2020

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET		
Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution
Tekijä – Författare Rajala Anna Sofia		
Työn nimi – Arbetets titel Uskonnon representaatiot XConfessions-pornosivustolla		
Oppiaine – Läroämne Uskontotiede		
Työn laji – Arbetets art Maisterintutkielma	Aika – Datum 28.01.2020	Sivumäärä – Sidoantal 63
Tiivistelmä – Referat <p>Tutkielma tarkastelee uskonnon representaatioita XConfessions-pornosivustolla ja pyrkii löytämään syitä sille, miksi uskonto tuodaan osaksi pornoa. Tutkielman tavoitteena on laajentaa uskonnon ja elokuvan tutkimuksen näkökulmia pornon tutkimukseen, sillä aiempaa tutkimusta aiheesta ei ole ja porno on huomattavan suurine katsojamäärineen yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti merkittävä ilmiö.</p> <p>Yksitoista noin 20 minuutin mittaista pornoelokuvaa ja 47 kirjallista seksifantasiaa käsittävä aineisto on analysoitu sisällönanalyysin keinoin. Analysoitava aineisto on valikoitunut primääriaineistosta sen perusteella, että siinä representoidaan konventionaalisia eli perinteisiä institutionaalisia uskontoja tai kansanomaisia uskonnon muotoja. Aineistosta tehdyt päätelmät perustuvat representaatioteorioihin, joiden mukaan representaatioilla on esittäviä, edustavia ja tuottavia tarkoituksia ja merkityksiä, jolloin representaatioiden perusteella voidaan päätellä jotakin niitä tuottavan kulttuurin arvostuksista ja merkityksenannoista. Analyysin apuna toimii myös pornoon akateemisessa tutkimuksessa leimallisesti liitetty transgression eli rajanylityksen tematiikka, jonka mukaan pornon kiihottavuus perustuu erilaisten stereotyyppisten vastinparien esittelylle ja törmäyttämislle. Rajanvetojen ja niiden ylittämisen perusteella voidaan myös tehdä päätelmiä kulttuurisessa kontekstissa vallitsevista rajoista.</p> <p>Aineistossa representoidaan uskontoa negatiivisessa, positiivisessa sekä neutraalissa valossa. Uskontoa representoidaan negatiivisessa valossa ja hyvin stereotyyppisesti, jos representoidun uskonnon piirissä seksuaalisuus on stereotyyppisesti tabu ja rajoitusten kohde. Negatiivisesti aineistossa representoidaan kristinuskoa, islamia sekä aaveisiin ja henkiin uskomista. Jos taas uskonnon puolelta tulevien rajoitteiden määrä on vähäinen, uskonto representoidaan positiivisesti tai neutraalisti, painottaen elettyä kokemusta ja yksilöllistä näkemystä uskonnosta. Tällä tavoin representoidaan pakanuuden muotoja ja erilaisia Intian uskonnoista länsimaihin omaksuttuja käytänteitä, kuten mindfulnessia ja tantraa. Löydöksiä selittää Teemu Tairan uskonnon notkistumisen konsepti. Uskonnon notkistuessa länsimaiset ihmiset erottautuvat perinteisistä uskonnollisista instituutioista, niihin kuulumisesta ja niiden oppeihin uskomisesta. Tämä ilmenee aineistossa kielteisenä asenteena ja pilkantekona kristinuskoa ja islamia kohtaan. Suhde uskontoon ei kuitenkaan ole välinpitämätön, vaan uskonto ollaan valmiita käyttämään osana omaa elämää hyvinkin joustavasti, kuten harjoittamalla hyvin vapaasti määriteltyä mindfulnessia tai pakanuutta. Tällöin uskonto ei ilmenekään enää perinteisillä, ulkoapäin määritellyillä tavoilla ja perinteisissä yhteyksissä, vaan irrottautuu kiinnikkeistään ja päättyy luontevaksi osaksi esimerkiksi pornon representoimaa seksuaalisuutta.</p>		
Avainsanat – Nyckelord uskonto, pornografia, representaatio, transgressiivisuus, seksuaalisuus, populaarikulttuuri, henkisyys		
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia		
Muita tietoja		

1. JOHDANTO	1
1.1 TUTKIELMAN AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	1
1.2 AIKAISEMPI TUTKIMUS	3
1.2.1 <i>Uskonto ja elokuva</i>	3
1.2.2 <i>Pornon ja sen representaatioiden tutkimus</i>	6
2. KESKEISET KÄSITTEET	9
2.1 REPRESENTAATIO	9
2.2 USKONNON MÄÄRITTELY	11
2.3 MITÄ PORNO ON?	12
3. AINEISTO, TUTKIMUSETIIKKA JA TUTKIMUSMETODI	15
3.1 AINEISTON ESITTELY	15
3.2 TUTKIMUSETIIKKA	17
3.3 SISÄLLÖNANALYYSI	18
4. SOPIMATTOMAN RAJOILLA: USKONTO JA SEKSI RIKOTTAVANA TABUNA	20
4.1 TRANSGRESSIOT KOKO AINEISTOA LÄVISTÄVÄNÄ TEEMANA	20
4.2 TABUJA RIKKOVA AINEISTO	24
4.3 NÄKYMÄTTÖMYYDEN MERKITYKSET	32
5. TABUN TUOLLA PUOLEN: POSITIIVISET JA NEUTRAALIT USKONNON REPRESENTAATIOIOT	36
5.1 POSITIIVISESTI REPRESENTOITU USKONTO	36
5.2 PORNO NOTKEAN USKONNON PAIKKANA	43
5.3 USKONTO NEUTRAALINA LAVASTEENA	47
6. YHTEENVETO	49
LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO	54
AINEISTO	54
<i>Filmografia</i>	54
<i>Kirjallinen aineisto</i>	54
HENKILÖKOHTAINEN TIEDONANTO	55
KIRJALLISUUS	55

1. Johdanto

1.1 Tutkielman aihe ja tutkimuskysymykset

Porno on julkinen salaisuus. Vuonna 2019 maailman suurimmalle pääosin ilmaista internetpornografiaa sisältävälle Pornhub-sivustolle tehtiin päivittäin keskimäärin 115 miljoonaa vierailua. Tämä tarkoittaa Pornhubin mukaan Kanadan, Puolan, Australian ja Alankomaiden yhteenlaskettua väkimäärää joka päivä. Yhden minuutin aikana yli 80 000 yksittäistä kävijää teki keskimäärin 77 861 hakua.¹ Suomessakin pornoa kulutetaan laajalti: uusimmassa, vuonna 2015 toteutetussa suomalaisten seksuaalisuutta tarkastelevassa FINSEX-tutkimuksessa kävi ilmi, että alle 50-vuotiaista miehistä oli vuoden aikana katsellut pornoa yli 90 prosenttia ja yli 50-vuotiaista noin 75 prosenttia. Suomalaisnaisista alle 25-vuotiaista 75 prosenttia oli katsellut pornoa ja alle 50-vuotiaista lähes 60 prosenttia. Kaikista suomalaismiehistä 83 prosenttia piti pornon katselua erittäin kiihottavana, naisista niin koki 58 prosenttia.² Pornon kulutus on runsasta, mutta siitä ei puhuta kovinkaan avoimesti eikä sitä juurikaan tutkita varsinkaan verrattuna muihin, jopa paljon pienempiä yleisöjä saaviin populaarikulttuurin tuotteisiin.

Hyssyttely, sensuuri ja salailu ovat olennainen osa pornon historiaa. Osa tutkijoista jopa määrittelee pornon joksikin, jonka valtaapitävät ihmiset haluavat piilottaa etenkin itseään ”heikommilta” tai vähemmän vastuuntuntoisina pitämiltään ihmisiltä.³ Pornon paheksunta, kieltäminen ja säätely kuitenkin vain lisäävät pornon vetovoimaa tai jopa toimivat sen edellytyksinä.⁴ Uskonnoilla, etenkin kristinuskolla, on läheinen suhde tähän osaan seksuaalisesti eksplisiittisten kulttuurituotteiden historiaa.⁵ Siksi onkin kiinnostavaa tarkastella, miten pornoteollisuus vastaa tähän vallankäyttöön sisällyttäessään uskonnollista tematiikkaa osaksi esittämiensä representaatioiden kirjoa. Löytyykö pornosivustolta pelkkää irtavilua sensuuria harjoittavien uskontojen kustannuksella, vai kenties jotain muuta, jopa uskontoja kunnioittavia representaatioita?

Tämän tutkielman ensisijaisena tutkimuskysymyksenä on tarkastella, millaisia uskonnon representaatioita pornossa on. Sen lisäksi pyrin hahmottelemaan vastauksia kysymyksiin, miksi pornoon ylipäätään liitetään uskonnollista tematiikkaa ja mitä uskonto pornossa ”tekee”. Jälkimmäisiin kysymyksiin aineisto itsessään ei anna suoria vastauksia, koska sen tuottajien tai kuluttajien kokemuksiin ja näkemyksiin ei ole suoraa pääsyä.

¹ The 2019 Year in Review 2019.

² Kontula 2015.

³ Williams 1989, 12; Paasonen 2015, 18.

⁴ Paasonen 2015, 109.

⁵ Quicke 2009, 33.

Representaatiotutkimukseen on kuitenkin vakiintunut näkemys siitä, että representaatiot paitsi kuvaavat kohteitaan myös muokkaavat niitä.⁶ Tämän perusteella voidaan olettaa, että uskonnon representointi pornossa ilmentää pornon tuottajien näkemyksiä uskonnoista, mutta myös vaikuttaa siihen, mitä pornon kuluttajat aiheesta ajattelevat. Aiheesta tekee erityisen kiinnostavan se, että aineistonani toimiva XConfessions-sivusto koostuu crowdsourcing-periaatteella kerätyistä pornon kuluttajien kirjoittamista fantasioista sekä niiden pohjalta tehdyistä lyhytelokuvista. Aineistoni kautta pääsee siten ainakin hypoteettisesti käsiksi sekä tuottajien että kuluttajien näkemyksiin siitä, millaisilla tavoilla uskontoa ja pornoa halutaan törmäyttää toisiinsa. Aineiston tiukka rajaus tekee tästä tutkielmasta kuitenkin tapaustutkimuksen, eikä saamiani tuloksia voi välttämättä yleistää valtavirtapornoon tai sen kuluttajiin. Tapaustutkimus ei kuitenkaan lähtökohtaisesti sulje tapauksen tapahtumisympäristöä analyysin ulkopuolelle, vaan on pikemminkin kontekstuaalista tutkimusta.⁷ En siis tarkastele aineistoani pelkästään yksittäisenä, kaikesta muusta erillisenä ilmiönä, vaan tutkin sitä osana 2010-luvun länsimaista katsomuksellista ja kulttuurista kenttää, ja yritän löytää tästä kontekstista syitä sille, miten ja miksi uskontoa representoidaan pornossa.

Tutkielma paikantuu uskonnosta populaarikulttuurin piirissä tehdyn tutkimuksen sekä pornon kulttuuritutkimukselliselle kentille. Tutkielman tavoitteena on täyttää huomattavaa aukkoa tutkimuksessa, sillä aiempaa tutkimusta uskonnon representaatioista pornossa ei ole.⁸ Aihe on myös yhteiskunnallisesti merkittävä siksi, että se antaa uuden näkökulman 2010-luvun länsimaisten ihmisten käsityksiin uskonnon ja seksuaalisuuden suhteesta.⁹ Jo vuonna 1995 Martin ja Ostwalt totesivat uskonnon ja elokuvan tutkimusta käsittelevän teoksensa esipuheessa, että on vältettävä elitismiä, jossa älyllistä ja esteettistä arvoa löydetään pelkästään korkeakulttuurista ja perinteisistä taiteista. Heidän mukaansa tutkimusta piti alkaa kohdistaa Hollywood-elokuviin, jotka eivät ole ”vain viihdettä”, vaan joiden perusteella voidaan tehdä päätelmiä niitä tuottavasta kulttuurista.¹⁰ Ehkä nyt, 25 vuotta myöhemmin, ollaan tultu pisteeseen, jossa samanlaista kritiikkiä voisi kohdistaa pornolta ja sen jättimäisiltä kuluttajamääriltä silmänsä sulkevaan uskonnontutkimukseen.

Tutkielma rakentuu siten, että seuraavissa alaluvuissa esittelen tämän tutkielman kannalta hyödyllistä aikaisempaa tutkimusta uskonnon ja populaarikulttuurin sekä pornon ja sen sisältämien representaatioiden aloilta. Luvussa 2 määrittelen analyysin tekemisen kannalta tärkeimmät teoreettiset käsitteet eli representaation, uskonnon ja pornon. Luvussa 3 käsittelem

⁶ Paasonen 2010, 40–41, 45.

⁷ Eriksson & Koistinen 2014, 7.

⁸ Paasonen 2018 (henkilökohtainen tiedonanto).

⁹ Käsittelem pornon, ”todellisuuden” ja seksuaalisuuden suhdetta luvussa 2.3.

aineistoa, sen valintaan johtaneita ja siitä syntyviä eettisiä kysymyksiä sekä sisällönanalyysia aineiston analyysimetodina. 4. ja 5. luku sisältävät itse analyysin, ja luvussa 6 vedän tutkielman langanpäät yhteen.

1.2 Aikaisempi tutkimus

1.2.1 Uskonto ja elokuva

Uskonnon ja populaarikulttuurin tutkimuksesta kirjoittavan Christopher Partridgen mukaan populaarikulttuuri voidaan määritellä ”kansan kulttuuriksi”, eli joksikin, joka on laajalti saatavissa ja laajojen joukkojen arvostamaa. Tätä voidaan mitata määrällisesti, eli populaarikulttuuriksi voidaan määritellä kulttuurituotteet, joita huomattavan monet ihmiset kuluttavat mielellään.¹¹ Kuten aiemmin esitellyistä pornon kulutusmittauksista käy ilmi, pornoa voidaan siis pitää ainakin Partridgen määritelmän mukaisena populaarikulttuurin tuotteena. Pornon lukeutumista populaarikulttuurin piiriin tukee myös se, että populaarikulttuurin on John C. Lydenin mukaan perinteisesti ajateltu suhteutuvan korkeakulttuuriin siten, että populaarikulttuuri edustaa korkeakulttuuriin verrattuna huonompaa makua ja laatua sekä ilmentää yhteisössä vähemmän toivottuja, kouluttamattoman ihmisryhmän arvoja.¹² Samoilla tavoin on kuvailtu pornoa: Harri Kalha kirjoittaa, että pornon voidaan ajatella olevan eräänlaista ”funktionaalista törkyä” ja samalla vastaestetiikkaa ja siviilitottelemattomuutta, jonka sivistys pyrkii tukahduttamaan.¹³

Partridgen mukaan tutkijoiden kiinnostus uskontoon populaarikulttuurin kontekstissa on parin viimeisen vuosikymmenen aikana lisääntynyt suuresti. Partridge esittää puoliksi vitsillä syyksi aiheen ”coolitusta”: länsimaisessa kontekstissa uskonto voi tuntua väljähtäneeltä ja merkitystään menettävältä tutkimuskohteelta, jolloin fokuksen siirto populaarikulttuuriin tuntuu ajankohtaiselta tavalta ”brändätä” uskonnontutkimusta uudelleen.

Todennäköisemmäksi ja vakavammin otettavammaksi syyksi Partridge arvelee sitä, että populaarikulttuurin nykyistä sosiaalista ja poliittista merkitystä ei voi jättää huomiotta, eikä uskontoa voi tarkastella laajasti huomioimatta myös sen suhdetta populaarikulttuuriin ja mediaan.¹⁴ Uskonnosta elokuvissa, kirjallisuudessa, musiikissa ja peleissä, jotka yleensä mielletään populaarikulttuuriksi, löytyykin runsaasti tutkimuksia. Pornosta en löytänyt lainkaan tutkimusta, jolloin kysyin aiheesta Susanna Paasoselta, joka on yksi Suomen eturivin pornotutkijoista. Hän kertoi, ettei 2000-luvun alkuun ulottuvan pornoa koskevan

¹⁰ Martin & Ostwalt 1995, vii.

¹¹ Partridge 2016.

¹² Lyden 2015, 13.

¹³ Kalha 2005, 37–38.

¹⁴ Partridge 2016.

työskentelynsä aikana ole törmännyt aiheeseen.¹⁵ Tästä syystä tutkielmaani lähintä aikaisempaa tutkimusta on uskonnosta ja elokuvista tehty tutkimus. Keskityn seuraavassa elokuvista tehtyihin tutkimuksiin siitä huolimatta, että aineistoni koostuu audiovisuaalisen aineiston lisäksi lyhyistä kirjoituksista, jotka toimivat pornoelokuvien pohjana. Niissäkin painotus on lopulta elokuvallisuudessa, sillä kirjoittajien tavoitteena on ollut se, että heidän kirjoituksiaan käytettäisiin lyhytelokuvien pohjatarinoina.¹⁶

Lähimmäs tämän tutkielman aihetta osuu Daniel S. Cutrara, joka on käsitellyt seksuaalisten teemojen ja uskonnon suhdetta valkokankaalla teoksessaan *Wicked Cinema: Sex and Religion On Screen*.¹⁷ Teoksen aineisto koostuu 1980- ja 1990-luvuilla tehdyistä elokuvista, jotka käsittelevät kristinuskkoa, juutalaisuutta ja islamia. Tuolloin Yhdysvaltojen elokuvateollisuus oli saanut uuden ikärajaluokitusjärjestelmän, joka mahdollisti aiempaa vapaamman tulenarkojenkin teemojen käsittelyn.¹⁸ Cutrara argumentoi, että 1980-luvulta alkaen uskonnot ja etenkin uskovat on alettu esittää elokuvissa lähinnä negatiivisessa valossa. Cutrara kirjoittaa, että hänen tutkimissaan elokuvissa uskovat ovat sorrettuja ja Jumala, uskonnolliset instituutiot ja auktoriteetit sortajia.¹⁹ Uskovat esitetään passiivisina olemattoman Jumalan ja institutionaalisen uskonnon moraalikoodiston toteuttajina, mikä ilmenee etenkin seksuaalisiin moraalikysymyksiin liittyen. Uskovien representointitapaa Cutrara kuvaa toiseuttavaksi ja huomioi, että sitä mukaa kun ”normista poikkeavaa seksuaalisuutta” eli seksuaalivähemmistöjä on alettu representoida populaarielokuvassa kunnioittavammin, on uskovien representointi saanut samoja piirteitä, joita seksuaalivähemmistöjen edustajat saivat aikaisemmin.²⁰ Kaikissa Cutraran aineiston elokuvissa seksuaalisuus on kahden tekijän ristitulessa: tieteen, joka suhtautuu seksuaalisuuteen myönteisenä ja luonnollisena asiana, ja toisaalta uskonnon, jonka esitetään autoritääristen instituutioiden kautta seksuaalisuutta rajoittavana tekijänä. Tälle syyksi Cutrara esittää häpeää, joka abrahamilaisissa uskonnoissa liitetään seksuaalisuuteen, sekä valistuksesta alkanutta ristiriitaa tieteellisen ja uskonnollisen maailmankuvan välillä.²¹ Cutraran lähtökohtana onkin ajatus siitä, että elokuvat heijastavat todellisuutta siinä, että ne pohjaavat katsojille tuttuihin kulttuurisiin normeihin, teemoihin ja kuvastoihin. Tämän vuoksi Cutraran mukaan elokuvissa kuvatut kulttuuristen rajojen ylitykset eli transgressiot kertovat paljon siitä, mitä ympäröivässä kulttuurissa pidetään pyhänä tai luonnollisena.²²

¹⁵ Paasonen 2018 (henkilökohtainen tiedonanto).

¹⁶ ks. aineiston esittely luvussa 3.1.

¹⁷ Cutrara 2014.

¹⁸ Cutrara 2014, 3.

¹⁹ Cutrara 2014, 207, 214.

²⁰ Cutrara 2014, 217.

²¹ Cutrara 2014, 209–211.

²² Cutrara 2014, 2–3.

Uskontotieteellinen elokuvatutkimus voidaan jakaa kahteen näkökulmaan sen mukaan, miten kirjoittajat suhtautuvat elokuvan ja uskonnon suhteeseen. Edellä esitelty Cutraran tutkimus edustaa uskonto elokuvassa -näkökulmaa (*religion in film*). Toisaalta elokuvaa voidaan myös tarkastella uskontona (*film as religion*).²³ Näin tekee esimerkiksi John C. Lyden, joka teoksessaan *Film as Religion: Myths, Morals and Rituals* tarkastelee elokuvaa ja uskontoa niiden samankaltaisten toimintatapojen kautta. Lydenin mukaan tutkijoiden olisi tärkeää teologisen ja ideologisen kritiikin onnistumiseksi ymmärtää, miten elokuvat toimivat välittäessään uskomuksia ja arvoja tai herättäessään katsojissaan erilaisia tunteita.²⁴ Uskonnon ja elokuvan rinnastamisen puolesta argumentoi myös S. Brent Plate, joka teoksessaan *Religion and Film: Cinema and the Re-Creation of the World* argumentoi sekä elokuvien että uskontojen kehittävän vaihtoehtoisia maailmoja (*worldmaking*), jotka sitten esitellään katsojille tai vastaavasti uskonnollisille ihmisille käyttäen hyväksi samoja tilallisia ja ajallisia keinoja sekä fyysisiä objekteja ja niiden muuntelua, jolloin kokijassa saadaan aikaan haluttu reaktio tai vaikutelma. Tavot, joilla elokuvien maailmoja tehdään, onkin Platen mukaan lainattu satoja vuosia vanhoista uskontojen tavoista, jolloin elokuvia tutkimalla voitaisiin saada myös tietoa uskontojen toimintalogiikasta.²⁵ Tämän tutkielman kannalta olennaista Lydenin ja Platen tutkimuksissa ei niinkään ole se, että yrittäisin rinnastaa pornoelokuvia uskontoon, vaan huomio siitä, että elokuvien käsitetään vaikuttavan katsojiinsa voimakkailla tavoilla.

Suomalaisen uskonnon ja elokuvan tutkimuksen uraauurtava teos on Matti Paloheimon vuonna 1979 ilmestynyt *Uskonto elokuvassa*. Uskonnolla Paloheimo tarkoittaa kristinuskoa ja elokuvalla ”elokuvataidetta” eli Dreyerin, Bressonin, Buñuelin, Bergmanin ja Pasolinin kaltaisia ohjaajia, ei suinkaan populaarielokuvaa. Paloheimo kuitenkin käsittelee mainintojen tasolla myös elokuvien kaupallisuutta, tehden esimerkiksi huomioita siitä, että myyvä elokuva oli yhtä aikaa ”hurskas ja rietas, viaton ja viettelevä” eli vastinparien rajoja ylittävä.²⁶ Uskonto ja seksi on paritettu elokuvan historian alusta alkaen ja etenkin munkeista ja selibaattivaatimuksen rikkomuksista tehtiin Paloheimon mukaan pilkkaa.²⁷ Paloheimo mainitsee tämän ”saatana-elokuvan” yhteydessä, mikä heijastaa hyvin Paloheimon melko tunnustuksellista otetta. Ote ei kuitenkaan ole pelkästään negatiivinen, vaan esimerkiksi Rossellinin *Rakkauden ihmettä* (1948) käsiteltäessä Paloheimo kirjoittaa, että ”viktoriaanisten moraalikäsitystensä sokaisemat Yhdysvaltain sensuurielimet eivät kyenneet tajuamaan Rossellinin yhtä aikaa hellää ja tarkkaa näkemystä uskonnon ja seksuaalisuuden

²³ Pesonen ym. 2011, 25.

²⁴ Lyden 2003, 246.

²⁵ Plate 2017, 3.

²⁶ Paloheimo 1979, 20.

yhteydestä”.²⁸ Paloheimon teos onkin hyvä esimerkki siitä ”elitismistä”, josta Martin ja Ostwalt²⁹ kritisoivat 1900-luvun elokuvien ja uskonnon tutkimusta: Paloheimo ei löydä teoksessaan arvoa populaarista elokuvasta ja suhtautuu hyvin kriittisesti populaarin elokuvan tekemisiin uskonnon ja seksin törmäytyksiin, mutta kun kyseessä on esimerkiksi Rossellinin kaltainen arvostettu ohjaaja, Paloheimo tarkastelee myös seksuaalisia teemoja suopeammin.

Lähemmäs tämän tutkielman otetta tulevaa suomalaista uskonnon ja elokuvan tutkimusta on Pesosen ym. toimittamassa teoksessa *Elokuva uskonnon peilinä*.

Uskontotieteellisiä tarkennuksia suomalaiseen populaarielokuvaan.³⁰ Kokoelmateoksen artikkelien lähtökohtana on kristillisen teologian viitekehyksen sijaan uskontotieteellinen ote ja uskonnon tarkastelu universaalina ilmiönä. Artikkeleissa tutkitaan uskontoa yksittäisissä elokuvissa, tiettyjen ohjaajien tuotannoissa tai valitun lajityypin elokuvissa.³¹ Samoista lähtökohdista ammentaa myös Teemu Tairan tekemä, esimerkiksi *Notkea uskonto* -teoksessa julkaistu uskonnon ja elokuvien tutkimus. Viimeisimpänä hän on käsitellyt Bond-elokuvien uskontokuvauksia ja niiden roolia laajemman ”länsimaat ja muut”-diskurssin rakentajana.³² Tällaista tutkimusotetta luonnehtii analyttisen katseen tarkentuminen ”siihen, minkälainen paikka uskonnolla on tutkittavan elokuvan maailmassa ja miten se on suhteessa esimerkiksi elokuvan tekemisen ajan uskonnollis-yhteiskunnalliseen todellisuuteen tai elokuvan tekijöiden intentioon”, mitä voidaan kutsua myös ideologiseksi tarkastelutavaksi erotuksena teologiseen ja mytologiseen tarkasteluun.³³ Ideologinen tarkastelutapa on 2010-luvun uskonnon ja elokuvan tutkimuksessa vallitseva myös lukuisten aiheesta tehtyjen opinnäytetöiden perusteella.³⁴

1.2.2 Pornon ja sen representaatioiden tutkimus

Pornon akateemisella tutkimuksella on pornotutkimuksen paradigmoista kirjoittavan Feona Attwoodin mukaan melko lyhyt historia. Ensimmäisenä seksuaalisesti eksplisiittisiin sisältöihin kiinnittivät huomionsa historian, taiteen ja kirjallisuuden tutkijat 1960-luvulla.³⁵ Näiden ohelle kehittyi kaksi linjaa, jotka pitivät tutkimuksessa pintansa 1990-luvun puoliväliin saakka: pornon vaikutusten tutkimus sekä pornokriittisten feministien tekemä tutkimus, jonka tarkoituksena oli osoittaa pornon olevan naisvihamielinen ja väkivaltainen

²⁷ Paloheimo 1979, 23.

²⁸ Paloheimo 1979, 56.

²⁹ Martin & Ostwalt 1995, vii.

³⁰ Pesonen ym. 2011.

³¹ Pesonen 2011, 12.

³² Taira 2015; 2019.

³³ Pesonen ym. 2011, 11–12, 34; Martin 1995, 7.

³⁴ esim. Potapoff 2012; Salminen 2012; Ahonen 2013; Nygren 2013; Pellinen 2014; Rautalahti 2014; Kusmin-Bergensadt 2018; Mäkinen 2018.

³⁵ Attwood & Smith 2014, 1.

jatke miesten institutionaaliseen vallalle. Huomattava poikkeus näistä tutkimuslinjoista oli Linda Williamsin vuonna 1989 ilmestynyt *Hard Core: Power, Pleasure and the 'Frenzy of the Visible'*.³⁶ Williams muutamien muiden tutkijoiden ohella ohjasi tutkimusta pois päin ”pornodebatista”, jonka aiheena oli lähinnä kiistellä siitä, onko porno haitallista ja sen vuoksi kiellettävää vai ei. Williamsin tavoitteena oli tutkia pornoa tekstinä ja lajityyppinä sekä analysoida sen tuottamia merkityksiä ja funktioita etenkin nautinnon ja vallan näkökulmista.³⁷ Williamsin ja kollegojen sekä keskusteluun osallistuneiden seksityöntekijöiden tekemä työ johti pornon tutkimuksessa paradigman muutokseen. Ensinnäkin pornon kategoriaa ja sen historiaa alettiin kyseenalaistaa, mikä on johtanut pornon lajityypin tutkimuksen lisääntymiseen. Toiseksi pornoa on alettu kontekstualisoida suhteessa ympäröivään kulttuuriin, seksuaalisuuden ilmentymiin sekä teknologian muutoksiin, ja katse on myös käännetty pornon kuluttajiin. Kolmanneksi pornoa on alettu tutkia erilaisia ihmisryhmiä, kuten seksuaalivähemmistöjä, emansipoivana tekijänä.³⁸

Representaatioilla on tärkeä rooli pornon tutkimuksessa. Nikunen kollegoineen kirjoittaakin, että pornossa on kyse yksinkertaisen seksin tai seksuaalisuuden ilmaisemisen sijaan representaatiojärjestelmistä.³⁹ Sukupuolen ja sukupuolittuneen halun representaatioiden tutkimus on varmastikin tärkein esimerkki pornon representaatioiden tutkimuksesta, sillä juuri naisrepresentaatioiden analyysi johti 1980-luvun pornodebatin ja pornokriittisten feministien nousuun. Pornokriittiset feministit argumentoivat, että naiset esitetään pornossa objekteina, joiden olemassaolon tarkoituksena on olla useimmiten miehisen halun kohteena. Tätä kuvataan objektifikaation käsitteellä, ja anti-porno-feministinen koulukunta käsitti sen olevan seksuaalisen väkivallan muoto.⁴⁰ Pornonvastaiseen retoriikkaan kytkeytyi käsitys siitä, että pornon katsominen johtaa pornossa representoitujen valtasuhteiden ja toimintatapojen toteuttamiseen, vaikka kausaalisuhdetta tai sen suuntaa ei ole pystytty todistamaan. ”Porno on teoriaa, raiskaus on käytäntö”, kuului yksi liikkeen tunnuslauseista.⁴¹ Sittemmin naisrepresentaatiot ovat saaneet tutkimuksen mukaan toisenlaisia sävyjä. Esimerkiksi Suomen kontekstista kirjoittavan Kaarina Nikusen analyysissä pornotähdet Rakel Liekki ja Veronica representoidaan alansa itse valinneina ammattilaisina sekä älykkäinä ja taiteellisina naisina, joille on luontevaa mennä vaikkapa aamutelevisioon keskustelemaan pornosta.⁴²

³⁶ Attwood 2011, 13.

³⁷ Attwood 2002, 102; Williams 1989, 7, 9.

³⁸ Attwood 2002, 104; 2011, 13-15.

³⁹ Nikunen et al. 2005, 21.

⁴⁰ esim. Dworkin 1981; Attwood 2004.

⁴¹ Williams 1989, 16.

⁴² Nikunen 2005, 229–231.

1980-luvun pornokriittiset feministitutkijat näkivät miesten representoinnin pornossa valta-aseman korostamisena. Tästä todisteena pidettiin pornon peniskeskeisyyttä. Linda Williamsin mukaan pornokriittiset tahot vetivät kuitenkin liian suoraviivaisesti yhtäläisyysmerkkejä representoitujen penisten ja vallankäyttäjien välille.⁴³ Miehin valta kytkeytyy pornon tutkimukseen edelleen, minkä ohella tutkimus on edennyt myös moniulotteisempiin miesrepresentaatioiden tulkintoihin. Esimerkiksi Ian Cook analysoi pornosivustoja länsimaisen heteroseksuaalisen maskuliinisuuden kriisin näkökulmasta. Cook arvioi, että miesten representointi pornossa naisten alistajina on seurausta siitä, että miehet kokevat tarvetta osoittaa ”riittävää mieheyttä” ja tähän pyrkimykseen liittyy ahdistusta, jota vastaan taistellaan naisten kustannuksella.⁴⁴ Richard Dyer taas kirjoittaa miesrepresentaatioiden olevan päämääräkeskeisiä. Miehen representointiin liittyy olennaisesti näkyvä erektio ja ejakulaatio, jotka toimivat visuaalisina merkkeinä miehen nautinnosta ja pyrkimisestä siihen. Etenkin naisten välisen seksin kuvaukset taas ovat Dyerin mukaan viipyilevämpiä ja vähemmän päämääräorientoituneita. Tällöin naisten representointi saa suurempia monipuolisuuden mahdollisuuksia kuin miesten.⁴⁵

Sukupuolen representaatioiden ohella rodun representointi pornossa on ollut merkittävä tutkimuskohde. Aino Nevalainen on pro gradussaan tutkinut suomalaisen *Ratto*-pornolehden rodullistavia representaatioita. Nevalaisen mukaan hänen aineistossaan ylläpidetään toiseuttavia käsityksiä aasialaisista ja latinonaisista suhteessa suomalaiseen valkoiseen heteromieheen, ja perustellaan tätä myötäsyttyiseksi miellettyjen piirteiden avulla. Tämä johtaa Nevalaisen mukaan lisääntyneeseen seksuaalisen hyväksikäytön vaaraan.⁴⁶ Linda Williams käsittelee rodullistamista ja ”rotujenvälistä” (*interracial*) pornoa Yhdysvaltojen kontekstissa. Williams kirjoittaa rotujenvälisen pornon nojaavan historiaan, jossa valkoisella miehellä on ollut käyttöoikeus mustiin naisiin, mutta jossa mustilta miehiltä valkoiset naiset on kielletty. Williamsin kanta on, että vaikka porno toisintaa stereotyyppiensä kautta rasistista historiaa, katsojat eivät välttämättä kuitenkaan ”usko” pornon esittämiin kärjistyksiin. Kyseessä on myös sikäli tasa-arvoisempi tilanne, että valkoisten miesten yksinoikeudesta viehättyä rotujenvälisistä seksiakteista on liikuttu kohti kaikkien oikeutta, vaikkakaan ei vielä täyteen kaikkia kunnioittavaan tasa-arvoisuuteen.⁴⁷ Myös Paasonen käyttää rotua esimerkkinä eroista, joita pornon lajityypissä tavataan korostaa ja sitten törmäyttää, sillä juuri erilaisten rajojen tuottaminen ja niiden ylittäminen on ominaista pornolle.⁴⁸

⁴³ Williams 1989, 266; esimerkki miesten representoinnin peniskeskeisyydestä Paasonen 2005, 67.

⁴⁴ Cook 2005, 48.

⁴⁵ Dyer 2002, 146.

⁴⁶ Nevalainen 2018, 91–92.

⁴⁷ Williams 2004, 302.

⁴⁸ Paasonen 2015, 45

2. Keskeiset käsitteet

2.1 Representaatio

Susanna Paasonen mukaan representaatiolla tarkoitetaan esitystä tai uudelleen esittämistä. Representaatiot ovat symbolisia merkkejä, jotka viittaavat johonkin muuhun ja edustavat jotakin muuta kuin itseään. Toisaalta käsite viittaa myös merkityksenantoprosessiin, joka symbolien käyttöön liittyy. Representaatiota luodessa nojataan erilaisiin ennalta olemassa oleviin konventioihin ja normeihin, eli representaatiot pohjaavat aina aikaisempiin representaatioihin, muodostaen näin representaatiojärjestelmiä.⁴⁹ Representaatioanalyysissä huomio kiinnitetään siihen, miten symboliset esitykset ja eletty, materiaallinen ”todellisuus” suhteutuvat toisiinsa. Paasonen mukaan representaatioiden tutkimuksessa lähdetään oletuksesta, että representaatiot paitsi kuvaavat jotakin asiaa, ne myös muokkaavat kuvauksensa kohdetta. Paasonen käyttää esimerkkinä ihmisryhmiä, joiden esittämisten tavat muokkaavat suhtautumistamme niihin, ja samalla suhtautumisemme eri ihmisryhmiin muokkaa tapoja, joilla esitämme niitä. Representaatioilla ajatellaan siten olevan esittäviä, edustavia sekä tuottavia tarkoituksia ja merkityksiä, joiden vuoksi representaatiot ja niiden kohteet kietoutuvat toisiinsa erottamattomasti.⁵⁰

Representaation suhde todellisuuteen on keskeinen kysymys käsitteen käytön yhteydessä. Filosofian piirissä on puhuttu representaation kriisistä, sillä representaatioiden kykyä edustaa kohdettaan todenmukaisesti on alettu kyseenalaistaa.⁵¹ Esimerkiksi Martti Lahti korostaa eroa havaitun todellisuuden ja sitä esittävän symbolin välillä: ”representaatioissa on aina kyse väliintulosta ja muokkauksesta”, jolloin representaatio jää ”vajaaksi” suhteessa todellisuuteen.⁵² Tällaiseen ajatteluun liittyy Stuart Hallin mukaan käsitys siitä, että ”todellisia asioita” on itsenäisesti olemassa materiaalisessa maailmassa ja niillä itsessään on olemassa kaikille havaitisijoille selkeä merkitys. Kulttuuri- ja yhteiskuntatieteissä tapahtuneen ”kulttuurisen käänteän” myötä on kuitenkin alettu ajatella, että merkitykset ovat aina tuotettuja ja rakennettuja tiettyssä kulttuurissa ja tietyssä ajankohtana. Tätä kutsutaan representaatioiden tutkimuksessa sosiaalis-konstruktivistiseksi lähestymistavaksi.⁵³ Sosiaalis-konstruktivistista ajattelua on kritisoitu siitä, että mikäli kulttuuri ja sosiaalinen todellisuus aletaan nähdä itseensä viittaavien kulttuuristen merkkien eli representaatioiden kehänä, representaation käsite kokee inflaation: esimerkiksi Knuuttila ja Lehtinen kysyvät, ”voiko representaatio olla enää representaatio, jos se ei esitä mitään itsensä

⁴⁹ Paasonen 2010, 40–42

⁵⁰ Paasonen 2010, 45.

⁵¹ Knuuttila & Lehtinen 2010, 9, 11.

⁵² Lahti 2002, 12.

⁵³ Hall 2013, xxi.

ulkopuolista?”⁵⁴ Paasonen kuitenkin kirjoittaa, ettei representaatioiden tutkimisen kannalta ole olennaista, kuinka ”väärää tai oikeita” analysoitavat kulttuuriset kuvastot ovat suhteessa kuvaamiinsa ihmisryhmiin tai ilmiöihin. Representaatioiden vajavuuden jatkuvan paljastamisen sijaan olennaisempaa on tutkia, miten ne ovat rakentuneet tai valikoituneet tietyssä kulttuurisessa viitekehyksessä, sekä millaisia seurauksia niillä voi olla.⁵⁵

Stuart Hallin mukaan kielen ja kulttuurin käsitteet liittyvät representaatioihin läheisesti. Hall argumentoi, että kielet toimivat representoinnin kautta, koska sanat ja ilmaisut itsessään ovat symboleja, jotka edustavat jotakin itsensä ulkopuolista. Kielen käsitettä käytetään myös metaforana muulle toiminnalle, jossa hyödynnetään symboleja eli representaatioita haluttujen merkitysten ilmaisuun: musiikin ”kieli” käyttää nuotteja ilmaisun keinona, ”kehonkieli” fyysisiä eleitä ja liikennevalojen ”kieli” vihreää, keltaista ja punaista väriä. Kulttuurissa Hallin mukaan taas on kyse jaetuista merkityksistä: enää kulttuurin ei ajatella koostuvan yhteisesti kulutetuista kulttuurituotteista, kuten kirjallisuudesta tai kuvataiteesta, vaan käytännöistä, joiden keskiössä jaetut merkityksenantoprosessit ovat. Jotta voidaan ajatella kahden ihmisen edustavan samaa kulttuuria, heidän tulee tulkita maailmaa ja ilmaista itseään suunnilleen samankaltaisilla tavoilla, jotka he kumpikin ymmärtävät. Heidän voidaan ajatella ”puhuvan samaa kieltä”, millä Hall ei tarkoita sitä, että kumpikin heistä puhuisi suomea tai mandariinikiinaa, vaan he jakavat riittävän hyvin samat merkityksenannot ja tulkitsevat siten symboleita tarpeeksi samankaltaisella tavalla ilmaistakseen itseään ymmärrettävästi.⁵⁶

Tämän tutkielman kannalta onkin olennaista kysyä, pystynkö lukemaan aineistoani eli tulkitsemaan sen representaatioita ”oikein”, voidakseni päätellä mitään aineiston tuottajien tekemistä merkityksenannoista tai siitä, millaisia merkityksiä aineiston kuluttajat antavat kuluttamalleen pornolle. Lukijan luku- ja kulttuurista kompetenssia ovat käsitelleet muun muassa Gledhill ja Ball, joiden mukaan erilaisilla teksteillä on aina etukäteen tiedostaen tai tiedostamatta määritelty kohdeyleisö ja ”ideaalikatsoja”, joka on esimerkiksi klassisessa Hollywood-elokuvassa ”tirkistelevä mies” ja saippuaopperassa ”idealisoitu äiti”. Representaatiot valitaan tämän kohdeyleisön katseen mukaisiksi, koska tarkoituksena on, että tekijöiden viesti tulee yleisön ymmärtämäksi. Lopulta ymmärrys on riippuvainen varsinaisen katsojan luku- ja kulttuurisesta kompetenssista, joilla tarkoitetaan aiemmin opittuja tulkinta- ja lukutaitoja sekä kulttuuristen kuvastojen tuntemusta. Mediaesitysten tekijät pystyvät lopulta vain arvelemaan, millä keinoin heidän viestinsä tulisi halutulla tavalla ymmärretyksi, sillä

⁵⁴ Knuuttila & Lehtinen 2010, 9.

⁵⁵ Paasonen 2010, 45, 47–48.

⁵⁶ Hall 2013, xvii–xxi.

yleisöt saattavat tulkita representaatioita varsin eri tavoin.⁵⁷ Tässä tutkielmassa aineisto on tehty ajatellen naiskatsojia ja -katsetta sekä feministisiä arvoja, ja koen kuuluvani tähän viiteryhmään. Lisäksi arvelen länsimaalaisuuden kuuluvan oletuskatsojan ominaisuuksiin, sillä aineistonani toimivan sivuston perustaja ja tuottaja on alun perin ruotsalainen ja sivuston elokuvista suurin osa on kuvattu arveluni mukaan Espanjassa, Saksassa ja Yhdysvalloissa.⁵⁸ Uskon siksi, että minulla on tarpeeksi kulttuurista kompetenssia aineiston tulkintaan, sillä tunnen uskonnoista ja pornosta käytävää keskustelua paremmin Euroopan ja Yhdysvaltojen kuin vaikkapa Japanin tai Lähi-idän kontekstissa. Toisaalta Stuart Hallin mukaan on riittävää, että kommunikaation osapuolet ”puhuvat samaa kieltä” edes jotenkuten voidakseen ymmärtää toisiaan.⁵⁹ Vaikka ”jotenkuten” olisikin riittävää, on myös tärkeää huomioda, että toinen lukija saattaisi tulkita aineistoa ja sen merkityksiä eri tavoilla, jolloin tutkimustuloksetkin olisivat erilaisia.

2.2 Uskonnon määrittely

Tämän tutkielman keskiössä on erilaisten uskonnon representaatioiden etsintä aineistosta. Uskonto käsitteenä on siis määriteltävä, jotta on selkeää, mitä olen analyysia tehdessäni etsinyt aineistosta. Uskonnon käsitteen määrittelemisessä ja teoretisoinnissa on kyse representoinnista siinä missä muussakin kielenkäytössä, sillä teorioilla ja käsitteillä kuvataan asioita, jotka ainakin johonkin pisteeseen saakka tapahtuvat samanaikaisesti ”oikeassa” maailmassa. Uskonnon määrittelyyn ja teoretisointiin liittyy siten samoja ongelmia kuin representaatioihin yleensä. Tämän on kiteyttänyt Jonathan Z. Smith verratessaan teorioita karttoihin. Samalla tavoin kuin maastossa liikkumista helpottavan kartan ja oikean maaston välille ei voi vetää yhtäläisyysmerkkiä, teoretisointi ja käsitteenmäärittely ovat vaillinaisinakin ainoita keinoja, joilla maailmassa ilmenevistä asioista voidaan käydä tieteellistä keskustelua.⁶⁰

Päädyin käyttämään tässä tutkielmassa samaa uskonnon määritelmää kuin Knott ym. tutkimuksessaan uskonnon representaatioista brittimediassa. He erottelevat uskonnon *konventionaaliseen* ja *kansanomaiseen* uskontoon⁶¹, joiden yhteisenä nimittäjänä on kiinnostus yliluonnollisia asioita kohtaan. Konventionaaliseen uskontoon lukeutuvat institutionaaliset uskonnot, kuten kristilliset kirkot, muut maailmanuskonnot sekä uudet uskonnolliset liikkeet, kun taas kansanomainen uskonto käsittää järjestäytyneisiin uskontoihin lukeutumattomat uskomukset ja käytänteet, kuten uskon kohtaloon tai onneen, taikauskon,

⁵⁷ Gledhill & Ball 2013, 370–373.

⁵⁸ ks. luku 3.1.

⁵⁹ Hall 2013, xx.

⁶⁰ Smith 1978, 309.

⁶¹ *conventional* ja *common religion*

astrologian sekä henkisyyden muodot.⁶² Päädyin määritelmän käyttöön sen laaja-alaisuuden ja joustavuuden vuoksi, sillä Nynäs ym. argumentoivat, että nykyajan uskonnontutkimuksessa on tärkeää ottaa huomioon virallisten ja institutionaalisten uskontojen rajojen ulkopuolella tapahtuva liikehdintä.⁶³ Olennaista on myös se, että Knottin ym. tekemä tutkimus on osoittanut määritelmän toimivaksi mediatutkimuksen saralla.

Määritelmää voi toisaalta kritisoida juurikin sen laajuuden vuoksi. Laajuus aiheuttaa väistämättä sen, että uskonnon kategoriaan kuuluvaksi tunnistamani representaatiot riippuvat edellisessä luvussa mainitusta lukutaidostani ja kulttuurisesta kompetenssistani. Tätä välttääkseni olisin voinut valita laveasti ymmärretyn ”uskonnon” sijaan tarkastelun kohteeksi vaikkapa pelkät perinteiset kristinuskon representaatiot, jolloin aineiston karsinta olisi ollut tarkkarajaisempaa ja yksiselitteisempää. Tällöin mielenkiintoisia, 2010-luvun länsimaista uskonnollisuutta heijastelevia aineiston osia olisi kuitenkin jäänyt analyysin ulkopuolelle. Olen esimerkiksi sisällyttänyt analyysin piiriin joogaa käsittelevät aineiston osat siitäkin huolimatta, että osa joogan harjoittajista mieltää joogan pelkäksi fyysiseksi toiminnaksi. Sisällyttämistä puoltaa tutkimus, jota on tehty joogasta länsimaissa uskonnon ja uushenkisyyden viitekehyksissä.⁶⁴ Toisaalta päätin jättää analyysin ulkopuolelle kuvaukset arvoista, jotka voisivat sinänsä perustellustikin liittyä uskontoon. Esimerkiksi Cutrara sisällyttää uskontoa ja elokuvaa tutkiessaan aineistoonsa elokuvia, joissa Cutraran mukaan representoidaan ”abrahamilaisten uskontojen arvoja” kuten myötätuntoa tai uhrautuvuutta, vaikka elokuvissa ei eksplisiittisesti liitetä näitä arvoja uskontoihin.⁶⁵ Koen, että arvot ovat sulautuneet laajemman kulttuurin osiksi ja niiden alkuperää on vaikea jäljittää uskontoon, joten tapauksissa, joissa arvokuvauksen yhteydessä ei ollut minkäänlaista viitettä Knottin ym. määritelmän mukaiseen uskontoon, jätin aineiston analyysin ulkopuolelle.

2.3 Mitä porno on?

Pornon akateemista tutkimusta on varjostanut ylimalkainen asenne tutkimuskohdetta ja sen rajaamista ja määrittelyä kohtaan. Vuodelta 1964 on jäänyt elämään yhdysvaltalaisen tuomari Potter Stewartin elokuvaaoikeudenkäynnissä sanoma lausahdus siitä, että hän kyllä tunnistaa pornon sellaista nähdessään. ”I know it when I see it”-lause⁶⁶ heijastelee käsitystä pornosta yksinkertaisena, helposti rajattavana ja kiellettävänä asiana, jota ei ole tarpeen sen tarkemmin tarkastella.⁶⁷ Pornon määrittely on kuitenkin liukuvaa ja epämääräistä.⁶⁸ Paasosen mukaan

⁶² Knott et al. 2013, 10.

⁶³ Nynäs ym. 202015, 18.

⁶⁴ esim. Hasselle-Newcombe 2005; Moberg ym. 2015, 62–63; Martikainen ym. 2015, 76–80; Utriainen ym. 2015, 121.

⁶⁵ Cutrara 2014, 33.

⁶⁶ Gewirtz 1996, 1023.

⁶⁷ Williams 1989, 5.

porno voidaan määritellä joko seksuaalisesti eksplisiittisiksi kulttuurituotteiksi tai kiihottumisnäkökulman avulla, joko tekijöiden kiihottamisintentioiden tai kuluttajien kokeman kiihottavuuden kautta.⁶⁹ Attwood taas kiinnittää huomiota siihen, että on olemassa paljon perinteisesti taiteena pidettyä kuvastoa, joka muistuttaa eksplisiittisen sisältönsä vuoksi pornona pidettyjä kuvastoja. Esimerkkinä hän käyttää kuvia, joissa miehinen katse suuntautuu alastomaan naisvartaloon. Attwoodin mukaan kuvan tai tekstin seksuaalisesti eksplisiittinen sisältö ei siten riitä sen määrittelyyn pornoksi, vaan olennainen tekijä on pornon ”likainen, tuhma, halventava ja ällöttävä tyyli tai ominaislaatu”.⁷⁰ Tähän liittyen Attwood argumentoi, että pornon määritelmät eivät oikeastaan tuota tietoa pornosta itsestään, vaan ensisijaisesti ne kuvaavat pelkoa siitä, että pornolle altistuvat ”herkät” yleisöt kiihottuvat, turmeltuvat ja menevät pilalle. Täten jonkin asian pornoksi määrittelemiseen sisältyy tietoa siitä, miltä valtaapitävä luokka haluaa suojella naisia, lapsia ja alempia sosiaaliluokkia.⁷¹ Pornoksi määrittelemistä sovelletaan Nikusen ym. mukaan myös tarkoitushakuisesti, kun halutaan vetää rajoja korkea- ja matalakulttuurin, hyväksyttävän ja rивon esittämisen sekä ”normaalien” ja ”epänormaalien” seksuaalisuuden ilmenemistapojen välille. Porno on myös muuttunut sensuroidusta ja salatusta enemmän osaksi arkista mediaympäristöä kuvastoineen ja koko kansakunnan julkkiksiksi muuttuvine tähtineen, jolloin pelkkä sensuurihalukaan ei enää riitä määrittelyperusteeksi.⁷²

Koska pornon määrittely ei ole yksinkertaista, Nikusen ym. mukaan on tärkeää, että tutkija määrittelee mitä pornon tyyppiä tutkimuksessaan käsittelee.⁷³ Tässä tutkielmassa aineisto on esitelty luvussa 3.1 ja kuten siellä totean, käyttämäni aineisto määrittelee itse itsensä feministiseksi ja eettiseksi pornoksi. Sen vuoksi tämän tutkielman ja aineiston rajaamisen kannalta ei ole olennaista kysyä *mikä* on pornoa, vaan *mitä* pornoksi määritellyt asiat ovat. Pornon tutkimukseen on muodostunut konsensus siitä, että pornossa on kyse representaatiojärjestelmistä yksinkertaisen seksin kuvin ja sanoin ilmaisemisen sijasta.⁷⁴ Representaatiojärjestelmien yhteys ”todelliseen” maailmaan on myös pornon tutkimuksessa käsitelty kysymys. 1980-luvun pornokriittiset feministit pitivät pornoa kuvauksena patriarkalisesta yhteiskunnasta ja olivat varmoja siitä, että porno saa katsojansa käyttämään (väki)valtaa naisia kohtaan. Linda Williamsin mukaan pornokriittisten feministien argumentoinnissa ajatus siitä, että porno ei esitä seksuaalisuudesta koko totuutta vaan pelkän

⁶⁸ Nikunen et al. 2005, 9.

⁶⁹ Paasonen 2015, 9–10.

⁷⁰ Attwood 2002, 96.

⁷¹ Attwood 2002, 94–95; esim. ks. Kendrick 1987.

⁷² Nikunen et al. 2005, 8–9.

⁷³ Nikunen et al. 2005, 10.

⁷⁴ Nikunen et al. 2005, 21.

mieskeskeisen vallan osuuden, on virheellinen siksi, että tällöin oletetaan jonkinlaisen ”aidon”, todellisen, eristettävissä olevan seksuaalisuuden olevan olemassa kielen, diskurssien ja vallankäytön ulkopuolella. Tämä ei Williamsin mukaan ole mahdollista, vaan seksi ja seksuaalisuus kietoutuvat kielen, vallan ja siten myös representoinnin kysymyksiin siinä missä pornokin.⁷⁵ Seksin, pornon, representaatioiden ja ”todellisuuden” suhteiden hämäryyttä kuvaa myös Richard Dyer ottaen esimerkkejä homopornosta ja sen ympärille kehittyneestä kulttuurista. Dyer kirjoittaa elokuvateattereiden homopornonäytöksistä, joihin hänen mukaansa mentiin harrastamaan seksiä muiden katsojien kanssa, sekä *Straight to Hell* -nimisestä kirjallisesta homopornojulkaisusta, johon (tässä tutkielmassa aineistona käytetyn XConfessions-sivuston tapaan) lukijat lähettivät kuvauksia omista ”todellisista” kokemuksistaan. Dyer argumentoi, että koska homopornon suhde ”todellisen” seksin harrastamiseen on ollut niin läheinen, representoidun ja ”toden” rajat alkavat homopornon kontekstissa häilyä.⁷⁶ Pornon tutkimukseen on siten vakiintunut sosiaalis-konstruktivistinen näkemys representaatioista.⁷⁷ Sen perusteella voidaan ajatella, että porno viittaa itsensä ulkopuoliseen seksuaalisuuteen siinä missä jatkuvasti muuntuviin ja uudelleen rakentuviin konstruktioihin on ylipäänsä mahdollista viitata.

Pornoon kuuluu Paasosen mukaan muita populaarikulttuurin lajityyppejä selkeämmin kaavamaisuus ja konventioiden noudattaminen, sillä porno ei ilman niitä tuntuisi pornolta. Kaavamaisen rakenteen lisäksi pornossa hyödynnetään tunnistettavia ja tyyteltäviä hahmoja, stereotyyppisiä ja valtasuhteita siinä määrin, ettei Paasosen mukaan pornon stereotyyppisyyttä tarvitse tutkimuksessa erikseen ”paljastaa”.⁷⁸ Stereotyyppisen representoinnin funktio on Paasosen mukaan korostaa eroja ihmisten ja ilmiöiden välillä ja muodostaa tabuja, jotka sitten rikotaan. Ensin näitä esiintyjien välisiä eroja liioitellaan ja mahdollisesti ihmetellään, jonka jälkeen esiintyjät harrastavat seksiä keskenään, ylittäen välilleen rakennettuja rajoja. Rajojen ylittämisen Paasonen kirjoittaa olevan koko pornon kiihottavuuden taustatekijä.⁷⁹ Siispä representaatiot ovat niin stereotyyppisiä ja tunnistettavia, että tämänkin tutkielman teko helpottuu. Vaikka kirjoitin edellisissä luvuissa, että tulkitsen aineistoa mahdollisesti eri tavalla kuin joku toinen saattaisi tulkita ja teen siten erilaisia löydöksiä, pornon lajityyppi itsessään tekee tästä epätodennäköisempää. Koska stereotyyppit ovat Paasosen sanoin ”pornon perusrakennuspalikoita”, myös uskontoa representoidaan aineistossa stereotyyppien kautta, sillä mikäli katsoja ei tunnista representaatioita, niiden rajojen rikkomiseen tähtäävä funktio ei myöskään täyty.

⁷⁵ Williams 1989, 16, 22–23.

⁷⁶ Dyer 2002, 141.

⁷⁷ Hall 2013, xxi.

⁷⁸ Paasonen 2015, 33–35.

3. Aineisto, tutkimusetiikka ja tutkimusmetodi

3.1 Aineiston esittely

Tutkielman aineisto koostuu audiovisuaalisesta sekä kirjallisesta pornografisesta materiaalista. Primääriaineistonani toimii vuonna 2013 perustettu XConfessions-sivusto, jolle kuka tahansa voi lähettää anonyymisti ja millä kielellä tahansa englanniksi käännettävän tunnustuksen tai fantasian. XConfessionsia ylläpitävä Erika Lust Films -tuotantoyhtiö valitsee sivustolta joka toinen viikko fantasian, jonka pohjalta yhtiö tuottaa noin 20 minuutin pituisen pornoelokuvan. Käyttäjien lähettämien kirjoitusten pituus on rajattu 2069 merkkiin ja kirjoitusten toivotaan olevan ”aitoja” fantasioita tai tunnustuksia. Sivusto ei siis pyri olemaan alusta eroottisen fiktion kirjoittajille. Kaikki kirjoitukset moderoidaan ja kuvitetaan, eikä sivustolla julkaista tekstejä, joissa on laitonta sisältöä. Sivuston tekstit ovat luettavissa ilmaiseksi, mutta valmiiden pornoelokuvien katselusta tulee maksaa joko ostamalla yksittäisiä elokuvia tai hankkimalla streaming-lisenssin, jolla saa pääsyn kaikkiin sivuston elokuviin rajatulla ajanjaksolla. Uusia elokuvia ilmestyy kaksi kertaa kuukaudessa ja niistä suurimman osan on ohjannut sivuston perustaja, ruotsalaislähtöinen Erika Lust. Muutaman viime vuoden aikana sivustolle on tullut enenevässä määrin myös vierailevien ohjaajien elokuvia.⁸⁰

XConfessions poikkeaa niin sanotusta valtavirtapornosta arvoiltaan, käyttäjäkunnaltaan sekä sisällöltään. Merkittävin ja aineiston valintaan vaikuttanut ero on siinä, että XConfessions ja sitä ylläpitävä Erika Lust Films -tuotantoyhtiö ovat sitoutuneet tuottamaan feminististä ja eettisesti kestävästä pornoa. Feministisellä ja eettisellä otteella pyritään puuttumaan valtavirtapornoon ja sen tuotantotapoihin liitettyihin epäkohtiin, kuten lapsipornoon, ihmiskauppaan, niin sanottuun kostopornoon ja muihin seksuaalisiin väärinkäytöksiin.⁸¹ Sivustolla tämän ilmoitetaan toteutuvan siten, että elokuvat ja niiden tuotantoprosessit ovat naisten, transihmisten ja nonbinääristen ihmisten nautinnosta välittäviä, turvallisia, ihmisten ja seksin monimuotoisuutta korostavia, kaikkien osapuolten suostumukseen sekä reiluun palkkaukseen perustuvia. Tuotannoissa esiintyviä näyttelijöitä ja koko tuotantoryhmää pyritään kohtelemaan kaikin tavoin kunnioittavasti, ravitsevan lounaan tarjoamisesta lähtien. Näyttelijöillä on myös mahdollisuus kieltäytyä elokuvassa esiintymisestä, vaikka he olisivat lupautuneet siihen aikaisemmin.⁸² Katsojille tuotantojen eettisyyttä tuodaan esiin myös behind the scenes -videoilla, joilla kussakin videossa näyttelevät henkilöt kertovat, millaista kuvauksissa oli, miten kuvauspäivä sujui ja mikä oli

⁷⁹ Paasonen 2015, 44–45.

⁸⁰ Frequently Asked Questions *s.a.*

⁸¹ Paasonen 2005, 61; 2015, 23.

⁸² This is How We Make our Films *s.a.*

haastavaa. Julkaistuissa behind the scenes -videoissa näyttelijöiden kertomukset ovat lähinnä tuotantoprosessia ylistäviä ja niissä korostetaan erilaisia positiivisia asioita, kuten henkilökohtaista rakkauden tunnetta ja voimaantumista.⁸³

Myös käyttäjäkunta erottaa XConfessionsia valtavirtapornosta. Jo XConfessionsin maksullisuus rajaa käyttäjäkuntaa voimakkaasti, sillä ilmaisen internetpornon aikakaudella harvat ovat valmiita maksamaan kuluttamastaan pornosta: esimerkiksi suomalaisista pornoa kuluttaneista miehistä vain muutama prosentti oli vierailut maksullisilla pornosivustoilla.⁸⁴ Tarkkaa kävijä- ja tilaajamäärää sivustolla ei paljasteta, mutta voidaan olettaa, että maksullisuuden vuoksi yleisön määrä on ilmaisiin nettipornosivustoihin verrattuna rutkasti pienempi. Maksullisuuden lisäksi feministisyys ja eettinen painotus rajaavat kuluttajakuntaa. Sivuston tuottajat ovat asiasta hyvin tietoisia ja pyrkivät selkeästi tuottamaan pornoa tietyille kuluttajakunnalle. Erika Lustin tuotantoja ja työtä kuvaavassa esittelytekstissä kirjoitetaankin, että ”hänen filosofiansa ja työnsä on kerännyt valtavan seuraajakunnan *älykkäistä, urbaaneista ja moderneista* miehistä ja naisista, jotka etsivät jotakin *rumaa, halpaa ja väkivaltaista valtavirtaporno* parempaa.”⁸⁵

Sisällöllisesti XConfessions eroaa valtavirtapornosta taiteelliseen korkealaatuisuuteen pyrkimisen vuoksi. Erika Lust on opiskellut paitsi politiikkaa ja sukupuolentutkimusta myös elokuvaohjausta. Koulutuksessaan hän päätti tehdä lyhytelokuvaprojektina pornoelokuvan, jonka tulisi olla hänen arvojensa mukainen: se kuvaisi seksin kauneutta naisnäkökulmasta. Lustin tuotannot pyrkivät siis feministisyyden ja eettisyyden lisäksi myös elokuvallisuuteen.⁸⁶ Tämä käy ilmi XConfessions-sivustolla käytetyistä kielellisistä valinnoista, sillä pornovideoille annetaan attributteja kuten ”lyhytelokuva”, ”indie-aikuisviihde-elokuva” ja ”elokuvallinen”⁸⁷, eikä sivuston sisältöä useinkaan nimitetä suoraan pornoksi tai aikuisviihteeksi.⁸⁸ Erika Lust on myös todennut haastattelussa, että sivuston ”- yleisö on aika älykäs. He ovat hyvin selkeäsanaisia, he osaavat kirjoittaa, heillä on paljon ideoita ja fantasioita, jopa kulttuurillisia viittauksia kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuvaan, kokonaiseen kulttuurin maailmaan.”⁸⁹ Taiteellista korkealaatuisuutta toivovat katsojat ovat siis löytäneet Lustin tuotantojen pariin ja suhde näiden välillä on suorastaan symbioottinen, koska XConfessionsin elokuvat tuotetaan suoraan katsojien toiveiden pohjalta.

⁸³ esim. *Making of Näkki – Spellbound*.

⁸⁴ Kontula 2015.

⁸⁵ Tekijän oma suomennos ja kursivoinnit; *About Us s.a.*

⁸⁶ Lust 2014.

⁸⁷ ”Short film”, ”indie adult cinema” ja ”cinematic”.

⁸⁸ *About XConfessions s.a.*; *Who is Erika Lust? s.a.*

⁸⁹ Tekijän oma suomennos; Sélavy 2016.

Primääriaineiston ajallinen rajaus ulottuu sivuston perustamisesta vuonna 2013 marraskuuhun 2019, jonka jälkeen julkaistua materiaalia en käsittele tässä tutkielmassa. Lyhytelokuvia sivustolla oli aineiston keräyksen päätyttyä yhteensä 174 kappaletta, joista analyysin piiriin valikoitui 11 elokuvaa. Sivuston käyttäjien kirjoitusten tarkkaa määrää ei ilmoiteta, mutta määrä on moninkertainen verrattuna elokuvaan. Kirjoituksia valikoitui analyysiin lopulta 47 kappaletta. Vaikka uskontoa representoidaan siten vain noin 6 prosentissa sivuston elokuvista ja kirjoituksissa kyse on todennäköisesti vielä pienemmästä osuudesta, on huomattava, että monet muut teemat toistuvat sivustolla paljon harvemmin. Sivustolla on hyvin spesifejä fantasioita, esimerkiksi miehiä kilteissä, kontaktimikrofoneja, GoPro-kameran käyttöä, leipomo sekä tanssia mudassa, joita kaikkia representoidaan elokuvissa vain kerran. Tässä kontekstissa uskonto onkin siis varsin usein toistuva teema.

3.2 Tutkimusetiikka

Edellä esitellyt XConfessionsin eroavaisuudet valtavirtapornosta tekevät tästä tutkielmasta tapaustutkimuksen pornon lajityypin sisällä, sillä tiukkaan rajatusta ja valtavirrasta poikkeavasta aineistosta ei voi vetää valtavirtapornoa koskevia johtopäätöksiä. Tiukan aineistorajauksen ja siitä johtuvan tapaustutkimukseen päätyminen taustalla on ajatus siitä, että kaikki tutkijat tuovat väistämättä oman arvomaailmansa osaksi tutkimusprosessia, mikä puolestaan vaikuttaa tutkimuksen teossa tehtäviin valintoihin.⁹⁰ Oma arvomaailmani vaikutti aineiston valintaan siten, että tutkielman tulosten yleistettävyyttä, jota voidaan pitää tutkimuseettisesti tärkeänä ja tieteelle ominaisena päämääränä, sai kärsiä eettisesti kestävämmän, pornon tuotantoon liittyviin ongelmiin puuttuvan aineiston valitsemisen vuoksi.⁹¹ Yleistettävämpiä tutkimustuloksia olisi voinut saada tarkastelemalla valtavirtapornoa, esimerkiksi internetin suurinta ilmaista pornosivustoa Pornhubia.⁹² Valtavirtapornoa tutkimalla uskonnon representaatioita sisältävää materiaalia olisi saattanut löytyä enemmän ja maailman suurimman käyttäjämäärän vuoksi on todennäköisempää, että keskimääräinen pornon kuluttaja törmää uskonnon representointeihin Pornhubissa kuin tämän tutkielman aineistona olevassa XConfessions-sivustossa. Koska Pornhubin tarjonnan tuotantoprosessien eettisyydestä ei ole kuitenkaan minkäänlaista takuuta, päädyin valitsemaan aineistokseni pornoa, jonka tuottajat pyrkivät ainakin omien sanojensa mukaan aktiivisesti tarttumaan pornon eettisiin ongelmiin ja pitämään niistä ääntä. Kysymys aineistona olevan pornon eettisyydestä ei tietenkään ole näin yksinkertainen, sillä kuten Karly-Lynne Scott kirjoittaa, tuotantoprosessin eettisyyttä todisteleviin pornonäyttelijöiden haastatteluihin ja

⁹⁰ Leavy & Harris 2019, 98.

⁹¹ Mäkinen 2006, 102.

⁹² The 2019 Year in Review 2019.

”kulissien takana” dokumentaarisella otteella kuvattuihin sisältöihin tulisi suhtautua skeptisesti ja pikemminkin osana pornografista performanssia kuin dokumentaarisena todistuksena pornon eettisyydestä.⁹³

Tämän tutkielman eettistä viitekehystä voidaan kutsua intersektionaaliseksi feministiseksi etiikaksi. Intersektionaalisella feminismillä viitataan käsitykseen, että tasa-arvopyrkimyksessä ei ole kyse pelkästään ”naisten” ja ”miesten” välisestä tasa-arvosta, vaan sen toteutumiseen vaikuttavat myös rotu, uskonto, sosioekonominen asema, seksuaalinen suuntautuminen sekä erilaiset sairaudet tai vammat.⁹⁴ Tämän painotuksen myötä koen perustelluksi olla omilla sivustovierailuillani ja katselukerroillani tuottamatta rahaa tahoille, jotka saattavat tietämättäni kaltoinkohdella muita ihmisiä ja siten edistää epätasa-arvoa. Intersektionaalinen feministinen etiikka ei kuitenkaan ylety tämän tutkielman tiedonintressiin. Leavy ja Harris määrittelevät feministisen tutkimuksen tutkimukseksi, jonka tarkoituksena on vallitsevan maailmantilan analysoinnin sijaan ehdottaa tapoja, joilla muuttaa maailmaa paremmaksi, eli intersektionaalisen feminismin tapauksessa tasa-arvoisemmaksi paitsi sukupuolten myös muiden epätasa-arvoa aiheuttavien tekijöiden kannalta.⁹⁵ Tämä tutkielma ei kuitenkaan pyri Leavyn ja Harrisin kuvaamaan positiiviseen muutokseen tähtäävän tiedon tuottamiseen, vaan juurikin vallitsevan maailmantilan analysointiin, koska tutkimuksen intressinä on uskonnon, ei epätasa-arvon representaatioiden tarkastelu. Toki joku voi kokea uskonnon representoimisen pornossa jumalanpilkkana ja irvailuna uskovia kohtaan, mikä voidaan myös nähdä epätasa-arvoisena kohteluna. Tämän aineiston perusteella uskovien mielipiteisiin ei kuitenkaan päästä käsiksi, eikä se olisi maailmantilaa kuvaavan ja analysoivan tiedonintressin mukaistakaan.

3.3 Sisällönanalyysi

Käytän aineiston analyysimetodina teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven mukaan sisällönanalyysilla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. ”Dokumentilla” he viittaavat ”miltei mi[hin] tahansa kirjalliseen muotoon saatettu[un]” materiaaliin.⁹⁶ Tässä tutkielmassa aineistoni koostuu kirjallisen osan lisäksi audiovisuaalisesta materiaalista. Visuaalisen kulttuurin tutkimuksesta kirjoittava Janne Seppänen ei kuitenkaan pidä tätä ongelmana. Hän kirjoittaa, että vaikka kuvalliset ja kirjalliset aineistot poikkeavat toisistaan havainnointitavoiltaan, sillä ei ole sisällönanalyysin kannalta merkitystä: verbaalista tekstiä luetaan lineaarisesti, kun taas kuvaa katsotaan

⁹³ Scott 2016.

⁹⁴ Leavy & Harris 2019, 44.

⁹⁵ Leavy & Harris 2019, 6.

⁹⁶ Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.

kokonaisuutena tai siitä painotetaan joitain osia, mutta kummassakin tapauksessa aineistosta etsitään analyysin kannalta merkityksellisiä yksityiskohtia.⁹⁷

Sisällönanalyysi voidaan jaotella aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen ja teoriaohjaavaan malliin sen perusteella, millainen suhde aineistolla ja aiemmalla teorialähtöisellä on. Tuomen ja Sarajärven mukaan teoriaohjaavuus on lähellä aineistolähtöistä sisällönanalyysia siinä, että analyysi ei perustu täysin aikaisempaan teoreettiseen malliin ja sen testaamiseen uudessa tilanteessa, kuten teorialähtöisessä sisällönanalyysissa, vaan teoria toimii analyysin apuna. Tuomi ja Sarajärvi argumentoivat, ettei puhdasta aineistolähtöistä analyysia pidetä enää edes mahdollisena, sillä nykyään hyväksytään yleisesti se, että tutkijan käyttämät käsitteet, asetelmat ja menetelmät ovat teoreettista tietoa ja vaikuttavat tuloksiin. Täysin objektiivista aineiston tarkastelua ja analyysia ei siten voi olla olemassa, minkä vuoksi aineistolähtöisen analyysin sijaan voidaan puhua teoriaohjaavasta analyysistä. Teoriaohjaavan analyysin päättelyn logiikkaa voidaan kutsua abduktiiviseksi induktiivisen tai deduktiivisen sijaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että aineistolähtöisyys ja valmiit mallit vaihtelevat ja niitä pyritään yhdistelemään.⁹⁸

Teoriaohjaavan sisällönanalyysin teko muistuttaa Tuomen ja Sarajärven mukaan pitkälti aineistolähtöistä analyysia.⁹⁹ Pääpiirteittäin aineistolähtöinen analyysi etenee aineiston lukemisesta pelkistämiseen, jossa aineistosta karsitaan pois tutkimuksen kannalta epäolennainen osa. Pelkistetyt ilmaukset, tämän tutkielman tapauksessa uskonnon representaatiot, listataan ja niistä etsitään vertailun avulla samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Tämän perusteella ilmauksista voidaan ryhmitellä alaluokkiin, joista voi yhdistelyn kautta muodostua yläluokkia. Yläluokat voivat edelleen muodostaa pääluokkia. Aineistolähtöisessä analyysissa pääluokkien perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä.¹⁰⁰ Teoreettisten käsitteiden muodostusvaiheessa, eli käsitteellistämisen tai abstrahoinnissa, ilmenee teoriaohjaavan ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin ero: teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa käsitteet ovat ennalta olemassa olevia teoreettisia käsitteitä, ei aineiston pohjalta luotuja uusia käsitteitä.¹⁰¹

Tätä tutkielmaa tehdessä analyysi lähti liikkeelle audiovisuaalisen aineiston läpikäymisestä, koska sitä on määrällisesti vähemmän kuin kirjallista aineistoa. Katsoin läpi XConfessions-sivuston lyhytelokuvat ja etsin niistä käyttämäni määritelmän mukaisia uskonnon representaatioita. Jätin tässä vaiheessa ulkopuolelle videot, joista en löytänyt uskonnon representaatioita. Tästä eteenpäin jatkoin alaluokkien tekoa sen perusteella, mitä

⁹⁷ Seppänen 2005, 149.

⁹⁸ Tuomi & Sarajärvi 2018, 108–110.

⁹⁹ Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.

¹⁰⁰ Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–125.

uskontoja tunnistin, representoitiinko niitä positiivisessa vai negatiivisessa valossa ja mikä niiden funktio oli aineistossa. Saman prosessin kävin läpi aineistossa olevien fantasioiden eli aineiston kirjallisen osuuden kanssa. Tässä ilmeni ongelmia, sillä fantasioita on todella paljon ja tietokoneeni internetselain kaatui aina, kun olin selannut aineistoa tarpeeksi pitkälle. Aineiston lukemista vaikeutti myös se, ettei sivustolla ole kovinkaan joustavaa hakutoimintoa eikä fantasioita ole järjestetty kronologisesti siten, että vaikkapa kirjoitusten alkuun olisi päässyt käsiksi. Lopulta sain luettua aineistoa siihen pisteeseen saakka, että havainnot alkoivat toistaa itseään. Tätä kutsutaan kylläntymiseksi eli saturaatioksi. Saturaatiopiste saavutetaan, kun aineistoa on niin paljon, että sen perusteella hahmottuu teorettinen peruskuvio, joka tutkimuskohteesta on mahdollista saada irti.¹⁰²

Teoriaohjaavan analyysitavan vuoksi tässä tutkielmassa teorettinen tieto on kahdessa roolissa. Ensinnäkin luvussa 2 esitellyt representaation, uskonnon ja pornon käsitteet ovat teoreettisia malleja sille, mitä tässä tutkielmassa tarkastellaan (pornoa representaatiojärjestelmänä) ja mitä aineistosta pyritään löytämään analyysin perusvaiheessa (uskonnon representaatioita). Nämä mallit ja niistä tehty aikaisempi tutkimus ovat ohjanneet tekemääni analyysia. Toiseksi teoreettiset konseptit selittävät löydöksiä, jotka olen tehnyt aineistoa analysoidessani. Pyrin siis antamaan abstrahointivaiheessa teoreettisia nimiä ja tulkintoja tavoille, joilla aineistossani on representoitu uskontoa. Nämä teoriat eivät ole kuitenkaan olleet ennakkoon ohjaamassa tekemääni analyysia, kuten teoriaohjaavaan analyysiin kuuluu. Tämä vaikutti tutkielman rakenteeseen siten, että osa tutkielman teoreettisesta viitekehuksesta hahmottuu ja tulee määritellyksi vasta analyysiosassa.

4. Sopimattoman rajoilla: uskonto ja seksi rikottavana tabuna

4.1 Transgressiot koko aineistoa lävistävänä teemana

Kuten olen kirjoittanut aikaisemmissa luvuissa, akateemisessa tutkimuksessa pornon kiihottavuus on jäljitetty erilaisten rajojen korostamiseen ja ylittämiseen. En kuitenkaan halunnut ottaa tätä annettuna tehdessäni analyysia, vaan halusin tarkastella, poikkeaisiko aineistoni tästä ajatuksesta. Analyysin myötä kävi kuitenkin selväksi, ettei aineistoni eroa tältä osin valtavirtapornosta laisinkaan: rajojen ylittäminen ja rikkominen on kantava teema XConfessionsin sisällöissä ja siten myös uskontoa representoivassa aineistossa. Tämä ei ollut suuri yllätys, sillä myös luvussa 1.2.1 esittelemäni Cutraran tutkimus uskonnosta ja seksistä

¹⁰¹ Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.

¹⁰² Tuomi & Sarajärvi 2018, 99.

elokuviissa käsittelee aihetta transgressioiden valossa.¹⁰³ Rajanylitykset ovat siten ymmärrettävästi läsnä myös uskontoa representoivassa pornossa.

Rajojen ylittämisen representoimisen yleisyyden vuoksi aihetta on tarpeen avata tarkemmin. Rajojen tai rajoitteiden ylittämiseen viitataan transgression käsitteellä. Chris Jenks kirjoittaa, että oikeastaan koko ihmiselämää voidaan pitää rajojen kokemisena, sillä erilaiset rajat vaikuttavat koko ajan ihmisten toimintaan. Ihmisten maailmankuvaa jäsentävät erilaiset rajoin erotetut parit: esimerkiksi pyhä ja profaani, hyvä ja paha, korkea ja matala, järjellinen ja hullu tai puhdas ja likainen. Rajoja ylittävä eli transgressiivinen toiminta ei poista tai kiellä rajojen olemassaoloa, vaan se oikeastaan täydellistää rajoitteet, sillä jokaisen säännön ja rajoitteen voidaan ajatella sisältävän ajatuksen niiden rikkomisesta, läpäisystä tai ylityksestä. Transgressiivinen toiminta vahvistaa rajoja, kiinnittää ihmisten huomion niihin ja tuo niitä aina vain näkyvämmiksi.¹⁰⁴

Lähelle transgression käsitettä tulee subversion käsite, joka Harri Kalhan mukaan merkitsee kumoamista, purkamista, horjuttamista tai näiden mahdollisuutta. Subversioon liittyy poliittinen vire, kun ajatellaan että subversion kohde, kuten tietty normatiivinen ideologia, voidaan purkaa tai sitä voidaan ainakin hapertaa ikään kuin alhaalta ylöspäin. Tällöin subversion vaikutuksilla on positiivinen sävy: hapertaminen nähdään hyvänä, kumouksellisena ja vapauttavana toimintana. Pornon kontekstissa tällä viitataan lähinnä pornon mahdollisuuteen syövyttää sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä asenteita ja ihanteita. Transgressiivisuudella puolestaan viitataan Kalhan mukaan ”pornon tapaan ylittää kulttuurisia rajoja, astua lupia kyselemättä sopimattomiin marginaaleihin sekä kyseenalaistaa normatiiviseen kulttuuriin liittyviä sopivaisuussääntöjä ja koko siveellisyyden käsitettä”.¹⁰⁵ Kalha kuitenkin huomauttaa, että esimerkiksi Laura Kipninin mukaan pornossa on kyse subversiivisuuden sijaan juurikin transgressiivisista fantasiaista, jotka pyrkivät esiin marginaaleista siitä huolimatta, että niitä on pyritty sivistyksen varjolla tukahduttamaan.¹⁰⁶ Päädyin pitäytymään tässä tutkielmassa transgression käsitteessä, sillä sen käyttö on selkeästi subversiota vakiintuneempaa pornoa, seksiä ja uskontoa käsittelevissä tutkimuksissa.

Uskonto ja seksi liittyvät ainakin Jenksin teoksen perusteella leimallisesti transgressioita käsitelleiden filosofien pohdintoihin. Jenks kirjoittaa, että esimerkiksi Émile Durkheim kirjoittaa transgressioista uskontojen pyhä–profaani-erottelun yhteydessä. Durkheim pitää luokittelemista uskonnoille tyypillisenä toimintana. Durkheim käsittää pyhän yhteisöjen ja yleisen tietoisuuden ylläpitämänä, kun taas yksilöiden tajunnasta kumpuavat,

¹⁰³ Cutrara 2014.

¹⁰⁴ Jenks 2003, 2, 7.

¹⁰⁵ Kalha 2007, 37–39.

¹⁰⁶ Kipnis 1999; Kalha 2007, 39.

pyhää haastavat ja siten mahdollisesti vaaralliset ajatukset ovat profaaneja.¹⁰⁷ Mary Douglasin mukaan uskonnot ja niiden uskomukset siinä missä politiikkakin valjastetaan pitämään yllä yhteisön olemassa olevaa käsitystä maailmasta ja pitämään aisoissa ne, jotka ylittäisivät näitä yhteisöä koossa pitäviä rajoja.¹⁰⁸ Jenks kirjoittaa, että vaikka Douglasin esimerkit kumpuavat tämän tekemästä antropologisesta tutkimuksesta ”primitiivisten” uskontojen parissa, Douglasin teoria on sovellettavissa kaikkialle ihmiselämään. Tästä esimerkkinä Jenks käyttää seksuaalisuutta: puhtaimpana ja sopivimpana seksuaalisuuden toteuttamistapana pidetään edelleen kahden aikuisen välistä heteroseksuaalista, yksiavioista suhdetta, jossa parhaassa tapauksessa myös sosio-ekonominen asema, ”rotu” ja uskonto vastaavat toisiaan. Tätä järjestystä ylläpidetään erilaisilla kertomuksilla esimerkiksi AIDSista homoseksuaalien tautina, sokeutta aiheuttavasta masturboinnista tai neitsyydestä ominaisuutena, jonka voi ”menettää”.¹⁰⁹ Rajat eivät siis ole maailmasta kadonneet, vaikka postmodernina aikana käsitykset yhtenäisistä kulttuureista tai instituutioista horjuvat, ja jo 1800-luvun lopulla Nietzsche totesi Jumalankin kuolleen ja ihmisten olevan vapaita löytämään vastauksia omista itseistään. Jenksin mukaan tämä epävakaus kuitenkin aiheuttaa ihmisissä suurta pahoinvointia, mikä taas on omiaan vahvistamaan rajojen olemassaoloa.¹¹⁰

Mikä sitten saa aikaan nykymaailman rajat? Jenks esittelee Georges Bataillen ajattelua esimerkkinä postmodernin¹¹¹ ajan transgressioiden analyysistä. Pohdinta painottuu ylettömyyden ajatukseen: postmodernia maailmaa leimaa rajattomuuden luoma kaiken ylettömyys, joka paradoksaalisesti pakottaa jatkuvasti tunnistamaan olemassaolevan rajoja. ”Jos Jumala on kuollut, äärettömyydelle ei ole rajoja, eikä olevan ulkopuolella ole mitään, minkä seurauksena olemme pakotettuja tunnistamaan olevaiseen sisältyvät asiat”, Jenks kirjoittaa. Bataille kutsuu tätä suvereniteetiksi tai yksinvaltiudeksi, joka postmodernina aikana annetaan yksilöille itselleen.¹¹² Yksilöt taas tiedostavat Bataillen filosofiassa oman olemassaolonsa rajan vääjäämättömässä kuolemassa ja sitä kautta rajat astuvat määrittämään koko olemassaolon kokemusta. Kuolemaa lukuun ottamatta rajat ovat kuitenkin sosiaalisesti ja historiallisesti rakentuneita ja neuvoteltavissa olevia. Halu koetella rajoja johtuu Bataillen mukaan elämänhalusta, pyrkimyksestä ”täydellistää” elämä, kuten rajat täydellistyvät tullessaan ylitetyiksi. Tämä on kuitenkin mahdotonta rajojen muuttumisen vuoksi, mikä

¹⁰⁷ Durkheim 1995; Jenks 2003, 29.

¹⁰⁸ Douglas 2000, 48–49; Jenks 2003, 33–34.

¹⁰⁹ Jenks 2003, 35–36.

¹¹⁰ Nietzsche 1989, 116; Jenks 2003, 5, 69.

¹¹¹ Viitataan nykyaikaan ”postmodernina” siitä huolimatta, että esimerkiksi Taira (2015, 13–16) Zygmunt Baumania (2002) lainaten kritisoi postmodernin käsitettä muun muassa siitä, että siihen sisältyy sosiokulttuurisen modernin hylkäävä sävy. Päädyin kuitenkin käsitteen käyttöön sen vakiintuneisuuden vuoksi eikä väitä, että modernin ajan ilmiöt eivät vaikuttaisi nykyajassakin.

¹¹² Jenks 2003, 89–90.

aiheuttaa ihmisluonnolle tyypillistä ahdistusta. Ahdistusta ja merkityksettömyyden tunnetta ihmiset pyrkivät vähentämään haluamalla itsensä ulkopuolista toista, tekemällä itsensä tunnistetuksi toisen ihmisen avulla, millä Bataille taas viittaa erotiikkaan. Eroottisuus onkin Bataillen ajattelussa se elämänvoima, joka ajaa ihmiset ylittämään rajoja.¹¹³

Tämän tutkielman aineisto kokonaisuudessaan rakentuu rajanylityksille ja tuo siten näkyväksi kulttuurisessa kontekstissaan olevia seksuaalisuuteen ja uskontoon liittyviä rajoja. Kiinnostavaa on, että aihetta myös käsitellään aineistossani eksplisiittisesti. Sopivuuden rajan ylittämisen kiinnostavaa ja kiihottavaa mekanismia kuvataan tunnustuksessa nimeltä *The yoga class*, joka alkaa seuraavasti: ”The yoga class is supposed to be a place of purity, which is why the thought of one descending into a pansexual orgy is such a turn on.” Kirjoittaja jatkaa kuvailua, kuinka joogasalissa vallitsee mielialaa kohottava energia, joka saa osanottajat tuntemaan olonsa upeaksi ja pohtii, mitä vielä korkeamman seksuaalisen energian mukaantuominen tekisi tilanteelle. Fantasiassa on hyvin ruumiillisen ja konkreettisen tason lisäksi siten yliluonnollinen, ihmisten ja tilojen energiaa käsittelevä taso, joka syntyy tilanteeseen kuuluvien tapojen noudattamisesta ja muuttuisi, mikäli tilanteelle tyypillisen toiminnan rajoja ylitettäisiin. Kirjoittaja antaa oppikirjamaisen esimerkin Mary Douglasin analysoimista likaan ja puhtauteen liittyvistä rajanvedoista. Joogasalia kuvataan puhtauden paikkana ja orgioille annetaan kyky vaikuttaa tähän puhtauteen, eli orgioiden on siten oltava jotain likaavaa. Douglasin mukaan ei kuitenkaan ole olemassa ”ehdotonta likaa”, vaan likaiseksi koetaan järjestystä loukkaavat ja uhkaavat asiat, aineet väärissä paikoissa.¹¹⁴ Tästä hyvä esimerkki ovat orgioissa vaihtuvat sukupuolieritteet, jotka Douglasin mukaan aiheuttavat joissakin uskomuksissa vaaraa joutuessaan kosketuksiin toistensa kanssa.¹¹⁵ Fantasiassa ruumiillinen toiminta, joka rikkoo tilan käyttäytymisnormeja ja niiden avulla rakentuvaa henkistä, jopa yliluonnollista ja tavoiteltavaa tilaa, rinnastuu siten Douglasin käsitteitä käyttäen saastumiskäyttäytymiseen. Seksi itsessään ei ole fantasiassa erityisen kiihottavuuden aiheuttaja, sillä kertoja kertoo harrastavansa kyllä vaimonsa kanssa ”tavallista” seksiä: varsinainen fantasiointi kohdistuu nimenomaan toimintaan, jossa ikään kuin likaamalla puhdasta tilaa uhataan tilan järjestystä. Myös toisessa joogaan liittyvässä fantasiassa joogaamiseen liittyvän paikallisen ”henkisyyskeskuksen” käyttämistä seksin harrastamiseen pidetään hieman tuhmana: ”I’m kind of defiling his sacred space of good and clean intentions.”¹¹⁶

¹¹³ Bataille 1988; Jenks 2003, 93–94.

¹¹⁴ Douglas 2000, 47, 92.

¹¹⁵ Douglas 2000, 49.

¹¹⁶ *Dirty Yoga*.

Samoin raamatullisesti nimetty *Forbidden Fruits* -fantasia käsittelee sitä, että jo pelkkä ajatus kielletyn hedelmän puraisemisesta eli transgressiosta kiihottaa:

All I [k]now is what really turns me on is someone giving in to forbidden temptation. A girl or a boy giving in to pleasure against her/his will as her/his mind goes blank. That thrill the character feels as he/she bites into the forbidden fruit and drowns in the best experience he/she has ever had.

Rajan ylittäminen kuvataan fantasiassa ainoana mahdollisuutena saavuttaa elämän paras kokemus. Transgressio siten täydellistää elämän, aivan kuten Bataille esittää. Samalla fantasia sisältää Raamatun luomiskertomuksesta lainatussa nimessä vihjauksen, että juuri uskonnot rajoittavat ihmisiä ja näin estävät heitä saavuttamasta parhaita seksiin liittyviä kokemuksia. Toisaalta juurikin kielto ja sen uhmaaminen lisää fantasiassa asian houkuttavuutta ja saa yksilön alistumaan omille haluilleen yhteisön asettamien kieltojen sijaan.

Transgressiota eksplisiittisesti käsitteleviin fantasiioihin lukeutuu myös *Nailed by the Cross* -niminen fantasia. Se käsittelee pariskuntaa, jonka osapuolet ovat kaupunkinsa ja perheidensä ainoat uskonnottomat jäsenet, mistä heitä muistutetaan jatkuvasti käännytysyrityksin. Pääsiäissunnuntaita he päättävät viettää harrastamalla rajua seksiä, jolloin kirjoituksen kertoja pukeutuu ”papilliseen” asuun, lukee rukouksia *The Book of Common Prayerista* sekä vaatii kumppaniaan tunnustamaan syntinsä. Penetraatiota kertoja kuvaa seuraavasti: “[I] pierced her *for her transgressions* upon a cross”, eli vertauskuvallisesti rankaisee kaikesta aikaisemmasta uskonnon ja seksin rajoja ylittäneestä toiminnasta, rinnastaen penetraation samalla ristiinnaulitsemiseen. Samalla hän ruoskii kumppaniaan ”kuten Kristusta ruoskittiin”. Fantasiassa pääsiäissunnuntaihin ja kirkonmenoihin yleensä kuuluvat asiat tuodaan makuuhuoneeseen, niistä tehdään pilaa ja tehdään hyvin selväksi tietämys siitä, mitä kristinuskon piirissä pidetään sopivuuden rajana ja siten rikottaessa kiihottavana.

Edellä esiteltyt fantasiat olivat aineistossani ainoat, jotka käsitelivät transgressioita eksplisiittisesti. Ne edustavat aineistossani tyyppiä, jossa rajanylitys uskonnon ja seksin välillä perustuu ajatukseen siitä, että niiden törmäyttäminen on yleensä sopimaton, negatiivinen ja kielletty asia, ja juuri sen vuoksi kiihottavaa. Tämän tyypin aineistoa käsittelem seuraavissa alaluvuissa. Analyysin perusteella kävi kuitenkin ilmi, että kaikessa aineistossa uskontoon ja seksiin ei suhtauduta sopimattomana parina, ja tätä aineiston osaa käsittelem luvussa 5. Rajanylityksen tematiikka kuitenkin lävistää eri tavoilla koko aineiston.

4.2 Tabuja rikkova aineisto

Ilmiselvin ja odotettavin uskonnon representaatiotapa pornossa on uskonnon ja seksin törmäyttämisen esittäminen tabuna, joka sitten rikotaan. Tabu ja sen rikkomisen konsepti liittyvät läheisesti transgressioon: tabujen voidaan jopa sanoa olevan olemassa niiden

rikkomista, eli transgressiota varten.¹¹⁷ Sigmund Freudin ajattelussa tabu on yhtäältä jotakin pyhää ja toisaalta vaarallista, kiellettyä ja epäpuhdasta. Siten tabu on ”luoksepääsemätön” ja se ilmeneekin lähinnä kieltoina ja rajoitteina.¹¹⁸ Bataille taas ajattelee tabun olevan luonnollinen, sisäsyntyinen reaktio ihmisten omiin haluihin, jotka voisivat toteutuessaan olla ihmisille kohtalokkaita.¹¹⁹ Matti Mäkelä huomioi, että tabu ja sen rikkominen saavat erilaisia merkityksiä erilaisissa tilanteissa: rikkomuksista voidaan rangaista, mutta tabun rikkominen voi olla erityisesti taiteessa osa eräänlaista sankaritarinaa ja viestiä modernisaation etenemisestä.¹²⁰

Odotusteni mukaisesti aineistossa representoitiin eniten kristinuskkoa ja kaikissa representaatioissa kristinuskon suhde seksiin esitettiin tabuna. Katolisuutta on representoitu aineistossa eniten ja sitä lähestytään lähinnä stereotyyppisen kuvaston, henkilöiden ja toiminnan kautta, ei niinkään teologisista lähtökohdista, jotka sinänsä ovat katolisuuden konservatiivisen seksuaalisuuskäsityksen taustalla. *The priest's deepest sins* -fantasia on ainoa fantasia, joka viittaa opin ulottuvuuteen. Fantasiassa pappi on rippituolissa, jonka väliseinän toiselle puolelle tulee nunna, joka pyytää pappia tunnustamaan syntinsä.

I said: "Sister, the Catholic Church Catechism does not admit that confession ..." I felt a hand, her hand, going under the curtain of the confessional and grabing [sic] my dick. "And this, does the Catechism admits [sic] this?" The hand, sure, crept under my cassock and began to slide along my cock that was about to explode. "And the Canon? Does it consider this? Well, father, have you sinned in thoughts, works and omissions? Confess, confess as well."

Lopulta pappi päätyy tunnustamaan kaikki eroottiset fantasiansa ja tekonsa, jotka katekismus ja kaanon kieltävät. Samankaltainen rippituolitilanne on myös *The Priest and the Glory Hole* -fantasiassa, jonka kertoja kuvaa tilannetta, jossa ripittäytyminen tapahtuukin puhumisen sijaan suihinottona väliseinässä olevan aukon läpi. Kertoja on hyvin tietoinen fantasiansa tabuisuudesta, sillä hän päättää kirjoituksensa toteamalla, että ”I guess I'm going to hell”. *Sunday mass* -nimisessä fantasiassa ei tarkemmin täsmennetä kirkkokuntaa, johon vieteltävä pappi kuuluu. Fantasiassa pappi kuvataan myöntyväisenä, mutta silti tietoisena oman seksuaalisuutensa tabuudesta: ”- he watches me walk over to him and makes fun of how naughty I'm being for seducing a priest”. Myös *Salve Regina* -fantasian kertoja arvelee ensin kiihottuvansa mahtipontisesta kirkkomusiikista, mutta tajuaakin sen johtuvan nuoren miespapin katseista.

Papit ja nunnat ovat siis aineistossa hyvin edustettuina, eikä ihme, sillä Kirsi Salosen mukaan katolisten pappien ja luostarien asukkaiden selibaattirikkomuksista kertovilla kaunokirjallisilla ja historiallisilla lähteillä on pitkät, selibaattivaateen asettamisvuoteen 1139

¹¹⁷ Foucault 1977, 33–34; Bataille 2001, 64; Paasonen 2015, 44.

¹¹⁸ Freud 1989, 36.

¹¹⁹ Bataille 2001, 63; Jenks 2003, 95.

¹²⁰ Mäkelä 2016, 34.

ulottuvat perinteet.¹²¹ Samaa kuvastoa käytetään symbolisessa merkityksessä myös *Ink is my Blood* -elokuvassa, joka ammennetaa olemassa olevan taiteilija Apollonia Saintclairin eroottisesta kuvataiteesta. Elokuvassa näyttelijä selailee Saintclairin taidetta sisältävää kuvakirjaa, jonka aiheita toistetaan elokuvan tapahtumissa. Yksi piirroksista kuvaa naista, jolla on päässään mustavalkoinen nunnan päähine ja kaulassaan ristikaulakoru. Kuva herätetään eloon, kun kirjaa selaileva nainen pukee päähineen ja mustan viitan päälleen ja masturboi. Samalla kertojaääni, joka pohdiskelee taiteilija Saintclairin yliluonnolliseen vertautuvaa olemusta ja taidetta, lausuu:

The atoms and planets bursting, and the endless particles of the Earth embracing and caring her [Apollonia Saintclair] to land on the soft earth, to see deep into ourselves and reveal through ink and blood who it is, that we truly are. I imagine that through her eyes, we would see ourselves made of black and white lines. Living our fantasies in public for all to see, free from the shackles of shame or guilt, liberated and eroticized.

Pohdiskeleva kertojaääni herättää siis kysymyksen siitä, millaista olisi, jos taiteen keinoin ihmiset näkisivät todelliset itsensä ja uskaltaisivat toteuttaa fantasioitaan julkisesti vailla häpeää. Tilanne kuvitetaan katolisen nunnan päähineeseen pukeutuneella masturboivalla naisella. Katsojalle syntyy käsitys, että nykyinen muutosta ja vapautusta vaativa tilanne liittyy uskontoon, etenkin kristinuskoon. Samankaltaisesti *Fuck me in church* -nimisessä fantasiassa kertoja kuvaa haluaan harrastaa seksiä kirkossa tavalla, jonka ”even god [sic] would approve”. Fantasia on hyvin lyhyt, eikä kirkkoa tai siellä seksin harrastamisen syitä kuvailla tai täsmennetä lainkaan. Kirjoittaja siis olettaa, että lukija tunnistaa kirkossa seksin harrastamisen sopimattomuuden ja käsityksen siitä, että kristinuskon Jumala kuvataan vapaan seksuaalisuuden kieltävänä. Koska kristinuskolle annettuja rajoittavia merkityksiä ei aineistossa suuremmin selitellä, syntyy vaikutelma, että asia on ilmiselvä ja kaikki lukijat tietävät, että kristinuskoon liittyy olennaisesti kielteinen asenne seksuaalisuutta kohtaan.

Aineiston kertojaäänien suhde kristinuskoon on etäinen: uskovat ovat aina toisia, kuten uskonnon ammattilaisia, ja mikäli joku kertojan kanssa samalla viivalla oleva saattaisikin olla kristitty, asiaan suhtaudutaan varauksella. Näin tapahtuu *El que no ama no conoce a Dios* -elokuvassa.¹²² Elokuvan alkutekstien taustalla on Michelangelon *Aatamin luomisen* tyyppistä kristillistä kuvastoa, jonka päällä liikkuu läpinäkyvänä kerroksena kuvia avaruuden tähdistä ja galakseista. Taustalla soi urku- ja kuoromusiikki. Kaksi henkilöä tulee baarista jatkoille toisen kotiin. Aluksi vieras kummastelee asunnon vanhahtavaa, ”mummomaista” sisustusta ja liitutaululle kirjoitettua Raamatun katkelmaa, ajatellen sen olevan mahdollisesti ”postmodernia sarkasmia”. Henkilöt astuvat makuuhuoneeseen, jonka

¹²¹ Salonen 2006, 117–119.

¹²² Elokuvan inspiraationa toimivasta espanjankielisestä fantasiasta ei ollut saatavilla englanninkielistä käännöstä. Sen suomensivat ystävällisesti tekijän pyynnöstä Melis Hakkarainen ja Aliisa Heinilä. Elokuvan nimi on Raamatun 1. Johanneksen kirjeestä 4:8, ”joka ei rakasta, ei ole oppinut tuntemaan Jumalaa”.

sisustusta koristavat krusifiksit ja kuvat katolisista pyhimyksistä. Kodin asukas polvistuu sängyn ääreen ja lausuu Isä meidän -rukouksen, minkä jälkeen hän tarttuu vieraalleen tarjoamaansa punaviinilasiin ja kaataa sitä päälleen, jolloin urkumusiikki alkaa taas soida. Henkilöt harrastavat seksiä ja ejakulaatiokuvauksen aikana kuvan päälle ilmestyy taas kuvia avaruudesta. Tämän jälkeen vieras toteaa, ettei häntä ole kastettu, jolloin talon asukas tekee tämän kaatamalla simpukankuorella vettä vieraan päähän. Elokuva päättyy henkilöiden kävellessä kadulla nauraen ja suudellen, ja kertojaääni lausuu: ”Viikon teksti: ensimmäinen Johanneksen kirje, luku 4, jae 8. Joka ei rakasta, ei ole oppinut tuntemaan Jumalaa, sillä Jumala on rakkaus.” Elokuva tuntuu viestivän, että oikea tapa olla kristitty on rakastaa tämänpuoleisessa rajoituksitta, ja että etenkin seksi voi saada aikaan jopa yliluonnollisia, kosmisia kokemuksia. Rakastamisen tärkeyttä viestii myös se, että elokuvan vierashahmo esitetään mahdollisesti uskonnottomana ja uuden kumppaninsa ilmeiseen uskoon hieman pilkallisesti ja epäilevästi suhtautuvana, mutta lopulta henkilöt toimittavatkin symbolisen kasteen ja elävät onnellisina yhdessä. Vaikka elokuva ei siis suhtaudu pelkästään kielteisesti kristinuskoon, se tekee selvän eron niihin kristittyihin, jotka suhtautuvat etenkin esiaviolliseen seksiin kielteisesti.

Asetelma, jossa kertoja on seksuaalisesti aktiivinen ja kristittyinä esitetyt hahmot oletetaan seksuaalisesti estoiksi, on läsnä myös lähetystyöntekijöihin liittyvissä fantasiaissa. *Missionary positions* -fantasiassa kaksi kristillisperäisen MAP-kirkon lähetystyöntekijää tulee kertojan ovelle: “What would be a huge annoyance for many women is a huge turn-on for me!”, ja kertoja kuvailee, kuinka ”viattomat” lähetystyöntekijät eivät aluksi ymmärrä hänen vihjailujaan. *Holy Fuck* -fantasiassa kuvataan myös kahta lähetystyöntekijää, jotka katsovat kertojan rintoja luullen, ettei tämä huomaa. Lähetystyöntekijät lähtevät, mutta kertoja haaveilee muusta: “I didn't want to talk about Jesus, I wanted to spread my legs for these perfectly-proportioned young men. I sent them off, but in my head I brought them inside. - - I would show them the real God.” Hyvin samankaltaisessa passiivisessa ja seksuaalisesti estoisessa roolissa kuvataan myös amissit:

When we reach South Dakota there are always a large number of Amish who board the trains. - - I furtively watch the younger unmarried ones from over my book and fantasize about seducing them in the bathrooms on the lower level of the train. There's something about what you can't have sitting right in front of you that is just so hot, especially when you know you would be breaking religious taboos and being oh so naughty. (*Hot for Amish*)

Muutamassa aineiston osassa kristinuskon piirteitä otetaan vapaasti omaan käyttöön samalla tavoin kuin kaste otettiin *El que no ama no conoce a Dios* -elokuvassa. *The Piss-baptism* -fantasiassa seksin osana tapahtuvaa virtsaamista kuvataan uudelleensyntymän mahdollistavaksi kasteeksi ja edellisessä alaluvussa käsitellyssä *Nailed by the Cross* -fantasiassa jumalanpalveluksen elementtejä käytetään osana seksiä erontekona kristilliseen

ympäröivään yhteisöön. *A Weekend in the Garden of Eden* -elokuvassa taas Eedenin puutarhaan on päästy takaisin, kun ihmisestä on tullut oman kohtalonsa herra. Elokuvan pohjana oleva fantasiassa kertoja viettää viikonlopun ”vegaanigurun” opissa saadakseen vapaata stressaavasta elämäntilanteesta. Viikonloppuun kuuluu naturismia, puutarhan antimien syömistä ja meditointia, ja kertoja päätyy tietysti harrastamaan seksiä gurun kanssa: ”- - we fucked like Adam and Eve under a lazy sun”. Fantasiasta tehdyssä elokuvassa kuvataan hedelmien syöntiä ja seksiä ulkona auringon valossa, ja aluksi gurun roolissa oleva näyttelijä Clarke Kent puhuu seuraavasti:

I'm no longer sure if there is good or bad. I think there are just different choices. With every choice we are either becoming more alive or we become more dead. - - Paradise is a state of consciousness. We live in an edible garden of Eden. The more dead things we eat, more dead we feel, the more alive things, vibrant and living, the more living we feel. Just live on fruit, then you have a very, very clear mind.

Ohjaaja Erika Lust on kirjoittanut elokuvan yhteyteen, että Clarke Kent on oikeassa elämässäänkin fruitariaaniaktivisti, joka syö pelkkiä tuoreita hedelmiä. Kentille on siten annettu eräänlainen hyvän ja tavoiteltavan elämän asiantuntijarooli. Elokuvan viesti on selvä: ihminen voi omilla valinnoillaan ja tietyn elämäntyylin noudattamisella saavuttaa paratiisin, eikä tarvitse tiennäyttäjäkseen Jumalaa tai uskonnollista yhteisöä.

Viisi aineiston 47:stä fantasiasta käsitteli islamia. Kuten kristinuskon, myös islamin representaatiot nojasivat lähinnä stereotyyppisiin ja yksinkertaisiin kuvastoihin, painottuen islamin kohdalla naisten vaatetukseen. Muslimimiehiä fantasioissa ei kuvailtu tarkemmin. *A Girls Walks Home Alone at Night Redux* -fantasiassa kertoja on musliminainen, joka haaveilee, että hänet nähtäisiin muunakin kuin epäseksuaalisena, ”kivana” naisena:

As a Muslim woman its easy to be dismissed as a nonsexual being...but we all know better than that don't we? I outwardly know how I come across hijab, covered up and...nice? As an-English-teacher and Muslim women alike, I hate that word. Being nice is just....exactly that...nice.

Kertoja haaveilee katseiden vaihtamisesta tuntemattoman miehen kanssa metrossa, vaikka katsekontaktin pito olisi hankalaa: ”- - he does not have the bravery to hold eye contact, because it is me, so he is breaking it and blushing”. Fantasiassa mies lähtisi kuitenkin metrosta seuraamaan naista ja he päätyisivät harrastamaan seksiä naisen asunnolle siitä huolimatta, että mies empisi naisen muslimiuden vuoksi. Myös *Double Life for One Night* -fantasiassa naiskertoja haaveilee paljastavasta vaatetuksesta ja sen tuomasta huomiosta: ”I want to know what it feels like to be the most admired woman in a room.” Peittävä vaatetus representoidaan siten yksiselitteisesti miesten huomion karkottavana. Tätä kuvaa tukee myös *Drawer Invader* -fantasia, jonka pakistanilainen mieskertoja tunnustaa 15-vuotiaana kiihottuneensa länsimaalaisesti pukeutuneen ystävänsä äidin kurveista ja varastaneensa tämän alusvaatteita. Kertoja kuvaa ympäristönsä muita, verhoituja naisia siten kiihottavuuden vastakohtana. Toisaalta *Her invisible skin* - ja *Hijabi Threesome* -fantasioissa kertojat kuvaavat kiihottavaksi juuri sen, että vain he tietävät, mitä kumppanin vaatteiden alla on.

Uskonnolliset yhdyskunnat, perinteet ja tavat ylipäättään näyttäytyvät aineistossa seksuaalisen vapauden esteinä, sillä osassa fantasioista puhutaan pelkästään ”uskonnosta”. Tällöin uskonto viittaa hyvin ilmeisesti konventionaalisiin uskonnon muotoihin. *Porn inception* -fantasian kertoja kuvaa, että konservatiivinen uskonnollinen koti piti seksuaalisuutta tabuna jopa siinä määrin, ettei edes gynekologikäynnin tarpeesta voinut puhua. Vapauden hän kertoo löytäneensä pornosta, sillä se on hänelle äärimmäinen keino rikkoa kodin ja uskonnon asettamia rajoja: seksin harrastamisen kuvaaminen jättää kielletystä toiminnasta jälkeensä todistusaineistoa paitsi ihmisille myös Jumalalle. Myös *I free myself* -fantasian kertojan kotikasvatus on tiukassa uskonnollisuudessaan tehnyt kertojasta seksuaalisesti estyneen, mikä on vaikuttanut hänen avioelämäänsä. Tässä tapauksessa kertojalle avun tuo yllättävä kohtaaminen naapurin kanssa. *The Riding Lesson* -elokuvassa kriittisyys uskontoa kohtaan ilmenee sivulauseessa, kun toinen elokuvan henkilöistä kertoo ettei voinut jäädä poikaystävälleen yöksi, koska poikaystävän äiti on todella uskonnollinen. *The Indian Love Story* -fantasiassa kertoja kuvaa kasvaneensa tyttöystävänsä kanssa ympäristössä, jossa esiaviollinen seksi on tabu. Seksin harrastaminen on siten toimintaa yhteisön arvoja vastaan: “To us, sex is not only about the pleasure and the orgasms, but also about the thrill of revolting against an orthodox and patriarchal society.” Uskonnon sosiaaliseen ulottuvuuteen ja käyttäytymisnormeihin liittyy myös *His Funeral* -elokuva, jossa elokuvan päähenkilön kuollut puoliso palaa rajan takaa hautajaisiinsa harrastamaan seksiä leskeksi jääneen vaimonsa kanssa. Elokuvan taustalla olevassa fantasiassa korostuu se, että leski tuntee huonoa omaatuntoa halustaan harrastaa seksiä oman ja muiden surun keskellä. Elokuvan hautajaiskuvaus ei ole eksplisiittisesti uskonnollinen, mutta hautajaisrituaalin uskonnollisen luonteen jäänteet vaikuttavat kertojaan siinä, että hän tuntee painetta ajatella ja tuntea tilanteeseen perinteisesti kuuluneita asioita ja tunteita, ei seksiä.

Kaikille uskonnon ja seksin yhdistämisen tabuna representoiville fantasioille yhteistä on se, että tabun asettajana ovat toiset ihmiset ja yhteisöt, eivät yliluonnolliset toimijat. Yksikään aineiston osa ei siis representoi seksiä esimerkiksi Jumalan kieltämänä asiana. Kristinuskon ja islamin representaatioissa seksuaalisuuden tabuluonne juontaa hyvin ilmeisesti juurensa uskonnollisen yhteisön asettamiin rajoitteisiin, mutta aineistossa yllättävän yleistä aaveiden ja henkien kanssa seksin harrastamisen teemaa kuvailtiin myös eksplisiittisesti tabuksi. Aaveen kanssa seksin harrastamista kuvaavan *Spectrophilia*-elokuvan esittelytekstissä ohjaaja Erika Lust kommentoi aihetta seuraavasti: “Sex with ghosts is a big taboo - but such a widespread myth in cultures around the world”. Lustin väitteelle oli hankalaa löytää muuta kuin journalistista taustaa, mutta lopulta tukea löytyikin antropologisen ja uskontotieteellisen tutkimuksen sijaan psykiatriasta ja sen historiasta. Spektrofilia eli

seksuaalinen mieltymys aaveita kohtaan tai aaveiden ja ihmisten välinen seksuaalinen kanssakäyminen on luokiteltu kansainvälisissä psykiatrisissa tautiluokituksissa parafiliaksi. Parafilian käsitteellä on Di Lorenzon ja kollegojen mukaan pyritty korvaamaan perversion käsite, jolla viitataan moraalisisista, teologisista tai juridisista normeista poikkeaviin seksuaalisiin käytäntöihin. Perversion ajateltiin etenkin 1800-luvulla olevan merkki ihmisen kääntymisestä pahuutta kohti, ja näitä ”lisääntymisvietin” ongelmia tutkittiin hartaasti. 1900-luvulla epätyypillisen seksuaalinen käyttäytymisen ymmärrettiin kuitenkin olevan luultua yleisempää, eikä ihmiselle välttämättä vaarallista. Nykyään perversion sijaan puhutaan parafilioista, joiden diagnosointiin vaaditaan sitä, että epätyypillinen seksuaalinen mieltymys aiheuttaa haittaa tai vaaraa ihmiselle itselleen tai hänen lähipiirilleen.¹²³ Spektrofilian tapauksessa aiheen tabuluonne juontaakin juurensa siihen, että länsimaissa yliluonnollisten toimijoiden yhdistämistä seksiin on pidetty mielisairaudesta ja pahuuden merkinä. Tällöin tabu toimii Bataillen ajatusten mukaisesti ihmistä itseään suojaavana sisäsyntyisenä rajana. Fantasioissa henget ja aaveet representoidaan yksityisinä asioina, jännittävinä salaisuuksina joista ei kerrota muille. *The Ghost that Fucked Me* -fantasiassa aave vieraillee kertojan luona, viestien itsestään salaperäisillä äänillä, joiden aiheuttajaksi kertoja epäilee koko ajan puolisoaan. Lopulta kertoja herää aamulla siihen, että hän on ilmeisesti ollut yön aikana yhdynnässä, minkä puoliso kieltää. Tällöin kertoja ymmärtää, että vierailija onkin ollut aave, ja haaveilee tämän paluusta puolison työmatkan aikana. Samankaltainen asetelma on *The Demon Deep Inside* -fantasiassa, jossa vierailija onkin demoni. Samaa aihepiiriä sivuaa *Undead in the Dark* -fantasia, jossa kertoja kohtaa hylätyssä talossa eläviä kuolleita ja harrastaa seksiä näiden kanssa, muuttuen itsekin zombieksi. *Graveyard Fuck* -, *The Fog* - ja *Unnamed*-fantasiat taas käsittelevät seksin harrastamista hautuumaalla, mitä kuvataan tarkoitushakuisesti ja epäpyhäksi. Fantasioita yhdistää se, että aaveet, henget, elävät kuolleet ja kuolema ylipäättään representoidaan yleisesti ihmisten mielessä kielletyiksi seksikumppaneiksi ja niille kuuluvat ympäristöt, kuten hautausmaat, kielletyiksi paikoiksi seksin harrastamiseen. Kiellot toimivat siten myös tässä kansanomaisen uskonnon tapauksessa kiihottavuuden mekanismina.

Tabun rikkomisen kannalta rajatapaus on suomalaistuotanto *Frostbite*, jonka uskonnollisuuden ja tabuuden määrä riippuu tulkitsijasta. Elokuvasa ystävykset saunovat ja toinen heistä tajuaa olevansa kiinnostunut ystävästään. Kiinnostuksen kohteen vilvoittellessa lumihangessa toinen jää saunaan ja masturboi ajatellen ystäväänsä. Elokuvasa ei varsinaisesti representoida yliluonnollisia teemoja tai tuoda ilmi suomalaista perinnettä saunan pyhyyteen liittyen, joten asiasta tietämätön saattaa ajatella seksin olevan yleensäkin osa saunomista.

¹²³ Di Lorenzo et al. 2018, 193–194.

Saunaa on kuitenkin pidetty Suomessa pyhänä paikkana, jossa on syytä hiljentyä ja käyttäytyä kunnioittavasti. Saunassa on paitsi harjoitettu fyysiseen terveyteen liittyvää toimintaa, kuten kuppautusta, sitä on pidetty myös henkisesti puhdistavana ja parantavana paikkana. Löylyn ja savun katsottiin olevan yhteydessä tuonpuoleiseen, ja yhteyden ajateltiin auttavan ihmisiä vapautumaan pahoista voimista.¹²⁴ Suomalaista saunaan liittyvää perinnettä tunteva voi siis nähdä saunan ja seksin yhteenliittymän tabuna, jonka rikkomisella uhmataan saunan pyhyyttä.

Uskonnon ja seksin suhteen tabuna representoiva aineisto painottuu siis institutionaalisiin uskontoihin, kuten kristinuskoon ja islamiin. Myös pelkästä ”uskonnosta” kirjoittavat fantasioijat tuntuvat viittaavan käsitteellä konventionaaliseen uskuntoon, eli perinteisiin uskonnollisiin instituutioihin. Se, että konventionaalisten uskontojen tabuja halutaan ja voidaan rikkoa, viestii niiden aseman muutoksesta XConfessionsiin fantasioita kirjoittavien ihmisten kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa. Tätä selittää esimerkiksi Steve Brucen klassinen sekularisaatioteesi, jonka mukaan uskontojen sosiaalinen merkitys tulee heikentymään, mistä seuraa uskontojen empiiristen ilmausten vähenemistä. Tämä ilmenee teesin mukaan kolmella tavalla: ihmisten kanssakäyminen kirkon ja muiden uskonnollisten instituutioiden kanssa vähenee; instituutioiden toimiala ja vaikutusvalta heikkenevät; sekä uskonnollisten uskomusten suosio ja vaikutus arkielämään vähenevät.¹²⁵ Teesiä kohtaan on esitetty paljon kritiikkiä, johon Bruce itse on vastannut esimerkiksi lieventämällä alkuperäistä teesiään siten, ettei se olekaan universaalisti pätevä tai välttämätön modernisaation seuraus, jonka seurauksena kaikki päätyisivät ateisteiksi. Kuitenkin Bruce argumentoi, että sekularisaation yleisenä päämääränä olisi välinpitämättömyys uskonnollisia kysymyksiä kohtaan.¹²⁶

Teesi tarjoaa ongelmallisuudestaan huolimatta jonkinlaisen selitysmallin aineistoni negatiivisille uskonnon representaatioille. Brucen teesin mukainen sekularisaatio ilmenee aineistossani siinä, että uskonnollisia instituutioita ja uskovia on ylipäättään mahdollista representoida kriittisessä valossa, koska niiden vaikutusvalta ihmisten elämään on vähentynyt. Niiden tabuja halutaan ja voidaan rikkoa, koska fantasioiden kirjoittajilla ei ole pelkoa siitä, että Jumala tai yhteisö antaisivat siitä vakavan rangaistuksen. Ihmisten suhde instituutioihin painottuu aineistossa lähinnä kanssakäymiseen, joka ei tapahtu instituutioiden omilla ehdoilla, vaan pyrkii nimenomaan hapertamaan niitä ja tekemään niistä pilkkaa. Jumalaan uskovat representoidaan kristinuskon tapauksessa aina joitakuina muina, joihin tehdään eroa suhtautumalla heihin varauksella tai päinvastoin valtavalla itsevarmuudella, jonka tavoitteena on ylittää uskovien rajoittuneena representoidun seksuaalisuuden rajoja. Islamin

¹²⁴ Pentikäinen 2000, 102–104.

¹²⁵ Bruce 1996, 26.

representaatioissakin kertojat pyrkivät hapertamaan uskonnon asettamia rajoja siitä huolimatta, että he kuvaavat itsensä muslimeina. Negatiiviset representaatiot kuvaavat siis lähinnä niitä uskonnollisia yhteisöjä, jotka ovat aikaisemmin ja osin edelleen pyrkineet ja pystyneet rajoittamaan ihmisten seksuaalista itsemääräämisoikeutta: tabujen rikkomisen kautta tätä valtaa voidaan horjuttaa, mikä tulee myös koko ajan entistä helpommaksi kulttuurisessa kontekstissa, jossa aiempaa useammat ihmiset voivat määrittää oman seksuaalisuutensa toteuttamisen tavat. Koska esimerkiksi useisiin protestanttisiin kirkkoihin ei liity pappien selibaattivaateen puuttumisen vuoksi yhtä vahvaa seksuaalikielteistä kuvaa, protestanttisia kirkkoja kohtaan ei myöskään ilmene samanlaista vastaanpanemisen tarvetta.

Uskonnon representointi kielteisessä valossa ilmenee myös aaveisiin, henkiin ja kuolemaan liitetyn seksin representaatioissa, mutta hieman eri kulmasta kuin uskonnollisten instituutioiden representaatioissa. Niissäkin kansanomaiset uskonnon muodot kuvataan väärinä ja kiellettyinä, mutta ei kertojien itsensä vaan heitä ympäröivän yhteisön silmissä. Seksin liittäminen näihin uskomuksiin kuvataan siten tabuna, mutta ei sellaisena, joka rikottaisiin astumalla uskomisesta pois päin, vaan nimenomaan sukelluksella uskomisen luomaan maailmaan. Näissä representaatioissa ympäristö on sekularisoitunut, mikä ilmenee kertojien haluna pitää kohtaamisensa aaveiden ja henkien kanssa omana tietonaan.

Uskonnon representointi negatiivisesti suhteessa seksuaalisuuteen ei ole uusi asia, joka olisi syntynyt vasta Brucen teesin mukaisen sekularisaation myötä. Tämä käy ilmi esimerkiksi Paloheimon kirjoituksista 1900-luvun alkupuolen elokuvista.¹²⁷ Olennaista on kuitenkin kriittisten mielipiteiden moniäänisyys. Institutionaalista uskontoa eivät kritisoi harvat ja uskaliaat vaan monet, sillä jokainen aineistoni kristinuskon tai islamin representaatio esittää nämä uskonnot seksuaalisen vapauden näkökulmasta kielteisesti. Tämän tekee erityisen huomattavaksi se, että aineistossa on näiden representaatioiden lisäksi rikas kirjo hyvin positiivisessa valossa representoitua uskontoa. Tällöin kyse ei kuitenkaan ole institutionaalisista uskonnoista, mitä käsittelem tarkemmin luvussa 5.

4.3 Näkymättömyyden merkitykset

Huomattavaa aineiston elokuvissa on islamin lähes täydellinen poissaolo. Se, ettei jotakin uskontoa representoida, on erityisen vahva merkki uskonnon ja seksin törmäyttämiseen negatiivisesti suhtautuvista asenteista pornon kulttuurisessa kontekstissa. Islamin näkymättömyyden taustalla on todennäköisesti se, että islamiin liittyvää pornoa tehneet ovat joutuneet jopa tappouhkausten kohteeksi ja yhteisöjensä hylkäämiksi, ja feministiseksi ja eettiseksi profiloituva tuotantoyhtiö tuskin haluaa asettaa tuottamiensa elokuvien näyttelijöitä

¹²⁶ Bruce 2002, 37–44.

tai muita työntekijöitään vaaran alaiseksi. Tunnettuja esimerkkejä islamia representoivan pornon tekijöistä ovat näyttelijät Mia Khalifa ja Nadia Ali. Libanonilaislähtöinen Khalifa oli vuonna 2018 Pornhubin toiseksi haetuin näyttelijä ja hänen videoitaan katsottiin vuoden aikana yli 288 miljoonaa kertaa.¹²⁸ Vaikka Khalifa ei ole muslimi vaan alkujaan katolisesta perheestä, hän alkoi saada kotimaastaan tappouhkauksia esiinnyttyään pornovideolla käyttäen hijabia.¹²⁹ Nadia Ali on myös tullut tunnetuksi tekemällä niin kutsuttua hijabipornoa. Ali identifioituu muslimiksi ja on haastatteluissa kertonut kokevansa ristiriitaa uskontonsa ja työnsä välillä, mutta silti pitävänsä pornon tekemistä tärkeänä osana vapaata seksuaalisuuden toteuttamista. Päähuivin ja muun islamiin liitetyn pukeutumisen ja seksin yhdistämisen ei Alin mukaan pitäisi merkitä loukkausta islamia kohtaan, vaan se tulisi tulkita kuvauksena Pakistanin eli Alin suvun kotimaan kulttuurista, jolloin se voisi toimia apuna muiden musliminaisten emansipoimisessa. Myös Ali on saanut tappouhkauksia, hänen perheensä on hylännyt hänet ja hänen työmahdollisuutensa striptease-artistina ovat kärsineet, sillä klubit eivät uskalla palkata häntä tappouhkauksien pelossa.¹³⁰ Kuvaa pornokielteisestä muslimiväestöstä vahvistaa myös se, että maailman suurimmassa muslimienemmistöisessä maassa, Indonesiassa, pornosta tehtiin laitonta vuonna 2008, mihin muslimiväestö reagoi positiivisesti.¹³¹ Se, että islam jää näkymättömiin aineistoni elokuvissa, on siis vahva osoitus kielteisestä suhtautumisesta uskonnon, seksin ja pornon törmäytyksiin.

Refugees Welcome on aineistossani ainoa islamiin vähänkään viittaava elokuva. Elokuva kertoo Saksaan muuttaneesta pakolaistaustaisesta miehestä, jonka kansallisuutta tai uskontoa ei määritellä, mutta hänen kuullaan puhuvan arabiaa. Hän tulee uusnatsien hakkaamaksi kadulla, jolloin hänet pelastaa mies, joka on myös muuttanut maahan Tšekeistä. Tšekkiläismies vie hakatun miehen hoidettavaksi kotiinsa. He päätyvät harrastamaan seksiä ja lopulta nukahtavat. Herättyään he suutelevat, jolloin huoneeseen astuu etäisesti länsimaisen kuvataiteen Jeesusta muistuttava mies pitkine partoineen ja hiuksineen sekä valkoisine vaatteineen. Tšekkiläismies ei tätä huomaa ja pakolaistaustainen hieroo silmiään luullessaan näkevänsä näkyjä. Samalla katsojan silmille hyppii kaoottisia kuvia kirkontorneista ja moskeijojen minareeteista, ja kirkonkellot ja rukouskutsut raikuvat ilmeisesti pakolaistaustaisen miehen pään sisällä. Jeesuksen näköinen mies kuitenkin pysyy huoneessa ja osoittautuu tšekkiläismiehen kämppäkaveriksi. Hän ihmettelee lattialla olevia hyökkäyksen kohteeksi joutuneen miehen verisiä vaatteita ja kertoo, että kadulta on löydetty kuollut

¹²⁷ Paloheimo 1979, 23.

¹²⁸ 2018 in review 2018.

¹²⁹ Taylor 2015.

¹³⁰ Keating 2016; Macmillen 2016.

¹³¹ Endsjø 2011, 245–246.

uusnatsi. Tämän seurauksena pakolais- ja tšekkiläismies lähtevät ilmeiselle pakomatkalta, mihin elokuva päättyy.

Kuvataiteen Jeesusta muistuttava mies, kirkot ja moskeijat ja niiden luoma kaottinen äänimaisema toimivat elokuvassa käännekohtana, jossa ympäröivä kulttuurinen ja uskonnollinen konteksti vyöryy pakolaistaustaisen miehen tajuntaan. Aamun rauhallinen tunnelma vaihtuu kauhuun, aivan kuin mies pelkäisi jääneensä väistämättä kiinni jostakin kielletystä ja pahasta, jota miesten välinen seksi edustaa. Kristinuskon ja islamin symbolit rinnastetaan siten miesten välistä seksiä paheksuviin asenteisiin. Kiinnostavaa asetelmassa on se, että islam esitetään kristinuskon kanssa samalla viivalla. Edellä esittämäni islamin pornoon tuomisen riskit saattavat selittää tätä: islam esitetään ikään kuin vain yhtenä uskonnollisista instituutioista, jotka suhtautuvat torjuvasti miesten väliseen seksiin, mutta pakolaistaustaista hahmoa ei suoranaisesti esitetä muslimina, jotta näyttelijään tai muuhun työryhmään ei kohdistuisi väkivallan uhkaa. Toisaalta islam-viittauksen tulkintaan vaikuttaa yleinen tietoisuus siitä, että suurin osa 2010-luvun pakolaiskriisin aikana Eurooppaan tulleista pakolaisista on muslimienemmistöisistä maista, joten katsoja voi olettaa että mies on todennäköisesti muslimi.¹³² Islam ja pakolaistaustaisen oletettu muslimius esitetään kuitenkin vain rivien välissä, koska muslimi-identiteettiä ei mahdollisesti uskalleta liittää pornonäyttelijään.

Vaaran välttämisen lisäksi islamin representaatioiden vähäisyys tukee Paasonen näkemystä stereotyypeistä pornon rakennuspalikoina.¹³³ Porno tarvitsee niitä toimiakseen, ja koska eettistä pornoa tekevä tuotantoyhtiö ei varmastikaan halua hyödyntää loukkaavaksi tuomittuja stereotyyppisiä, sillä ei ole keinoja representoida islamia elokuvissaan muuten kuin *Refugees Welcome* -elokuvan mukaisella hienovaraisuudella. Amir Hussainin mukaan muslimien representaatiot ovat painottuneet elokuvan 1800-luvun loppuun ulottuvan historian alusta saakka systemaattiseen negatiiviseen representointiin. Muslimimiesten rooli elokuvissa on olla terroristi tai rikollinen. Naiset taas on kuvattu joko napatanssijoina tai anonyymeina mustiin huntuihin puettuina hahmoina, jotka yhtä kaikki on Hussainin mukaan asetettu objektin asemaan.¹³⁴ Aineistossani olleet musliminaisten representaatiot nojasivatkin juuri tähän stereotypiaan: naisiin hunnutettuina, epäseksuaalisina hahmoina, jotka joko määrittyvät kumppaninsa halun kautta tai fantasioivat islamiin samastettujen seksuaalisuutta rajoittavien sääntöjen riisumisesta hunnun mukana. Gottshalk ja Greenberg taas kirjoittavat islamin ja muslimien representaatioista yhdysvaltalaisissa pilakuvissa, joita voi pitää pornon ohella

¹³² Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015 2016; Europe's Growing Muslim Population 2017.

¹³³ Paasonen 2015, 33–35.

¹³⁴ Hussain 2009, 134.

toisena erityisen vahvasti stereotyyppistä hyödyntävänä populaarikulttuurin muotona. He kirjoittavat, että pilakuvien piirtäjien mukaan kaikkia aiheita pitää voida kritisoida humorististen karikatyyrien keinoin, jolloin islamiakaan ei saa jättää pilapiirrosten aiheiden ulkopuolelle. Ongelmana muslimeja esittävässä pilapiirroksissa on Gottshalkin ja Greenbergin mukaan kuitenkin se, että oivaltavien karikatyyrien sijaan piirrokset lipsuvat yleistävien, negatiivisten stereotyyppien puolelle. Tyypillisimmät pilakuvien muslimistereotyypit liittyvät arabeihin ja Lähi-itään, naisten alistamiseen, aggressiiviseen maskuliinisuuteen ja muslimien esittämiseen kaikkien amerikkalaisten normien vastakohtana.¹³⁵ Länsimaaisessa mediassa ei siis tunnu olevan sellaista stereotyyppistä tapaa representoida islamia, jonka eettisyyttä ja feminismiä painottava sivusto voisi allekirjoittaa.

Varsinkin akateemisten ja taidepiirien varovaisuus länsimaista katsottuna ”muiden” representointiin juontaa juurensa postkolonialistiseen orientalismikritiikkiin, jonka kulmakivenä pidetään Edward D. Saidin vuonna 1978 julkaistua *Orientalism*-teosta. Teoksessaan Said argumentoi, että länsimaissa on luotu tietynlainen kuva Aasiasta ja Lähi-idästä, ja sen taustalla on ollut halu oikeuttaa imperialistista politiikkaa.¹³⁶ XConfessionsin tyyppinen eettiseksi ja taiteellisesti kunnianhimoiseksi profiloituva sivusto ei siten ole ympäristö, jossa haluttaisiin toisintaa islamin ohella myöskään latinoihin, juutalaisuuteen tai aasialaisiin ihmisiin ja uskontoihin liittyviä pornon stereotyyppistä, mikä selittää myös näiden puuttumisen aineistosta. Esimerkiksi Aino Nevalainen osoittaa pro gradussaan, että suomalaisissa pornolehdistä latinot representoidaan konventionaalisten sukupuoliroolien kautta, naiset hyperseksuaalisina naisellisina naisina ja miehet machoina. Aasialaisnaiset taas kuvataan pienikokoisina, alistuvina palvelijoina, joita käskevät suuret penikset korostavat suomalaismiehen ylivaltaa myös suhteessa feminiinisinä representoituihin aasialaismiehiin.¹³⁷ On siis selvää, ettei feministiseksi profiloituva porno voi omaksua näitä stereotyyppistä, minkä vuoksi myöskään esimerkiksi Kiinan tai Japanin uskontoja tai kuubalaista santeriaa ei löydy aineistosta. Tässä piilee myös syy siihen, miksi aineistossa on kuitenkin mahdollista representoida kristinuskoa hyvin kriittisessäkin valossa: kristinusko on länsimaalaisille ”omaa”, henkilökohtaisen kokemuspöytäkirjan sisäistä kulttuuria, josta voi puhua vailla suurempaa toiseuttavaksi rasistiksi leimaantumisen pelkoa. Toisaalta monien perinteisten maailmanuskontojen representaatioiden puuttuminen saattaa vain olla seurausta XConfessionsin länsimaalaisiin painottuneesta käyttäjäkunnasta: vaikkapa Kiinan ja Japanin uskonnot eivät vaikuta XConfessionsiin fantasioita kirjoittavien elämään siinä määrin, että

¹³⁵ Gottshalk & Greenberg 2011, 195.

¹³⁶ Said 1978; Elmarsafy & Bernard 2013, 1.

¹³⁷ Nevalainen 2018, 90.

heillä olisi niihin liittyviä fantasioita, eikä liioin stereotyyppisiä kertomusten aiheita, joita muut käyttäjät voisivat tunnistaa.

5. Tabun tuolla puolen: positiiviset ja neutraalit uskonnon representaatiot

5.1 Positiivisesti representoitu uskonto

Aineistoon tutustumista aloittaessani oletin, että siinä representoitaisiin uskontoa lähinnä kristinuskolle irvailun ja tabujen rikkomisen kautta. Tämä oletus oli kuitenkin väärä. Yhdestätoista elokuvasta kahdeksassa representaation sävy on negatiivinen ja kolmessa positiivinen, mutta fantasioista noin puolet ei representoikaan uskontoa negatiivisesti. Yllättäen näissä aineiston osissa uskonto representoidaan seksuaalisuuden kannalta itseisarvoisena ja mahdollistavana asiana. Uskontoon liittyvää kieltä on myös omaksuttu lisäämään asioiden arvoa ja kuvaamaan seksuaalisuuden ylimaalliseen vertautuvaa hyvyyttä, eikä transgressiokaan tapahdu tässä aineiston osassa sosiaalisesti määrittäneen sopimattoman ja epäsopevan, vaan luonnollisen ja yliluonnollisen rajan ylityksenä. Tässä luvussa syvennyn positiivisesti uskontoa representoivaan aineistoon, luvussa 5.2 hahmottelen syitä positiivisille representaatioille ja luvussa 5.3 päätän analyysin tarkastelemalla uskontoon neutraalisti suhtautuvaa aineistoa.

Erilaisia pakanuuden muotoja representoidaan positiivisten representaatioiden joukossa eniten. Pakanuudella viitataan tässä 1900-luvun jälkipuolelta alkaen Euroopassa kehittyneisiin uskonnollisiin ryhmittymiin, jotka pyrkivät elvyttämään kristinuskoa edeltänyttä uskonnollisuutta, johon liittyy usein tiivis suhde ihmisen ja luonnon välillä, polyteistinen maailmankatsomus sekä usein halu säilyttää ”oman” kansan tai etnisyyden tapoja.¹³⁸ Pakanuuden näkyminen pornossa on melko luontevaa, sillä Anna Fedelen mukaan nykyajan pakanat kritisoivat institutionaalisia uskontoja, etenkin kristinuskoa, patriarkaalisuudesta ja misogyniasta. Pakanat puhuvat kehon ja seksuaalisuuden pyhittämisen puolesta vastaliikkeenä juutalais-kristilliselle näkemykselle kehosta ja seksuaalisuudesta synnin paikkoina. Tämä kytkeytyy myös pakanoiden tiiviiseen luontosuhteeseen: he käsittävät kehollisuuden kieltämisen johtavan myös luontokielteiseen asenteeseen, joka taas on heidän mukaansa nykyisen ekokriisin taustalla.¹³⁹ Käytän pakana-termia vailla uus- tai moderni-etuliitteitä, sillä pakanat itse välttävät Simpsonin ja Filipin mukaan tekemästä jaottelua ennen kristinuskoa olemassa olleiden ja uudelleen elvytettyjen uskontojen välillä. Pakanuuden lisäksi esimerkiksi termit kansanusko ja luonnonusko viittaavat samansuuntaisiin liikkeisiin ja

¹³⁸ Simpson & Filip 2013, 27–28.

¹³⁹ Fedele 2015, 241.

niitä käytetään tutkimuskirjallisuudessa limittäisinä ja päällekkäisinä käsitteinä, mutta päädyin selkeyden vuoksi pitäytymään yhdessä termissä.¹⁴⁰

Suomalaisten tekijöiden *Näkki – Spellbound* -elokuva on toinen aineiston pakanuutta representoivista elokuvista. Elokuvassa on rauhallisen viipyilevä tunnelma ja runsaasti pysähtyneitä ottoja, joissa kuvataan vettä, niityn kasveja ja koivujen oksia. Elokuvan making of -videolla ohjaaja ja esiintyjä Luna Kuu kertoo, että elokuvassa on kyse hedelmällisyysriitistä.¹⁴¹ Tekijät ovat ottaneet aiheen suhteen vapauksia, sillä elokuvan innoittajana olleen fantasian kirjoittajan aiheena on vedessä elävä Näkki-niminen olento, joka voi ottaa nuoren naisen hahmon ja houkuttaa varomattoman veteen. Pulkkinen ja Lindforsin mukaan näkki onkin ruotsalaisessa ja suomalaisessa perinteessä voinut esiintyä sekä miehenä että naisena. Naismuoto on rinnastunut vedenneitoon, kauniiseen ja samalla vaaralliseen.¹⁴² Näkin kaltainen hahmo on sivuosassa myös elokuvassa, mutta kerronnan pääpaino on hedelmällisyysriitissä. Elokuvan alussa Luna Kuun esittämä, rituaalin kohteena oleva hahmo ja rituaalin toimittaja keräävät niityltä kukkia. Luna Kuun hahmo sidotaan shibari-köysisidontatekniikalla roikkumaan koivun oksasta ja köysiin kiinnitetään juuri kerättyjä kukkia. Taustalla kuuluu mystisen tunnelman luovaa rummutusta ja huilujen soittoa. Tämän jälkeen rituaalin kohteena oleva talutetaan melko aggressiivisin ottein järven rannalle, jossa veteen ilmestyy yllättäen uusi naishahmo, Näkki, jonka perässä rituaalin kohde painuu lopulta pinnan alle. Myöhemmin rituaalin toimittaja löytää hänet rannasta makaamasta tiedottomana ja kantaa tämän pimeään metsään. Rituaalin toimittaja sytyttää tulen ja ääni lausuu:

Pala tuli, pala taula,
Pala rätsinä räpäle,
Pala vatsa valkeaisen,
Pala mieli nuoren neion,
Syän tulehen sytyköhön,
Pala vatsa ilmi valkeahan,
Ett' ei saisi öissä unta,
Päivissä päten lepoa!¹⁴³

Tilanne jatkuu tulen liikuttelulla rituaalin kohteen yllä ja päättyy lopulta seksiin. Elokuvan lopussa rituaalin kohde on palannut järveen ja vuotaa kuukautisverta.

Vaikka *Näkki – Spellboundin* maailmaa ei elokuvassa määritellä eksplisiittisesti pakanalliseksi, se sisältää pakanuuteen liittyviä piirteitä. Kathryn Rountreen mukaan eurooppalaisissa pakanuuden muodoissa on paljon alueellisia ja ryhmien välisiä eroja, mutta niitä yhdistävinä tekijöinä ovat ihmisen luontosuhteen korostaminen ja polyteistinen kuva

¹⁴⁰ Simpson & Filip 2013, 32, 35.

¹⁴¹ *Making of Näkki – Spellbound*.

¹⁴² Pulkkinen & Lindfors 2016, 243,

¹⁴³ Lemmennostoloitsu on muutaman sanan verran muokattu katkelma loitsusta, joka löytyy Elias Lönnrotin *Suomen kansan muinaisia loitsurunoja* -teoksesta (1880/2008, 130). Alkuperäisessä loitsussa ”nuoren neion” on ”nuorten miesten”, eikä ”Pala vatsa ilmi valkeahan”-säkeen alussa ole alun perin pala-sanaa.

maailmasta.¹⁴⁴ Tämä korostuu myös *Näkki – Spellbound* -elokuvassa lukuisten luontokuvausten myötä ja siinä, miten olennaisen roolin esimerkiksi tuli ja vesi saavat osana elokuvan kuvaamaa rituaalia. Rountree kirjoittaa myös, että pakanauskonnot ammentavat muinaisista uskonnoista ja kulttuurisesta tai etnisestä perinteestä.¹⁴⁵ Tämä ilmenee elokuvassa lausutun loitsun myötä: elokuvan tekijöiden valitsema suomenkielinen loitsu pyrkii liittämään elokuvan maailman osaksi suomalaisen kansanuskon perinnettä, mikä tietysti lisää elokuvan eksotiikkaa kieltä ymmärtämättömien katsojien silmissä. Loitsun alkuperä mainitaan elokuvan lopputeksteissä, minkä vuoksi elokuvan maailman ”aitouden” tuntu ja kytkös suomalaiseen perinteeseen lisääntyvät, kun katsojalle muodostetaan kuva pidempiaikaisesta kulttuurisesta ja uskonnollisesta jatkumosta.

Toinen pakanauskonnoista ammentanut elokuva on *I Put a Pagan Spell on You*, jossa uskonto esitetään arvokkaana taitona ja rakkauden mahdollistajana. Elokuvan innoittajana oleva fantasia on tarkemmin taustoittamaton lemmeiloitsu, jossa pyydetään metsän jumalattarelta rakkautta muun muassa seuraavasti:

Goddess of The Forest, grant my request;
Goddess of the Forest, hear my plea.
Open the floodgates of desire in the man for whom my heart conspires;
let him feel the heat, oh Goddess, of my body warm and sweet.

Elokuvan tapahtuma-ajaksi kerrotaan vuosi 1772, ja se alkaa ritualistisen toiminnan kuvauksella. Luonto on keskeisessä osassa myös tässä elokuvassa, kun naisen kädet kokoavat pöydälle rinkiin erilaisia luonnon esineitä, kuten luita ja oksia, jonka jälkeen hän juo jotakin keskittyneenä ja asettaa pikarin ringin keskelle. Tämän jälkeen hän lausuu loitsun alun silmät suljettuina, jonka jälkeen hän astuu kammiostaan ulos metsään ja lausuu siellä loput loitsusta pyytäen metsän jumalatarta toteuttamaan toiveensa. Yhtäkkiä loitsun kohde astelee paikalle alastomana, ja nämä harrastavat seksiä metsässä. Elokuvan loppu on yllättävä ja humoristinen, sisältäen kuitenkin myös feministis-kriittisiä sävyjä. Siirrytään vuoteen 1773, ja saman naisen kuvataan kävelevän kammiostaan samaan paikkaan metsässä, mutta tällä kertaa hänellä on sylissään vauva. Nyt hän ei lausu runomuotoista loitsua, vaan puhuu suoraan ja hieman kyllästyneeseen sävyyn aiemman loitsunsa kohteelle, joka paljastuukin metsän herraksi:

Hello? It's me again. I'm raising our son, Lord of the Woods, which is a great honour I know, but I want to talk to you. Maybe you should be helping out? It is 1773, we're not in the Middle Ages anymore. Men should be doing this too, don't you think?

Tämän jälkeen metsän herra astelee paikalle, tällä kertaa vaateettuna, jolloin nainen puhuttelee häntä ja sanoo:

¹⁴⁴ Rountree 2015, 1.

¹⁴⁵ Rountree 2015, 4.

Listen, he's not breastfeeding anymore. I'd like you to take care of your son for a couple of days. I've got this witch conference in town which I would like to attend. Don't worry, you'll get used to it, he's an angel. Look, if there's anything, you can send a raven, okay? Alright, bye!

Elokuvan tunnelma muuttuu siis yllättäen yliluonnollisen ja maagisen kohtaamisen kuvauksesta feministiseen realismiin, jossa totuttujen yksinhuoltajuustarinoiden loppujen sijaan yhden illan jutusta syntyneen lapsen äiti ei joudukaan hoitamaan lastaan yksin, vaan saa isän antaman avun kautta myös vapautta toteuttaa uraansa, tässä tapauksessa noitana. Erona *I Put a Pagan Spell on You* -elokuvan ja *Näkki – Spellboundin* välillä onkin se, että *Näkki* esittää totisen sävynsä myötä maailmansa todentuntuksena, mystisenä ja ehkä joltain osin olemassa olevan perinteen kuvauksena, kun taas *I Put a Pagan Spell on You* kääntääkin pakanauskontoon liittyvän tilanteen humoristiseksi kuvaukseksi yhden yön jutun seurauksista ja tasa-arvoisesta vastuunkannosta.

Pakanauskontoihin liittyvät fantasiat painottuivat jumalattaren palvontaan liittyviin fantasioihin. Rosemary Radford Ruether kirjoittaa, että 1970-luvulla osa naisasianaisista alkoi etsiä feminististä henkisyuden muotoa ja ottaa uudelleen esille varhaisempia ajatuksia ensisijaisesti naispuolisesta, ihmiskunnan alkuperäisestä jumaluudesta. Jumalattaren palvonnassa korostettiin feminiinisinä nähtyjä ominaisuuksia, kuten rauhaa, tasa-arvoa, harmoniaa luonnon kanssa sekä rakkaudellista suhtautumista kaikkeen, kun taas miehisiin nähtyihin juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liitettiin patriarkaalisen vallan ja aggressiivisen väkivaltaisuuden ominaisuuksia. Jumalattaren palvojat kehittivät omia maailmanselityksiään, joissa naiset nähtiin ensimmäisinä ihmisinä ja alkuperäiset ihmisyhteisöt matriarkaalisina. 1970-luvulla syntyi myös feministisen noituuden tai wiccalaisuuden¹⁴⁶ liikkeitä, joista Ruether nostaa esille Zsuzsanna Budapestin perustaman dianisen wiccalaisuuden. Dianiset noitakokoukset ovat ainakin jossain määrin hierarkkisia ja niitä johtaa ylipapitar. Kokouksiin ei lähtökohtaisesti oteta miehiä, mutta poikkeustapauksissa vaarattomat miehet saavat osallistua osaan kokouksista ja niiden opetuksista. Toinen merkittävä feministisen wiccalaisuuden linja on Miriam Simosin eli Starhawkin perustama, eikä hänen opetuksissaan miehiä suljeta kokouksien ulkopuolelle.¹⁴⁷

Paljolti dianista wiccalaisuutta muistuttavassa *GODDESS Worship* -fantasiassa kertoja kuvaa itsensä ylipappina, joka toteuttaa jumalattaren palvontariitin valitsemansa palvelijan kanssa:

I am the High Priestess to the Goddess. I enter the antechamber where my hopeful worshippers await. I walk among the handful of beautiful blindfolded men standing proudly, clad only in loincloths. I playfully smell them, kiss them, taste their skin. Finally, I make my choice. My attendants lead him into my inner sanctum, remove his blindfold, and leave us. - - Ecstasy. Divine ecstasy. The Goddess is satisfied. I send him off with a kiss and a smile.

¹⁴⁶ Noituuden ja wiccalaisuuden välille ei voi aina vetää yhtäläisyysmerkkiä, mutta Ruether käyttää käsitteitä limittäin.

¹⁴⁷ Ruether 2005, 244, 246, 250.

Hierarkkisuus ilmenee myös *Feminist coven* -fantasiassa, jossa muutamat miehet saavat palvella feministisen ”noitapiirin” naisia. Naiset itse saavat päättää, haluavatko tulla raskaaksi, ja päätöksen tehtyään heitä palvotaan elämän ja yhteisön jatkajina. Kirjoittaja tähdentää, että fantasiassa kaikki ovat tasa-arvoisia, mutta naisilla on voimaa ja valtaa enemmän kuin miehillä. *Cum my Goddess* -fantasiassa kuvataan seksin jumalattaren vuoksi tehtävää rituaalia, jossa jumalatar kutsutaan ottamaan rituaalin jäsenet omikseen. Jumalattaren kuvataan valtaavan osanottajat yksi kerrallaan, saaden vihollisetkin rakastumaan toisiinsa vailla tabuja tai sääntöjä. *The Goddess who birthed God* -fantasiassa taas kuvataan initiaatorituaalia, johon miespuolisen jumalan on osallistuttava ”syntyäkseen”, eli saavuttaakseen täyden jumaluutensa. Kirjoittaja kuvaa, kuinka riitissä jumalan on rakasteltava eri uskontojen jumalattarien kanssa. Tämä ilmentää hyvin jumalattaren palvonnan eklektisiä muotoja: Fedelen mukaan esimerkiksi katolilaistaustaiset jumalattaren palvojat saattavat haluta säilyttää kosketuksen kristillisiin juuriinsa ja siksi nähdä Neitsyt Marian ja Maria Magdalenan jumalattaren ilmenemismuotoina.¹⁴⁸ Lopulta fantasialle annetaan myös vertauskuvallisia merkityksiä, sillä kirjoittaja ajattelee fantasiansa kuvaavan naiseutta ylipäätään:

What I love about this fantasy is that it portrays women from all corners of the world as goddesses displaying the diversity of our world. It also illustrates a truth that man came from woman and there was goddess before there was god. It shows that women are the divine creatures that have the power of giving birth and should always be involved when any sort of birth or rebirth takes places.

Myös *Full moon healing* -fantasiassa jumalatar löytyy kaikista naisista itsestään. Fantasian kertoja kuvaa, että miesten tyydyttämiseen keskittyneen seksielämän keskellä hän tapasi uuden rakastajan, joka kertoi että kaikissa naisissa asuu jumalatar, joka pääsee valtaan kun nainen oppii kommunikoidaan omat tarpeensa ja vaatimaan niiden tyydytystä.

Pakanallisuudesta ammennetaan myös fantasiassa nimeltä *Pagan Sex Ritual*, jossa rituaalille annetaan modernia elämänmenoa tauottavia merkityksiä: ”Sometimes I fantasize myself as a participant in a sexual pagan ritual in a secret sexual society where we learn about the old ways, free from modern-day stigmas that plague our everyday lives.” Samankaltaisesti aineistossa kuvataan joogaa, joka toimii *Namaste, let me teach you* -fantasiassa kaupunkilaiselämän kuluttaman kertojan arjessa täyttymyksen ja rauhan tuojana:

Hard work and city life had left its marks on me. Also my life had become predictable. I felt the urge for meaning and a deeper understanding of life. Yoga was the first thing on my list so I started practicing. It was in Yoga Class where I met my soulmate, the teacher. - - Her place was absolute serenity. A temple for the lost and found. A treasure for restless souls.

Aineistossa uskonto näyttäytyykin vapaaehtoisena valintana, jonka tekemiseen yhtenä syynä on eräänlainen hyvinvointia lisäävä vastaisku nykyaikaiselle elämänmenolle. Tätä vastaiskua varten käännetään uusien innovaatioiden sijaan ”vanhojen tapojen” puoleen ja syvemmän

¹⁴⁸ Fedele 2015, 244.

merkityksen etsintään, kuten äskeisistä fantasioista kävi ilmi. Utriainen kollegoineen kirjoittaa, että nykyajan uudet uskonnollisuuden muodot valjastetaan osaksi ihmisen pyrkimystä hyvinvointiin. Uskonto ei kuitenkaan ole elämässä ainoa auktoriteetti, vaan nykyihminen voi liikkua melko vapaasti eri vaihtoehtojen välillä ja valita niistä hyvinvointiaan eniten tukevat osat.¹⁴⁹

Hyvinvoinnin ja uuden uskonnollisuuden yhdistämisen teemaan kytkeytyy myös *Soul Sex with John and Annie* -niminen elokuva, jossa eläkeiässä oleva oikean elämän pariskunta, neuropsykologian tohtori Anne Campbell ja hänen terapeuttipuolisonsa John Campbell esittelevät seksin harrastamiseen liittyvää filosofiaansa, joka vertautuu pitkälti mindfulnessiin.¹⁵⁰ Elokvassa he kertovat tavanneensa toisensa Spiritualsingels.com-sivustolla ja kiinnostuneensa toisistaan, koska he kumpikin olivat kiinnostuneita sisäisen rauhan löytämiseen tähtäävästä itseopiskelusta. Pari tapasi ja ensimmäistä kertaa seksiä harrastaessaan John kertoi tekevänsä sen ”normaalista” poikkeavalla tavalla: hitaasti, keskittyen hetkeen ja tarkkaavaisuus suunnattuna kaikkiin kehon aistimuksiin ajatuksissa pyörimisen sijaan. Ennen seksin harrastamista he lausuvat yhdessä rukouksen, jossa he kiittävät ”äiti-isä-jumalaa” toistensa löytämisestä. Rukouksessa he kertovat uskovansa löytäneensä toisensa tunteakseen ja eheyttääkseen itsensä ja luopuakseen luulosta, että kukaan on toisista ja jumalasta erillinen ja liittyäkseen takaisin heihin. He kutsuvat tapaa sieluseksiksi ja ymmärtävät sen yrityksenä yhdistyä symbolisesti jumalallisen kanssa.

Pariskunnan näkemyksissä korostuu ajatus eronteosta ”nykyajan seksiin”, jota he pitävät kiireisenä ja suorituskeskeisenä, ja he argumentoivat, että ympäristö ”ohjelmoi” ihmisiin esimerkiksi häpeää omaa kehoaan ja seksuaalisuuttaan kohtaan. Häpeästä pystyy irrottautumaan sieluseksin avulla, jolloin ihmisen valtaa kokonaisvaltainen rauha, joka ulottuu seksin lisäksi työelämäään ja muihin ihmissuhteisiin. Ajatuksiaan jakaakseen pariskunta on perustanut *We Talk about Sex* -sivuston, jolla he myös mainostavat tekemäänsä asiakastyötä. Love Making Training -nimellä kulkeva asiakkaiden kanssa tehtävä ohjelma alkaa Skypen kautta käydyillä keskusteluilla ja sisältää kolmen päivän retriitin Campbellien kotona. Retriittiin sisältyy opetusta ja aamut alkavat meditaatiolla.¹⁵¹

Soul Sex with John and Annie on hyvin epätyypillistä sisältöä pornosivustolle. Se sisältää kyllä eksplisiittistä seksin representointia, mutta perinteisemmästä pornosta poiketen se toimii pikemminkin henkilökuvana ja väistämättä myös ilmaisena mainoksena Campbellien yritystoiminnalle. Utriainen kollegoineen kirjoittaa, että uudenlaisen uskonnollisuuden tai henkisyuden paikkana toimii yhä useammin keski-ikäisen naispuolisen

¹⁴⁹ Utriainen et al. 2012, 202, 206.

¹⁵⁰ About Us: Annie Campbell & John Campbell *s.a.*

yksityisyrittäjän vastaanotto, joka tarjoaa ”vaihtoehtoisia” hyvinvointipalveluita, ja juuri tätä Campbellien toiminta on.¹⁵² Pornon lajityyppiä ajatellen epätyypillistä on myös se, että Campbellit ovat selkeästi eläkeikäisiä, ja elokuvaa luonnehditaan ”senioriseksi”. Ikä kuitenkin toimii senioriseksin normalisoinnin lisäksi Campbellien asiantuntijapositiona tukevana tekijänä: heidät esitetään kauan oikeanlaista elämää etsineinä, elämäkokemusta omaavina guruina, jotka ovat löytäneet onnelliseksi tekevän elämäkatsomuksen. Elokuva on myös osoitus siitä, kuinka Intian uskonnoista omaksutut piirteet, kuten meditointi ja mindfulness¹⁵³, otetaan saumattomasti osaksi hyvinvointiin tähtäävää elämänsäntettä.

Intian uskonnoista omaksuttuja asioita hyödynnetään myös muutamassa fantasiassa. *Sea of Aum's* -fantasiassa kertoja unelmoi seksin harrastamisesta hindulaisuuden pyhää omittavaa hymisevän meditoivan joukon keskellä.¹⁵⁴ Naispuolinen kertoja myös nimittää omaa sukupuolielintään yoniksi, joka on sanskritinkielinen vastine kohdulle ja naisen sukuelimille ylipäättään, mutta yleisemmin myös feminiiniselle luomisvoimalle.¹⁵⁵ *Sharing my first tantra experience* -fantasia taas on oiva osoitus siitä, kuinka tantran kaltainen käsite on otettu länsimaissa alkuperästään irralliseen käyttöön. Fantasian kertoja aloittaa tarinansa kuvaamalla itseään seksuaaliseksi friikiksi, joka on kiinnostunut kaikesta seksuaalisuuteen liittyvästä, sekä olevansa hyvin aistillinen ihminen. Tantraa hän pitää näiden yhdistelmänä. Hän kertoo asuvansa Puolassa, ja että häntä lähellä järjestetään tantrafestivaalit, joilla häntä erityisesti kiinnostaa hostelli-niminen aktiviteetti. Siinä ihmiset istuvat ringissä ja puhuvat omista seksifantasioistaan, joita he voivat sitten toteuttaa toistensa kanssa toisessa ringissä muiden katsellessa. Hugh B. Urban kirjoittaa, että alun perin hindulaisuuden, buddhalaisuuden ja jainalaisuuden piireissä tapahtuneesta, vaikeasti rajattavasta esoteeristen käytäntöjen joukosta on muodostettu länsimaaisessa mielikuvituksessa ja populaarikulttuurissa ”tantra”, jännittävä seksin, viinin ja vaurauden ihanneuskonto. Tantraa myydään länsimaissa muinaisena itämaisena henkisen ja pyhän seksin filosofiana, joka vapauttaa kristinuskon luomista rajoituksista.¹⁵⁶ *Sharing my first tantra experience* -fantasiassa kiinnostavaa onkin se, ettei kirjoittaja liitä varsinaisesti minkäänlaisia henkisyiden tai uskonnon piirteitä ”tantriseen” seksiin. Kyse on lähinnä vapautumisesta ja siitä, että ”tantran” piirissä seksuaalisuuteen suhtaudutaan sallivasti: tantra on jotain muuta kuin fantasian tapauksessa puolalainen ympäristö yleensä, ja ilmentää kertojan tekemää vapaata valintaa. Tantra mainitaan myös

¹⁵¹ Love Making Training s.a.

¹⁵² Utriainen et al. 2012, 196.

¹⁵³ mindfulnessin buddhalaisesta taustasta ks. esim. Shonin et al. 2015.

¹⁵⁴ Narayanan 2019.

¹⁵⁵ Frenger 2019.

¹⁵⁶ Urban 2003, 12–14, 16–17.

Dirty yoga -fantasiassa, jossa harrastetaan seksiä jonkinlaisessa henkisyyskeskuksessa, josta kertoja on vuokrannut itselleen huoneen:

- - I'm kind of defiling his sacred space of good and clean intentions. Like a modern day Kali, the goddess of sex and destruction. Hey, those things are crucial to life itself. Sex and death and religion and ecstasy. Being fucked on a church altar is yet another fantasy that I have, but churches are quickly converted into homes or offices these days. Yoga centres, they're everywhere though. - - Yoga becomes a brutal sort of tantra. - - Two men, on the mats, on the practice table. I am truly Kali, dancing on top of my men, all those hands, licking with that goddess tongue.

Kertoja samastuu hindulaisuuden Kali-jumalattareen, joka esitettiin McDonaldiruokan länsimaissa pitkään vaarallisena esimerkkinä villistä itämaisestä seksuaalisuudesta ja demoninpalvonnasta. Nyttemmin Kali on otettu osaksi länsimaista new age -uskonnollisuuden kuvastoa edustamaan feminiinistä raivoa, estotonta seksuaalisuutta taikka kosmista äitiä.¹⁵⁷ Kertojan käsitys itsestä estottomana järjestysten rikkojana ilmenee paitsi Kali-jumalattareen rinnastumisena myös fantasiana seksin harrastamisesta kirkon alttarilla. Yllättäen kirkko on kuitenkin kertojalle hankalammin saavutettavissa kuin joogasali, jossa kertoja yhtä kaikki pääsee toteuttamaan itseään.

5.2 *Porno notkean uskonnon paikkana*

Olennaista edellä esitellyssä uskonnon ja seksin törmäyttämiseen positiivisesti suhtautuvassa aineistossa on se, että kristinusko, islam tai muut perinteiset institutionaaliset uskonnot eivät näy siinä lainkaan. Miksi näin on? Vielä Daniel S. Cutraran analysoimat 1980–1990-luvuilla tehdyt elokuvat esittivät uskonnon (käytännössä kristinuskon) ja seksuaalisen vapauden toisensa poissulkevana. Cutraran aineiston elokuvien representoimassa maailmassa länsimaisen ihmisen piti joko valita uskonto ja alistua seksuaalisuuden ja valinnanvapauden rajoittamiseen, tai irtautua uskonnosta täysin toteuttaakseen seksuaalisuuttaan ja omaksuakseen modernin, tieteellisen maailmankuvan.¹⁵⁸ Aineistoni perusteella piirtyy kuitenkin kuva muuttuneesta maailmasta, jossa valinnan mahdollisuudet ovat lisääntyneet: 2010-luvun länsimainen ihminen voi hylkäämisen lisäksi valita muitakin uskontoja kuin kristinuskon ja valinnan voi tehdä haluamallaan asteella, jolloin uskonnoista valitut osat palvelevat yksilön omia intressejä eivätkä estä esimerkiksi seksuaalista vapautta.

Mikäli olisin sisällyttänyt tämän tutkielman analyysiin pelkät institutionaaliset uskonnot, representaatiot olisivat piirtäneet selkeän kuvan uskontoon täysin negatiivisesti suhtautuvasta pornosta. Nynäs kollegoineen kirjoittaakin, että pelkkiä institutionaalisia uskontoja tarkastelemalla saattaa vaikuttaa siltä, että länsimaat sekularisoituisivat. Kun katseen kääntää instituutioiden ulkopuolella ja kansan parissa, tavoilla ja kielellä toimivaan uskontoon, on ilmeistä, ettei uskonto olekaan menettänyt merkitystään siten kuin 1960-luvulta

¹⁵⁷ McDaniel 2018.

¹⁵⁸ Cutrara 2014, 209–211.

alkaen esitetyissä sekularisaatioteorioissa oletettiin.¹⁵⁹ Sekularisaation sijaan länsimaissa on tapahtunut Heelasin ja Woodheadin mukaan henkisyuden vallankumous. Henkisyys Heelas ja Woodhead sisällyttävät muun muassa joogan, meditoinnin sekä monet pakanuuden ja wiccan muodot, jotka representoitiin positiivisessa valossa myös tämän tutkielman aineistossa. Muutoksen taustalla on heidän mukaansa länsimaissa tapahtunut laaja kulttuurinen subjektiivinen käänne, jossa elämää eivät enää ohjaa ulkoapäin tulevat roolit ja vastuut, vaan subjektiiviset kokemukset saavat suuremman painoarvon. Tämän seurauksena perinteisiin rooleihin nojaavat uskonnot eivät enää pysty vastaamaan yksilöiden tarpeisiin, jolloin erilaiset henkisyuden muodot ottavat niiden paikan.¹⁶⁰ Globalisaatio ja verkottunut kommunikaatio ovat myös vaikuttaneet muutokseen, sillä ne ovat Liselotte Friskin mukaan johtaneet relativismiin, jossa ihmiset näkevät oman kulttuurinsa ja uskontonsa ainoan totuuden sijaan vain yhtenä muista. Tämä on tehnyt nykyajan uskonnollisen kentästä eklektisen ja synkretistisen, eli yksilöille sopivien ominaisuuksien valitsemisen ja yhdistelyn mahdollistavan.¹⁶¹

Edellä kuvatusta ilmiöstä puhutaan uskontotieteessä monilla nimillä. Christopher Partridge on kirjoittanut uudelleen lumoutumisesta¹⁶², Grace Davie resakralisaatiosta¹⁶³ ja Linda Woodhead desekularisaatiosta¹⁶⁴. Suomessa Åbo Akademin huippuyksikkö taas tutki aihetta postsekulaarin nimellä, seuraten Jürgen Habermasin jalanjälkiä.¹⁶⁵ Kaikki näistä tuntuvat viittaavan hieman eri painoituksin samaan asiaan: länsimaiseen, usein Yhdysvallat pois sulkevaan tilanteeseen, jossa uskonto ei kadonnutkaan, mutta jossa ”uskonto” ei viittaakaan enää pelkästään kristinuskoon, juutalaisuuteen tai islamiin ja niiden perinteisiin ilmenemispaikkoihin, vaan laajempaan kirjoon uudenlaisia uskomuksia ja niiden muotoja. Ongelmana kaikissa edellä mainituissa käsitteissä on se, että ne tuntuvat suhtautuvan uskontoon ja sekularisaatioon asioina tai kausina, jotka ovat olleet ja joista on joko siirrytty pois tai joihin on palattu. Uudelleen lumoutuminen ja resakralisaatio kumpikin kuulostavat siltä, että jossakin vaiheessa lumous tai pyhä olivat poissa ja nyt ne ovat palanneet, kokeneet jonkinlaisen uuden nousun. Desekularisaatio ja postsekularisaatio taas viittaavat siihen, että sekulaari aika olisi joskus ollut ja nyttemmin jäänyt menneeseen. Davie kyllä kirjoittaa, että resakralisaation käsitteen käytössä on oikeastaan kyse länsimaisissa yhteiskunnissa tapahtuvan muutoksen sijaan *näkökulman* muuttumisesta, kun uskonnontutkijat ovat valmiita

¹⁵⁹ Nynäs ym. 2015, 17–18.

¹⁶⁰ Heelas & Woodhead 2005, 2, 7.

¹⁶¹ Frisk 2011, iv–v.

¹⁶² *re-enchantment*; Partridge 2005.

¹⁶³ Davie 2010, 160.

¹⁶⁴ Woodhead 2012, 3.

¹⁶⁵ Habermas 2008; Post-Secular Culture and a Changing Religious Landscape in Finland 2012.

tunnistamaan ja tiedostamaan sen, ettei uskonto kadonnutkaan länsimaista.¹⁶⁶ Myös Åbo Akademin tutkimushankkeen pohjalta julkaistun *Post-Secular Society* -teoksen johdannossa Moberg ym. tähdentävät, että post-etuliite viittaa tutkijoiden positioon suhteessa sekularisaatioteoriaan, ei maailmassa välttämättä vallitsevaan asiantilaan.¹⁶⁷ Nämä huomiot kuitenkin osoittavat, että edellä mainitut käsitteet saavat helposti aikaan harhaanjohtavan kuvan tutkimuksen kohteesta ja vaativat käyttäjiltään perusteellista selventelyä.

Edellä mainittujen käsitteiden ongelmia voi kiertää määrittelemällä uskonto-ilmion lähtökohtaisesti niin monimuotoiseksi, että nykyajassa tapahtuvat muutokset voivat sisältyä siihen ilman, että tilalle tarvitsisi keksiä uusia käsitteitä. Tällaiseen ajatteluun pohjaa Tairan notkean uskonnon konsepti. Notkeudella Taira viittaa Zygmunt Baumanin ajatukseen notkeasta modernista.¹⁶⁸ Bauman kirjoittaa modernin ja postmodernin tai jälkimodernin sijaan kiinteästä ja notkeasta modernista, jotka hän hahmottaa osin rinnakkaisiksi prosesseiksi. Baumanin mukaan kiinteän modernin aikana suuret kertomukset, niiden kontrolloimat eriytyneet instituutiot ja muut epävarmuuden kitkemiseen pyrkivät järjestykset syntyivät vanhojen traditioiden tilalle ja sulauttivat ne itseensä, kaventaen yksilöiden mahdollisuutta määrittää omaa identiteettiään. Notkea moderni taas viittaa siihen, että kiinteille järjestyksille on alkanut syntyä uusia vaihtoehtoja, jotka voivat olla olemassa samanaikaisesti muuttumatta kuitenkaan enää edeltäjiensä tavoin kiinteiksi.¹⁶⁹ Notkealla uskonnolla Taira viittaa yhtäältä uskonnollisuuden muutokseen sekä toisaalta uskonnon käsitteen liukkauteen eli tyhjentävän määrittelyn tekemisen mahdottomuuteen. Uskonnollisuuden muutos viittaa siihen, että uskonto sekä saa uusia käyttötapoja ja purkaa itseensä kohdistunutta sääntelyä että vahvistuu fundamentalistisilla tavoilla, rikkoen myös kiinteän modernin ajan vahvaa uskonnon ja maallisen vallan erottelua. Notkeus käsitteen liukkautena taas merkitsee esimerkiksi sitä, että uskontoja (islamia lukuun ottamatta) ikään kuin brändätään uudestaan yksilölliseksi ”henkisyudeksi”, kun taas ”uskontoa” pidetään opinkappaleisiin ja instituutioihin nojautumisena. Sitä, että ihmiset puhuvat mieluummin henkisyudesta, ei kuitenkaan tarvitse Tairan mukaan pitää ohjeena tutkijoiden käsitteenkäytölle, vaan henkisyyspuhe on pikemminkin osoitus uskonnon notkistumisesta.¹⁷⁰

Notkean uskonnon konsepti selittää pitkälti kaikki aineistostani tekemäni havainnot. Ajatus notkeasta uskonnosta ei nimittäin merkitse Tairan mukaan sekularisaatioteesin täydellistä hylkäämistä, vaan sitä, että teesi pätee vain melko kapeasti määriteltyyn uskuntoon, jota mitataan kuulumisella tai osallistumisella sekä uskomisella. Näitä mitanneissa

¹⁶⁶ Davie 2010, 160.

¹⁶⁷ Moberg et al. 2012, 8.

¹⁶⁸ *liquid modernity*; Bauman 2002.

¹⁶⁹ Taira 2015, 8–9, 13–15.

kyselelytutkimuksissa onkin saatu uskonnollisuuden laskuun viittaavia tuloksia.¹⁷¹ Samanlainen liikehdintä näkyy myös aineistossani: kuten osoitin luvussa 4.2, pilkan ja sitä kautta hylkäämisen kohteeksi tulevatkin juuri ne konventionaaliset uskonnot, uskomukset ja tavat, joihin populaaristi ”henkisyudeksi” kutsutut uskonnon muodot tekevät eroa. Aineiston perusteella syntyy käsitys, että fantasioiden kirjoittajat eivät osallistu tai usko niillä tavoilla, joita konventionaalisisissa uskonnoissa on pidetty oikeina, vaan tekevät niistä pilkkaa. Tähän osaan aineistoani sekularisaatioteesi siten pätee. Se ei kuitenkaan kuvaa koko aineistoa, kuten edellisessä alaluvussa kävi ilmi: lähes puolet aineistostani ottaa uskonnon omakseen ja käyttää sitä hyödykseen omilla tavoillaan, representoiden uskonnon hyvin positiivisessa valossa. Tämä uskonto on kuitenkin sitä, joka jää perinteisen kuulumisella, osallistumisella ja uskomisella rajatun uskonnon ulkopuolelle.

Taira kirjoittaa, että uskon ja kuulumisen sijaan pätevämpi mittari notkealle uskonnolle on sen aiheuttama ”fiilis”. Fiilikset eli uskontojen affektit tuottavat Tairan mukaan hetkellisiä, toimintakykyä lisääviä identiteettejä. Sillä, että jokin uskonnon muoto tuottaa hyvää fiilistä, toivoa ja toimintakykyä, on nykymaailmassa enemmän merkitystä kuin uskonnon viestillä tai opilla. Tällöin fiilis voi toimia jopa valintatilanteen ratkaisevana tekijänä, minkä vuoksi sitä ei pidä aliarvioida. Ne uskonnot, jotka eivät kykene tuottamaan hyviä fiiliksiä vaan haluaisivat painottaa perinteisempiä oppiin uskomisen ja osallistumisen näkökulmia, eivät enää tavoita samanlaista suosiota.¹⁷² Fiiliksen merkityksellisyys on olennaista myös pornon suosion kannalta: porno voi tuottaa hyviä fiiliksiä ja kerää hurjia katsojamääriä huolimatta siitä, kuinka kiellettyä tai mauttoman se julkisissa mielipiteissä esitetään. Fiilistä näkökulmasta uskonnollinen tematiikka sopiikin pornoon osuvasti, sillä tällöin kaksi hyvin erilaista mutta samaan tavoitteeseen pyrkivää asiaa yhdistetään tuottamaan hyvää fiilistä, oli se sitten yleisesti sopivana pidettyä tai ei.

Kuten esittelemästäni aineistosta käy ilmi, pornon pariksi ei ole keksitty aivan uusia uskontoja, vaan kuvasto painottuu pakanuuteen ja Intian uskontoperinteistä ammentaviin uskonnollisuuden muotoihin. Tämä onkin Tairan mukaan länsimaiselle uskonnon notkistumiselle tyypillistä. Etenkin populaaristi henkisyudeksi tai new ageksi kutsutuissa uskonnollisuuden muodoissa pyritään henkiseen kasvuun, joka ajatellaan saavutettavan sosialisoituneesta minästä irrottautumalla. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että kaikki traditiot korvattaisiin uusilla, vaan salattua ja mystistä viisautta lähdetään etsimään itämaisistä, arkaaisista, samanistisista perinteistä tai aboriginaaleilta. Länsimaisista perinteistä mukaan kelpaavat lähinnä esikristilliset ja pakanalliset perinteet. Yksikään traditio ei

¹⁷⁰ Taira 2015, 18–19, 22–24.

¹⁷¹ Taira 2015, 37, 40.

kuitenkaan Tairan mukaan saa olla sitova.¹⁷³ Uskontoja voidaan siten käyttää oman maun ja tarpeen mukaan. Hyvä esimerkki tästä on *Sharing my first tantra experience* -fantasia, jossa kirjoittaja on ymmärtänyt tantran siten kuin on parhaaksi nähnyt, välttämättä siitä mihin käsite ”oikeasti” viittaa. Opillista tarkkuutta olennaisempaa on positiivinen affekti, jonka itämaisen perinteen ja seksin yhdistelmä saa aikaan kertojan mielessä.

5.3 Uskonto neutraalina lavasteena

Ajatus uskonnon notkistumisesta selittää hyvin myös sitä, että osassa aineistoani uskonto representoidaan sivuroolissa, ikään kuin lavasteena. Uskonto saatetaan ainoastaan mainita fantasian nimessä tai sivulauseessa, jolloin se toimii ikään kuin neutraalina tilannetekijänä, jonka ainoana tarkoituksena on luoda halutunlainen tilanne tai tunnelma. Tällaisissa tapauksissa uskontoa ei siis sen suuremmin kommentoida, eivätkä fantasiat ole välttämättä temaattisesti uskonnollisia. Uskonnon neutraali, lavasteenomainen representointi heijastaa Tairan kuvaamaa uskonnon irtoamista liitoksistaan ja vanhoista kiinnikkeistään, kuten uskomisesta, kuulumisesta ja maallisesta politiikasta erottautumisesta. Notkea uskonto alkaa vaihdella paikkaansa ja kiinnittyä erilaisiin konteksteihin, kuten politiikkaan, talouteen, ihmisten identiteettikamppailuihin ja kuten tämä tutkielma osoittaa, myös pornoon.¹⁷⁴ Uskonnon notkistuessa ihmisten suhde siihen ei kuitenkaan ole välinpitämätön, vaan siitä ollaan kiinnostuneita ja sitä ollaan valmiita käyttämään itselle sopivilla tavoilla, vaikka perinteinen uskominen ei enää tulisikaan kyseeseen.¹⁷⁵ Aineistoni ilmentää tätä, sillä uskonto taipuu paitsi positiiviseen myös neutraaliin rooliin. Tällöinkään representaatiot eivät anna ymmärtää, että fantasioiden kirjoittajien suhde uskontoon olisi välinpitämätön, sillä siinä tapauksessa uskontoa tuotaisiin pornoon tuskin edes maininnan tasolla.

Morning Meditation -tunnustuksessa kertoja kuvailee aloittavansa aamunsa aina meditoimalla. Hän kuvaa sitä rituaaliksi, joka kuitenkin tällä kertaa keskeytyy hänen aviopuolisonsa tekemän aloitteen myötä. Kertoja yrittää jatkaa meditointia, mutta lopulta antautuu seksille. Meditaatiokuvaus ei vaikuta tunnustuksen jatkoon mitenkään, joten se toimii pelkkänä fantasian alkutilanteen luojana. Puolison tekemää keskeytystä ei myöskään kuvata epäsovivana tai syntisenä, vaan niin vain tapahtuu. Hyvin samantapainen tilanne kuvataan *Shiva and Shakti* -nimisessä tunnustuksessa, jossa joogastudion oleskeluhuoneessa meditoivan kertojan yrittää keskeyttää seksiä haluava nainen. Mieskertoja ei kuitenkaan lopeta meditaatioasennossa oloa, vaikka nainen jatkaa pidemmälle ja pidemmälle. Tässä

¹⁷² Taira 2015, 47.

¹⁷³ Taira 2015, 66.

¹⁷⁴ Taira 2015, 19.

¹⁷⁵ Taira 2015, 54.

tapauksessa meditaatio luo tilanteen, jossa kertoja antaa toisen ihmisen tehdä hänelle mitä haluaa ilman vastaansanomista tai omaa aktiivisuutta.

Meditaatiokuvausten lisäksi muutkin uskonnot pääsevät aineistossa mainintojen tasolle. *Salvation, Sex and Sea Views* -fantasian nimi on mukaelma Pelastusarmeijaan liitetystä ”Soup, Soap and Salvation”-tunnuslauseesta.¹⁷⁶ Fantasiassa kertoja näkee Pelastusarmeijan kirpputorilla viehättävän naisen ja päätyy harrastamaan tämän kanssa seksiä omassa kodissaan, eikä uskonnolla ole fantasiassa suurempaa roolia. *Sex-Oracle*-fantasiassa taas oraakkelille täytyy maksaa ennustuksesta seksillä. *Cut or uncut* -tunnustuksessa kirjoittaja puolestaan kertoo pettymyksestään, kun juutalainen ihastus ei ollutkaan ympärileikattu. Avuksi koituu se, että hän kuulee useimpien yhdysvaltalaismiesten olevan ympärileikattuja. Tässä tapauksessa juutalaisuus ei merkitse muuta kuin todennäköisesti ympärileikattua penistä, joka on kirjoittajan mielenkiinnon kohteena. On myös huomionarvoista, että *Cut or uncut* on ainoa juutalaisuuteen liittyvä fantasia, jonka löysin primääriaineistostani.

Kahdesta fantasiasta käy erityisen hyvin ilmi henkilökohtaisen uskon puuttuminen siitä huolimatta, että uskonto tuodaan osaksi fantasian maailmaa. *Atheists Love Pagans* -fantasiassa pakanallinen uskonto luo tirkistellyksi eli voyeurismin kohteeksi tulemisen mahdollisuuden. Kirjoituksen kertoja identifioituu ateistiksi, mutta hän himoitsee jonkinlaisen pakanauskonnon harjoittajaa, jonka kanssa hän kävelee metsissä ja jutustelee eläimille. ”It is there in the woods that he proves why pagans make the best lovers. As he starts to undress me one of his many gods steps out of the woods and starts to watch us”, eli myös ateistiksi identifioitua kertoja kokee pakanajumalan läsnäolon ja antautuu jumalan katsottavaksi, mikä tekee uskontoa harjoittavasta parhaan mahdollisen kumppanin. *A mystical hike* -fantasiassa kertoja tuo esiin sen, että fantasioinnin kohde saa hänessä aikaan tietynlaisen tunnetilan. Osa tätä on kohteen haltia- tai keijumaisuus, mutta vain metaforisessa mielessä:

And this is where my love for mythology comes in. He embodies the faery[sic]/god of nature, sunlight, tranquility...and feeling good. ;) He's a woodland-elf-type. Not actually, but that is the sense you get. Fantasiassa käytetään siis kansanomaiseen uskontoon liittyvää ilmausta, jolla kertoja pyrkii kuvaamaan kohdettaan mahdollisimman hyvin. Hänelle on kuitenkin tärkeää tarkentaa, ettei fantasioinnin kohde oikeasti ole haltia, vaan että sanavalinnassa on kyse kertojan mieltymyksestä ”mytologiaan”.

Useassa fantasiassa käytetään uskontoon liittyvää kieltä kuvaamaan jonkin asian arvokkuutta, hienoutta ja haluttavuutta. Tässä hyödynnetään palvontaan ja jumalaisuuteen liittyviä ilmauksia, vaikka fantasioiden tematiikka ei muuten liittyisi uskontoon. Esimerkiksi *All Hail the Holy Bush* -fantasian tarkoituksena on ainoastaan ylistää häpykarvoitusta, mutta tämä tehdään nimittämällä fantasian kertojaa karvoituksen palvojaksi ja karvoitusta pyhäksi.

Samaten *Holy of Holies* -fantasiassa siunaamista, pyhyyttä ja palvontaa käytetään ilmaisuina kumppania kohtaan osoitetusta kunnioituksesta ja rakkaudesta:

He blesses his beloved's body, and gives thanks for her. He blesses her vulva and her sexuality to be her pleasure and power all the days of her life. He thanks her for giving him access to her sacred place; he worships and pleasures her.

Samaten *Wife Worship* -fantasiassa käytetään palvontaa vaimon ihanuutta korostavana toimintana, eikä uskontoa itsessään representoida muilla tavoin. *Worship My Body* -fantasian kertoja taas kuvaa olevansa geneettisen sairauden vuoksi vammautunut. Hän toivoo, että XConfessionsissa julkaistaisiin elokuva, jossa vammautunut henkilö esitettäisiin palvottuna ja siten normalisoitaisiin vammaisten halua ja seksuaalisuutta. *I was a goddess* -fantasian kertoja taas koki olonsa raskauden aikana niin jumalalliseksi, että olisi halunnut tulla puolisonsa palvomaksi.

Analyysin lopuksi on kysyttävä, ylittääkö neutraalisti tai positiivisesti uskontoon suhtautuva aineisto sitten yhtäkään rajaa? Paasonen kirjoittaa, että ”pornolla on omat, hyvinkin vakiintuneet ja jäykät konventionsa, kaavansa ja koreografiansa, joita yksittäiset kuvat, tarinat tai videot voivat sekä kierrättää että rikkoa”.¹⁷⁷ Transgressio voi siis tapahtua sekä temaattisesti, esimerkiksi papin selibaattilupauksen rikkomisena, että suhteessa pornoon itseensä. Positiivisesti ja neutraalisti uskontoa representoivassa aineistossa transgressio tapahtuukin nähdäkseni siinä, että aineisto rikkoo pornon omia kliseitä ja yllättää katsojan suhtautuessaan uskontoon pappien ja nunnien seksiseikkailuilla rietastelun sijaan kunnioittaen tai neutraalisti. Toisaalta transgressioita tapahtuu myös siinä, että etenkin positiivisissa fantasioissa ylitetään enemmän yliluonnollisen ja luonnollisen rajoja, kun taas negatiivisessa valossa uskontoa representoiva aineisto ylittää pääasiassa maallisessa ympäristössä vallitsevia sosiaalisesti rakentuneita sopivan käyttäytymisen rajoja. Positiiviset ja neutraalit uskonnon representaatiot piirtävät siten kulttuurisesta kontekstistaan kuvaa, jossa itse valitut, uskonnollisten instituutioiden ulkopuolella olevat uskonnot voivat tarjota jotakin aitoa yliluonnollista ulottuvuutta elämään, johon myös seksuaalisuus sisältyy vailla rajoitteita.

6. Yhteenveto

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut laveasti ymmärretyn uskonnon representaatioita pornossa, käyttäen aineistonani feministiseksi ja eettiseksi profiloituvaa XConfessions-sivustoa.

Tutkielma on pornon lajityypin sisällä tapaustutkimus, ja se ammentaa aiemmasta uskonnon ja elokuvan ideologisesta tutkimuksesta, jossa yksittäisiä elokuvia tai yhden ohjaajan tuotantoja tarkastellaan siitä näkökulmasta, millainen paikka uskonnolla on elokuvan maailmassa ja millaisessa suhteessa se on elokuvan tekoajankohdan kulttuuriseen kontekstiin.

¹⁷⁶ Soup, Soap and Salvation 2009.

¹⁷⁷ Paasonen 2015, 33; tekijän oma kursivointi.

Johtopäätökseni on, että aineiston lyhytelokuvissa ja sivuston käyttäjien kirjoittamissa seksifantasioissa representoidaan uskontoa negatiivisessa, positiivisessa ja neutraalissa valossa suhteessa seksuaalisuuteen. Negatiivisesti representoidaan lähinnä konventionaalisia eli perinteisiä institutionaalaisia uskontoja, kun taas kansanomaiset uskonnollisuuden ja henkisyyden muodot representoidaan positiivisessa tai neutraalissa valossa. Aineistossa olevat uskonnon representaatiotyypit voisi kiteyttää seuraavasti: mikäli uskonnon piirissä seksuaalisuus on stereotyyppisesti tabu ja sitä yritetään suitsia, uskontoa representoidaan kielteisessä valossa ja hyvin stereotyyppisesti. Mikäli uskonnon puolelta tulevien rajoitteiden määrä on vähäinen, uskonto representoidaan positiivisesti tai neutraalisti, painottaen elettyä kokemusta ja yksilöllistä näkemystä uskonnosta. Syitä tälle ja uskonnon tuomiselle pornoon ylipäätään löysin rajojen ylittämisen eli transgression tematiikasta, länsimaisesta kulttuurisesta ja katsomuksellisesta kontekstista sekä sitä koskevasta uskontososiologisesta keskustelusta.

Negatiiviset representaatiot aineistossani keskittyvät konventionaaliseen uskuntoon eli perinteisiin uskonnollisiin instituutioihin, tässä tapauksessa lähinnä kristinuskoon ja islamiin, ja esittävät ne seksuaaliseen vapauteen kielteisesti suhtautuvina perinteinä ja ihmisjoukkoina. Aineiston kertojajänet suhtautuvat etenkin kristinuskoon negatiivisesti, ja kristityt representoidaan aina joinakuina toisina, kuten uskonnon ammattilaisina tai tiiviiden ryhmien jäsenenä erotuksena itsenäisiin, yksilöllisiin ja sekulaarin maailmankuvan omaaviin kertojajäniin. Negatiiviset representaatiot ovat kuvastoltaan hyvin stereotyyppisiä: ne esittävät kristinuskon katolisina pappeina ja nunnina, kirkkotiloina ja musiikkina, ja islamin lähinnä peittävästi pukeutuneina naisina. Eletyn uskonnon kokemuksilla ei siis konventionaalisen uskonnon representaatioissa ole sijaa, vaan representaatiot esittävät uskonnon institutionaalisten yhteisöjen asettamina rajoitteina ja tabuina, joiden tehtävänä pornossa on tulla kiihottavasti rikotuiksi.

Institutionaalisten uskontojen representointi negatiivisena asiana, josta on tarpeen irrottautua, kielii länsimaissa tapahtuvasta sekularisaatiosta suhteessa perinteisiin uskonnollisiin instituutioihin. Toisaalta suhtautuminen uskuntoon ja seksuaalisuuteen yhteensopimattomana parina ilmeni myös siinä, ettei islamia representoitu aineistoni elokuvissa kuin viittauksen tasolla. Islamia representoivan pornon tekoon on liittynyt suurempia väkivallan uhkia kuin kristinuskoa representoivaan, mikä heijastaa sitä, että islamilla on erilainen asema länsimaisessa kontekstissa verrattuna kristinuskoon tai kansanomaisen uskonnon tyyppeihin. Varovaisuutta islamin representoinnissa selittää myös todennäköisesti se, että XConfessions-sivuston pyrkimys eettisyyteen on saanut

pornoelokuvien tekijät välttämään toiseuttamisen ja eksotisoimisen vaaran sisältävien stereotyyppisten representaatioiden toisintamista.

Kansanomaiset, instituutioiden ulkopuolella tapahtuvat uskonnollisuuden muotojen representaatiot ovat konventionaalisen uskonnon representaatioille lähes täydellinen vastakohta. Pakanuus sekä länsimaiseen kontekstiin sovelletut Intian uskontoperinteiden elementit kuten jooga, meditointi, tantra ja mindfulness representoidaan seksuaalisuuden sallivina ja sen mahdollistavina asioina. Aineiston kertojaäänät ymmärtävät uskonnot haluamallaan tavoilla ja valitsevat niistä itselleen sopivat osat. Olennaista onkin se, että konventionaalinen uskonto representoidaan joidenkin muiden vanhahtavana perinteenä, kun taas kansanomainen uskonto on kertojille omista tarpeista lähtenyt valinta ja elämään luontevasti sopiva ulottuvuus, joka ei rajoita muita elämän osa-alueita. Opillinen tarkkuus, oppiin uskomisen ja pysyvä instituutioihin kuulumisen eivät tässä aineiston osassa ole lainkaan olennaisia, mitä selittää ajatus Teemu Tairan ajatus uskonnon notkistumisesta: uskontoa ei hylätä täysin, vaan sitä sovelletaan joustavasti 2010-luvun ihmisen tarpeisiin. Uskonnon notkistumisen konsepti ei hylkää täysin sekularisaatioteesiä, vaan huomauttaa, että se pätee vain hyvin kapeasti ymmärrettyyn uskontoon, kuten tämänkin tutkielman aineistosta kävi ilmi.

Uskonnon representaatiot piirtävät siten kuvan länsimaista, joista uskonto ei ole kadonnut, vaan muuttanut muotoaan. Kun vielä Daniel S. Cutraran tutkimissa 1980–1990-lukujen elokuvissa uskonto representoitiin lähinnä seksuaalikielteisenä kristinuskona, josta on tarpeen erottautua, tämän tutkielman aineiston perusteella länsimainen uskonnollinen kenttä on monimuotoistunut ja valinnan mahdollisuudet moninkertaistuneet. Aineiston perusteella nykypäivän länsimaalainen ihminen on yksilö, joka itse etsii ja löytää itselleen sopivat tavat elää ja uskoa. Ulkoapäin uskomisen tapoja määrittelevät instituutiot ja niiden jäsenyys vain ovat *passé* ja niihin otetaan välimatkaa. Pornolle tyypillinen rajanylityksen teemakin elää tämän mukana: institutionaalisia uskontoja representoitaessa kiihottava rajanylitys tapahtuu, kun yksilö ylittää instituution, perinteen ja siihen uskovien ihmisten määrittämiä sopivuuden rajoja, kun taas kansanomaista uskontoa representoitaessa raja ylittyy luonnollisen ja yliluonnollisen tai pyhän ja profaanin välillä. Kansanomaisten uskontojen representaatioiden positiivinen sävy tuleekin siitä, että uskonto esitetään usein aidompana, oikeampana kosketuksena pyhään tai yliluonnolliseen, kun konventionaaliset uskonnot esitetään lähinnä konservatiivisina haitallisten tapojen keskittyminä.

Vaikka populaarikulttuurissa esitetyt rajanylitykset voivat auttaa hahmottamaan kulttuurissa olemassa olevia rajoja ja arvostuksia, en kuitenkaan väitä, että aineistoni perusteella voisi muodostaa täysin kattavaa kuvaa länsimaalaisten ihmisten suhtautumisesta

uskontoon. Pornosivustolle fantasioita kirjoittavien ja niistä elokuvia tuottavien ihmisten joukko tuskin muodostaa kovinkaan kattavaa otosta länsimaalaisista yleensä, ja sivuston keräämä yleisö on varmasti paljon pienempi kuin esimerkiksi Cutraran tutkimilla valtavirtaelokuvilla. Lisäksi edustavuuteen vaikuttaa se, että vaikka aineistonani käyttämäni XConfessions onkin tuotantoprosessiltaan melko demokraattinen, jää arvoitukseksi, kuinka paljon käyttäjien sivustolle lähettämiä fantasioita moderoidaan. Sen sijaan, että aineistoni perusteella voisi muodostaa aukottoman kuvan länsimaalaisten käsityksistä seksiin, uskontoon ja pornoon liittyen, aineistoni pikemminkin toimii yllättävän hyvänä tukena aikaisemmille sekularisaatio- ja notkistumisteorioille, joita länsimaisesta 2000-luvun katsomuksellisesta muutoksesta on tehty.

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut täyttää aukkoa, joka pornon ja uskonnon tutkimuskentillä on vallinnut, sillä uskonnon representaatioita pornossa ei ole tätä ennen tutkittu lainkaan. Lisäksi pyrkimyksenäni on ollut tuoda uusi näkökulma uskonnon ja populaarikulttuurin tutkimukseen sekä osallistua myös pornon akateemisen tutkimuksen kentälle. Kyse on kuitenkin vasta pelinavauksesta. Tutkielmani tarkoituksena ei ole ollut tuottaa kaikkeen pornoon sovellettavaa tietoa, vaan tehdä pornon lajityypin sisällä tapaustutkimus, jonka näkökulmista on toivottavasti hyötyä myös tulevalle tutkimukselle. Tämä on toisaalta tutkielmani suurin puute, sillä tutkielmani perusteella ei välttämättä voida sanoa mitään valtavirtapornossa olevista uskonnon representaatioista. Tulevan tutkimuksen olisikin tarpeen kääntää katse valtavirtapornoon, joka on paljon tunnetumpaa ja jonka katsojamäärät ovat paljon suurempia. Valtavirtapornosta tehtävän tutkimuksen haasteena on eettisyyden lisäksi aineiston valtava ja alati kasvava määrä, jolloin tieteellisillä tutkimuksilla saatu tieto voi vanhentua nopeastikin. Tästä huolimatta uskoisin, että pornon kulutuksessa ja tuotannossa voidaan havaita laajoja ja pidempiaikaisia kehityskulkuja, joiden yhtymäkohtia laajempiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja muutoksiin on tarpeellista tutkia.

Tutkielman tuloksia voitaisiin hyödyntää myös aihetta eri kulmasta tarkastelevassa tutkimuksessa. Koska tutkielmani osoittaa, että uskontoa ja etenkin sen kansanomaisia muotoja representoivalle pornolle on tilausta, pornon katsojien mielipiteistä ja mieltymyksistä olisi hyvä tehdä reseptiotutkimusta. Tähän mennessä uskontoa ja pornoa yhdistänyt katsojatutkimus on keskittynyt lähinnä kristittyjen näkökulmaan.¹⁷⁸ Myös pornon tuottajia olisi kiinnostavaa haastatella siitä, miten he kokevat uskonnon representoinnin pornossa. Tutkimusasetelma voisi myös kääntyä ”uskonnosta pornossa” ”porno on uskontona”, jolloin hyödynnettäisiin elokuva uskontona -tyyppisiä aiempia tutkimuksia. Tällöin voitaisiin tutkia pornoa ja uskontoa yhdistäviä, voimakkaita affekteja tuottavia ja mukaansatempaavia

toimintamekanismeja. Tällainen tutkimus olisi tarpeen, sillä kuten Taira toteaa uskonnon notkistumiseen liittyen, nykypäivän ihmiset antavat entistä enemmän painoarvoa asioille, jotka tuottavat ”hyviä fiiliksiä”. Siksi pornon elokuvankaltaista kykyä vaikuttaa ihmisiin ei tulisi jättää huomiotta. Oli näkökulma mikä tahansa, tutkittava aines tuskin loppuu kesken, sillä kuten aineistoni *Dirty yoga* -fantasiassa todetaan: ”Those things are crucial to life itself: sex and death and religion and ecstasy”.

¹⁷⁸ Leonhardt et al. 2017; Whitehead & Perry 2018.

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Aineisto

Filmografia

El que no am no conoce a Dios

2014 Erika Lust. Erika Lust Productions.

Frostbite

2018 Luna Kuu, Laura Rämö & Martin Jäger. Erika Lust Productions.

His Funeral

2018 Mezzi. Erika Lust Productions.

I Put a Pagan Spell on You

2016 Erika Lust. Erika Lust Productions.

Ink Is My Blood

2018 Erika Lust. Erika Lust Productions.

Making of Näkki – Spellbound

2018 Luna Kuu. Erika Lust Productions.

Näkki – Spellbound

2018 Luna Kuu. Erika Lust Productions.

Refugees Welcome

2017 Bruce LaBruce. Erika Lust Productions.

The Riding Lesson

2019 Ellen Pearson & Kitty Drake. Erika Lust Productions.

Soul Sex with John and Annie

2019 Erika Lust. Erika Lust Productions.

Spectrophilia

2015 Erika Lust. Erika Lust Productions.

A Weekend in the Garden of Eden

2014 Erika Lust. Erika Lust Productions.

Kirjallinen aineisto

A Girl Walks Home Alone at Night Redux. Anonymous. <https://xconfessions.com/girl-walks-home-alone-night-redux>

A Mystical Hike. Lizzy. <https://xconfessions.com/mystical-hike>

All Hail the Holy Bush. Pallidnight. <https://xconfessions.com/hail-holy-bush>

Atheists Love Pagans. Roxy Foxx. <https://xconfessions.com/atheists-love-pagans>

Cum my Goddess. Roxy Foxx. <https://xconfessions.com/cum-my-goddess#>

Cut or uncut? Markdelance. <https://xconfessions.com/cut-uncut>

The Demon Deep Inside. Coco. <https://xconfessions.com/demon-deep-inside>

Dirty Yoga. Lucy Calavera. <https://xconfessions.com/dirty-yoga>

Double Life for One Night. Tempting. <https://xconfessions.com/double-life-for-one-night>

Drawer Invader. Bane691bc. <https://xconfessions.com/drawer-invader>

Feminist Coven. Cori Noordyk. <https://xconfessions.com/feminist-coven>

The Fog. Zombiegirlfriend. <https://xconfessions.com/the-fog>

Forbidden Fruits. Lusttsul. <https://xconfessions.com/Forbidden-Fruits>

Fuck me in church. Celeste. <https://xconfessions.com/Fuck-Church>

Full moon healing. Anna. <https://xconfessions.com/fullmoon>

The Ghost that Fucked Me. Dieyoungstaypretty. <https://xconfessions.com/the-ghost-that-fucked-me#>

The Goddess who Birthed God. Aifatunji88. <https://xconfessions.com/goddess-birthed-god>

GODDESS Worship. Diva Sensuelle. <https://xconfessions.com/Goddess-Worship>

Graveyard Fuck. Spookygirl. <https://xconfessions.com/graveyard-fuck>
Her Invisible Skin. Ipman. <https://xconfessions.com/her-invisible-skin>
Hijabi Threesome. Mignafique. <https://xconfessions.com/hijabi-threesome>
Holy Fuck. Kinky Finky. <https://xconfessions.com/holy-fuck>
Holy of Holies. Poe45. <https://xconfessions.com/Holy-of-Holies>
Hot for Amish. Trainrider. <https://xconfessions.com/hot-for-amish>
I free myself. Seanix99. <https://xconfessions.com/free>
The Indian Love Story. The Wild Indian. <https://xconfessions.com/indian-love-story>
I was a goddess. Milimalimaloue. <https://xconfessions.com/i-was-a-goddess>
Missionary Positions. Natasha. <https://xconfessions.com/missionary-positions>
Morning Meditation. Vanilla Ginger. <https://xconfessions.com/morning-meditation>
Nailed by the Cross. The Good Shepherd. <https://xconfessions.com/nailed-by-cross>
Pagan Sex Ritual. Edward. <https://xconfessions.com/pagan-sex-ritual>
The Piss-baptism. Jaja. <https://xconfessions.com/the-piss-baptism>
Porn Inception. Dolores. <https://xconfessions.com/porn-inception>
The Priest & the Glory Hole. Urs. <https://xconfessions.com/priest-glory-hole>
The priest's deepest sins. Fd59. <https://xconfessions.com/priests-deepest-sins>
Salvation, Sex and Sea Views. Lovekins. <https://xconfessions.com/salvation-sex-sea-views>
Salve Regina. Artemisinfur. <https://xconfessions.com/salve-regina>
Sea of Aum's. Gubgub. <https://xconfessions.com/sea-aums>
Sex-Oracle. The Grey Lady. <https://xconfessions.com/sex-oracle>
sharing my first tantra experience. Ms.Love. <https://xconfessions.com/sharing-first-tantra-experience>
Shiva and Shakti. Stalking tiger. <https://xconfessions.com/shiviyoga>
Sunday Mass. Beatrice. <https://xconfessions.com/sunday-mass>
Undead in the Dark. Daria. <https://xconfessions.com/undead-in-the-dark>
Unnamed. Jade O'Neil. <https://xconfessions.com/unnamed>
Wife Worship. Irumator. <https://xconfessions.com/wife-worship>
Worship My Body. Sexedapril. <https://xconfessions.com/worship-my-body>
The yoga class. Day dreamer. <https://xconfessions.com/The-yoga-class>

Henkilökohtainen tiedonanto

Paasonen, Susanna (2018). *Henkilökohtainen tiedonanto 23.11.2018 elokuvateatteri Orionissa pidetyn Pornon paikat valtavirtakulttuurissa -luennon yhteydessä.*

Kirjallisuus

About XConfessions (s.a.). *XConfessions*. <https://xconfessions.com/about-xconfessions> (luettu 14.1.2020)

About Us (s.a.). *Erotic Films*. <https://eroticfilms.com/about> (luettu 13.1.2020)

About Us: Anne Campbell & John Campbell (s.a.). *We Talk about Sex*. <https://wetalkaboutsex.com/about/> (luettu 13.12.2019)

Ahonen, Jan (2013). *Kangastuksia vapahtajasta: Scorsesen Jeesus elokuvahistoriallisena hahmona ja Kristuksen viimeisen kiusauksen vastaanotto Suomessa moraalipaniikkiteorioiden valossa*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Attwood, Feona (2002). Reading Porn: The Paradigm Shift in Pornography Research. *Sexualities*, 5(1), 91–105. DOI: 10.1177/1363460702005001005

- Attwood, Feona (2004). Pornography and Objectification. *Feminist Media Studies*, 4(1), 7–19. DOI: 10.1080/14680770410001674617
- Attwood, Feona (2011). The Paradigm Shift: Pornography Research, Sexualization and Extreme Images. *Sociology Compass* 5(1), 13–22. DOI: 10.1111/j.1751-9020.2010.00356.x
- Attwood, Feona & Clarissa Smith (2014). Porn Studies: an Introduction. *Porn Studies* 1(1–2), 1–6. DOI: 10.1080/23268743.2014.887308
- Bataille, Georges (1988). *The Inner Experience*. Albany: State University of New York Press.
- Bataille, Georges (2001). *Eroticism*. Englanniksi kääntänyt Mary Dalwood. London: Penguin, 2001.
- Bauman, Zygmunt (2002). *Notkea moderni*. Suomentanut Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino.
- Bruce, Steve (1996). *Religion in the Modern World: From Cathedrals to Cults*. Oxford: Oxford University Press.
- Bruce, Steve (2002). *God is Dead: Secularization in the West*. Oxford: Blackwell.
- Cutrara, Daniel S. (2014). *Wicked Cinema: Sex and Religion On Screen*. Austin, Texas: University of Texas Press.
- Cook, Ian (2005). Western Heterosexual Masculinity, Anxiety, and Web Porn. *The Journal of Men's Studies* 14(1), 47–63. DOI: 10.3149/jms.1401.47
- Deacy, Christopher (2016). *Faith in Film: Religious Themes in Contemporary Cinema*. New York: Routledge.
- Di Lorenzo Giorgio, Fiorela Gorea, Lucia Longo & Michele Ribolsi (2018). Paraphilia and Paraphilic Disorders. Emmanuele Jannini & Alberto Siracusano (toim.), *Sexual Dysfunctions in Mentally Ill Patients*. Cham: Springer, 193–213.
- Douglas, Mary (2000). *Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi*. Suomentaneet Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Durkheim, Émile (1995). *The Elementary Forms of Religious Life*. Englanniksi kääntänyt Karen F. Fields. New York: Free Press.
- Dworkin, Andrea (1981). *Pornography: Men Possessing Women*. London: The Women's Press.
- Dyer, Richard (2002). *Only Entertainment*. New York: Routledge.
- Elmarsafy, Ziad & Anna Bernard (2013). Orientalism: Legacies of a Performance. David Attwell, Anna Bernard & Ziad Elmarsafy (toim.), *Debating Orientalism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1–17.

- Endsjø, Dag Øistein (2011). *Sex and Religion: Teachings and Taboos in the History of World Faiths*. Englanniksi käänätynyt Peter Graves. London: Reaktion Books.
- Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri (2014). *Monenlainen tapaustutkimus*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Europe's Growing Muslim Population (2017). *Pew Research Center* (29.11.2017) <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/> (luettu 1.11.2019)
- Fedele, Anna (2015). Iberian Paganism: Goddess Spirituality in Spain and Portugal and the Quest for Authenticity. Kathryn Rountree (toim.), *Contemporary Pagan and Native Faith Movements in Europe: Colonialist and Nationalist Impulses*. New York: Berghahn, 239–260.
- Frenger, Marion (2019). Yoni. Helene Basu, Knut A. Jacobsen, Angelika Malinar & Vasudha Narayanan (toim.), *Brill's Encyclopedia of Hinduism*. Leiden: Brill.
- Freud, Sigmund (1989). *Toteemi ja tabu*. Suomentanut Mirja Rutanen. Helsinki: Love Kirjat.
- Frequently Asked Questions (s.a.) *XConfessions*. <https://xconfessions.com/faq> (luettu 13.1.2020)
- Frisk, Liselotte (2011). Globalization: A Key Factor in Contemporary Religious Change. *Journal of Alternative Spiritualities and New Age Studies*, 5, i-xiv.
- Gewirtz, Paul (1996). On "I Know It When I See It". *Yale Law Journal*, 105(4), 1023–1048.
- Gledhill, Christine & Vicky Ball (2013). Genre and Gender: The Case of Soap Opera. Stuart Hall, Jessica Evans & Sean Nixon (toim.), *Representation* (2nd edition). London: Sage, 335–384.
- Gottshalk, Peter & Gabriel Breenberg (2011). From Muhammad to Obama: Caricatures, Cartoons, and Stereotypes of Muslims. John L. Esposito & Ibrahim Kalin (toim.) *Islamophobia: The Challenge of Pluralism in the 21st Century*. New York: Oxford University Press, 191–209.
- Habermas, Jürgen (2008). Notes on Post-Secular Society. *New Perspectives Quarterly*, 25, 17–29. DOI: 10.1111/j.1540-5842.2008.01017.x
- Hall, Stuart (2013). Introduction. Stuart Hall, Jessica Evans & Sean Nixon (toim.), *Representation* (2nd edition). London: Sage, xvii–xxvi.
- Hasselle-Newcombe, Suzanne (2005). Spirituality and 'Mystical Religion' in Contemporary Society: A Case Study of British Practitioners of the Iyengar Method of Yoga. *Journal of Contemporary Religion*, 20(3), 305–322. DOI: 10.1080/13537900500249806
- Heelas, Paul & Linda Woodhead (2005). *The Spiritual Revolution. Why Religion is Giving Way to Spirituality*. Malden, MA: Blackwell.
- Hussain, Amir (2009). Islam. John Lyden (toim.), *The Routledge Companion to Religion and Film*. London; New York: Routledge, 131–140.

- Jenks, Chris (2003). *Transgression*. London: Routledge.
- Kalha, Harri (2005). Pehmeä lasku kovaan pornoon. Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.), *Jokapäiväinen pornomme: Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*. Tampere: Vastapaino, 30–58.
- Kalha, Harri (2007). Pornografia halun ja torjunnan kulttuurissa. Harri Kalha (toim.), *Pornoakatemia!* Turku: Eetos, 11–76
- Keating, Fiona (2016). Muslim adult film star Nadia Ali received death threats for making hijabi porn movie. *International Business Times* 20.2.2016.
<https://www.ibtimes.co.uk/muslim-adult-film-star-nadia-ali-received-death-threats-making-hijabi-porn-movie-1545047> (luettu 6.2.2019)
- Kendrick, Walter (1987). *The Secret Museum: Pornography in Modern Culture*. New York: Viking.
- Kipnis, Laura (1999). *Bound and Gagged. Pornography and the Politics of Fantasy in America*. Durham: Duke University Press.
- Knott, Kim, Elizabeth Poole & Teemu Taira (2013). *Media Portrayals of Religion and the Secular Sacred: Representation and Change*. Farnham: Ashgate
- Knuutila, Tarja & Aki Petteri Lehtinen (2010). Johdanto: Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Tarja Knuutila & Aki Petteri Lehtinen (toim.), *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 7–31.
- Kontula, Osmo (2015). FINSEX Pornografia. *Suomalaisten seksuaalisuus FINSEX tutkimushanke*. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/seksologinen_tutkimus/suomalaisten-seksuaalisuus-finse/finsex-pornografia/ (luettu 1.2.2019)
- Kusmin-Bergenstad, Heidi (2018). *Lapsiprotagonistien rituaalinen matka satuelokuvissa - Oman tien rakentajia, prinsessakokelaita ja yhteisönsä pelastajia*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Lahti, Martti (2002). Johdanto: Nautinto/politiikka. Richard Dyer & Martti Lahti (toim.), *Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa*. Tampere: Vastapaino, 11–22.
- Leavy, Patricia & Anne Harris (2019). *Contemporary Feminist Research from Theory to Practice*. New York: Guilford Press.
- Leonhardt, Nathan D., Brian J. Willoughby & Bonnie Young-Petersen (2018). Damaged Goods: Perception of Pornography Addiction as a Mediator Between Religiosity and Relationship Anxiety Surrounding Pornography Use. *The Journal of Sex Research*, 55(3), 357–368. DOI: 10.1080/00224499.2017.1295013
- Love Making Training. (s.a.) *We Talk about Sex*. <https://wetalkaboutsex.com/love-making-training/> (luettu 13.12.2019)

- Lust, Erika (2014). It's Time for Porn to Change (3.12.2014).
https://www.youtube.com/watch?v=Z9LaQtP_8&has_verified=1 (luettu 7.2.2019)
- Lyden, John C. (2003). *Film as Religion: Myths, Morals and Rituals*. New York: New York University Press.
- Lyden John C. (2015) Definitions: What is the Subject Matter of “Religion and Popular Culture”? John C. Lyden & Eric Michael Mazur (toim.), *The Routledge Companion to Religion and Popular Culture*. London; New York: Routledge, 7–20.
- Lönnrot, Elias (1880/2008). *Suomen kansan muinaisia loitsurunoja*. Helsinki: Salakirjat.
- Macmillen, Hayley (2016). Muslim Adult Performer Nadia Ali On Reconciling Her Job With Her Religion. *Refinery29*, 29.7.2016. <https://www.refinery29.com/en-us/2016/07/117154/nadia-ali-porn-star-muslim-interview> (luettu 6.2.2019)
- Martin, Joel W. (1995). Introduction: Seeing the Sacred on the Screen. Joel W. Martin & Conrad E. Ostwalt (toim.), *Screening the Sacred: Religion, Myth, and Ideology in Popular American Film*. Boulder: Westview Press, 1–12.
- Martin, Joel W., & Conrad E. Ostwalt (1995). *Screening the Sacred: Religion, Myth, and Ideology in Popular American Film*. Boulder: Westview Press.
- Martikainen, Tuomas, Måns Broo, Tuija Hovi, Marcus Moberg & Terhi Utriainen (2015). The Changing Forms of Religious Organisations. Peter Nynäs, Ruth Illman & Tuomas Martikainen (toim.), *On the Outskirts of 'the Church'. Diversities, Fluidities and New Spaces of Religion in Finland*. Zürich: Lit, 73–88.
- McDaniel, June E. (2018). Kali. Helene Basu, Knut A. Jacobsen, Angelika Malinar & Vasudha Narayanan (toim.), *Brill's Encyclopedia of Hinduism*. Leiden: Brill.
- Moberg, Marcus, Kenneth Granholm & Peter Nynäs (2012). Trajectories of Post-Secular Complexity: An Introduction. Mika Lassander, Peter Nynäs ja Terhi Utriainen (toim.), *Post-Secular Society*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 1–26.
- Moberg, Marcus, Måns Broo, Janne Kontala & Peter Nynäs (2015). Contemporary Discursive Formations. Peter Nynäs, Ruth Illman & Tuomas Martikainen (toim.), *On the Outskirts of 'the Church'. Diversities, Fluidities and New Spaces of Religion in Finland*. Zürich: Lit, 56–72.
- Mäkelä, Matti (2016). *Kun häpeästä tuli kunniaa ja provokaatio: Näkökulmia tabuja rikkovaan taiteeseen*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Mäkinen, Antti (2018). *Amerikkalainen painajainen – demonielokuvat yhteiskunnan peileinä. Pro gradu -tutkielma*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Mäkinen, Olli (2006). *Tutkimusetiikan ABC*. Helsinki: Tammi.
- Narayanan, Vasudha (2019). Om. Helene Basu, Knut A. Jacobsen, Angelika Malinar & Vasudha Narayanan (toim.), *Brill's Encyclopedia of Hinduism*. Leiden: Brill.

- Nevalainen, Aino (2018). *“Anteliaat ruskeaveriköt”, “suloiset silkkipillut” ja “vaaleat Venukset”*. *Suomalaisen pornografian rodullistavat representaatiot*. Pro gradu -tutkielma. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Nietzsche, Friedrich (1989). *Iloinen tiede*. Suomentaneet J. A. Hollo, Aarno Peromies ja Toivo Lyy. Helsinki: Otava.
- Nikunen, Kaarina (2005). Kovia kokenut domina ja pirteä pano-opas. Veronican ja Rakel Liekin tähtikuvat pornon arkipäiväistäjinä. Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.), *Jokapäiväinen pornomme: Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*. Tampere: Vastapaino, 208–233.
- Nikunen, Kaarina, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (2005). Anna meille tänä päivänä meidän... Eli kuinka porno työntyi osaksi arkea. Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (2005). *Jokapäiväinen pornomme: Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*. Tampere: Vastapaino, 7–29
- Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015 (2016). *Pew Research Center* 2.8.2016. <https://www.pewresearch.org/global/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/> (luettu 6.11.2019)
- Nygren, Sanna (2013). *Munkit satureina: Shaw Brothers -studion Shaolin-luostari kung fu -elokuvien analyysi uskontotieteen näkökulmasta*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Nynäs, Peter, Ruth Illman & Tuomas Martikainen (2015). Rethinking the Place of Religion in Finland. Peter Nynäs, Ruth Illman & Tuomas Martikainen (toim.), *On the Outskirts of ‘the Church’. Diversities, Fluidities and New Spaces of Religion in Finland*. Zürich: Lit, 11–22.
- Paasonen, Susanna (2005). Sähköpostia Sirpa Revalta. Internet-porno, valta ja nautinto. Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (2005). *Jokapäiväinen pornomme: Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*. Tampere: Vastapaino, 59–85.
- Paasonen, Susanna (2010). Sukupuoli ja representaatio. Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi ja Tuija Saresma (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 39–49.
- Paasonen, Susanna (2015). *Pornosta*. Turku: Eetos.
- Paloheimo, Matti (1979). *Uskonto elokuvassa*. Helsinki: Kirjapaja.
- Partridge, Christopher (2016). Religion and Popular Culture. Hiroko Kawanami, Christopher Partridge & Linda Woodhead (toim.) *Religions in the Modern World: Traditions and Transformations*. London: Routledge, 511–549.
- Pellinen, Elisabet (2014). *Luonnon lumous Hayao Miyazakin animaatioelokuvissa*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Pentikäinen, Juha (2000). Löylyn henki. Juha Penttiläinen, Jari Jetsonen & Kai Nieminen (toim.) *Löylyn henki - Kolmen mantereen kylvyt: inipi, furo, sauna*. Helsinki: Rakennustieto, 102–113.

- Pesonen, Heikki, Elina Lehtinen & Nelli Myllärniemi (2011). Kuinka tutkia uskontoa elokuvassa? Lähtökohtia, periaatteita ja näkökulmia. Heikki Pesonen, Elina Lehtinen, Nelli Myllärniemi & Minja Blom (toim.), *Elokuva uskonnon peilinä. Uskontotieteellisiä tarkennuksia länsimaiseen populaarielokuvaan*. Helsinki: Helsingin yliopisto, 10–44.
- Plate, S. Brent (2017). *Religion and Film: Cinema and the Re-creation of the World*. New York: Columbia University Press.
- Post-Secular Culture and a Changing Religious Landscape in Finland (2012). *Post-Secular Culture and a Changing Religious Landscape in Finland*. <http://web.abo.fi/fak/hf/relvet/pccr/index.html> (luettu 16.12.2019)
- Potapoff, Teemu (2012). *Synti, katumus ja sovitus Martin Scorsesen elokuvassa Sudenpesä*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Pulkkinen, Risto & Stina Lindfors (2016). *Suomalaisen kansanuskon sanakirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- Quicke, Andrew (2009). The Era of Censorship (1930–1967). John Lyden (toim.), *The Routledge Companion to Religion and Film*. London; New York: Routledge, 32–51.
- Rautalahti, Heidi (2014). *Eksorsismi uskon merkinä: Länsimaisen kauhuelokuvan kerronnan muutos*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Rountree, Kathryn (2015). Introduction. Context is Everything: Plurality and Paradox in Contemporary European Paganisms. Kathryn Rountree (toim.), *Contemporary Pagan and Native Faith Movements in Europe: Colonialist and Nationalist Impulses*. New York: Berghahn, 1–24
- Ruether, Rosemary Radford (2005). *Goddesses and the Divine Feminine: A Western Religious History*. Berkeley, California: University of California Press.
- Saeed, Amir (2007). Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media. *Sociology Compass* 1/2, 443–462.
- Salminen, Tanja (2012). *Twilight - Houkutus -elokuvien uskonnolliset merkitykset ja niiden vaikutukset katsojiin*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Salonen, Kirsi (2006). Unohtuiko siveyslupaus? Kirkonmiesten seksuaalirikkomuksista ja niiden seurauksista myöhäiskeskiajalla. Minna Ahola, Marjo-Riitta Antikainen & Päivi Salmesvuori (toim.), *Taivaallista seksiä. Kristinusko ja seksuaalisuus*. Helsinki: Tammi, 117–138.
- Scott, Karly-Lynne (2016). Performing Labour: Ethical Spectatorship and the Communication of Labour Conditions in Pornography. *Porn Studies*, 3(2), 120–132. DOI: 10.1080/23268743.2016.1184475
- Sélavy, Virginie (2016). XConfessions: Interview with Erika Lust. *Electric Sheep Magazine* 6.2.2016. <http://www.electricsheepmagazine.co.uk/features/2016/02/06/xconfessions-interview-with-erika-lust/> (luettu 9.1.2019)
- Seppänen, Janne (2005). *Visuaalinen kulttuuri: Teoriaa ja metodeja kuvien tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.

- Shonin, Edo, William Van Gordon & Nirbhay N. Singh (2015). Mindfulness and Buddhist Practice. Edo Shonin, William Van Gordon & Nirbhay N. Singh (toim.), *Buddhist Foundations of Mindfulness*. Cham: Springer, 1–6.
- Simpson, Scott & Mariusz Filip (2013). Selected Words for Modern Pagan and Native Faith Movements in Central and Eastern Europe. Kaarina Aitamurto ja Scott Simpson (toim.), *Modern Pagan and Native Faith Movements in Central and Eastern Europe*. Durham: Acumen, 27–43.
- Smith, Jonathan Z. (1978). *Map is not Territory: Studies in the History of Religions*. Leiden: Brill.
- Soup, Soap and Salvation (2009). *The Salvation Army*.
<https://archives.salvationarmy.org.nz/article/soup-soap-and-salvation> (luettu 7.1.2020)
- Taira, Teemu (2015). *Notkea uskonto*. Turku: Eetos.
- Taira, Teemu (2019). Reading Bond Films through the Lens of “Religion”: Discourse of “the West and the Rest”. *Journal for Religion, Film and Media*, 5(2), 119–139. DOI: 10.25364/05.05:2019.2.7
- Taylor, Adam (2015). The Miami Porn Star Getting Death Threats from Lebanon. *The Washington Post* 26.1.2015. https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/01/06/the-miami-porn-star-getting-death-threats-from-lebanon/?noredirect=on&utm_term=.21eb1f9dff5 (luettu 6.2.2019)
- The 2019 Year in Review (2019). *Pornhub Insights* 11.12.2019.
<https://www.pornhub.com/insights/2019-year-in-review> (luettu 28.1.2020)
- This is How We Make our Films (s.a.) *XConfessions*. <https://xconfessions.com/values> (luettu 13.1.2020)
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Urban, Hugh B. (2003). *Tantra: Sex, Secrecy, Politics, and Power in the Study of Religion*. Berkeley: University of California Press.
- Utriainen, Terhi, Tuija Hovi, & Måns Broo (2012). Combining Choice and Destiny: Identity and Agency within Post-Secular Well-being Practices. Mika Lassander, Peter Nynäs ja Terhi Utriainen (toim.), *Post-Secular Society*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 187–216.
- Utriainen, Terhi, Linda Annunen, Nana Blomqvist & Måns Broo (2015). Materialities, Bodies and Practices in Lived Religion. Peter Nynäs, Ruth Illman & Tuomas Martikainen (toim.), *On the Outskirts of ‘the Church’*. *Diversities, Fluidities and New Spaces of Religion in Finland*. Zürich: Lit, 111–130.
- Whitehead, Andrew L. & Samuel L. Perry (2018) Unbuckling the Bible Belt: A State-Level Analysis of Religious Factors and Google Searches for Porn. *The Journal of Sex Research*, 55(3), 273–283. DOI: 10.1080/00224499.2017.1278736

Who is Erika Lust? (s.a.) *ErikaLust*. <https://erikalust.com/about/> (luettu 13.1.2020)

Williams, Linda (1989). *Hard Core: Power, Pleasure, and the "Frenzy of the Visible"*. Berkeley: University of California Press.

Williams, Linda (2004). Skin Flicks on the Racial Border: Pornography, Exploitation, and Interracial Lust. Linda Williams (toim.), *Porn Studies*. Durham: Duke University Press, 271–308.

Woodhead, Linda (2012). Introduction. Rebecca Catto ja Linda Woodhead (toim.), *Religion and Change in Modern Britain*. Abingdon, Oxon; New York: Routledge, 1–33.